

MAKROPRUDENCIÁLIS JELENTÉS

2020

*„A tökéletesség felé vezető út csak az lehet,
melyen az ember a közjóért munkálkodhatik.”*

Gróf Széchenyi István

MAKROPRUDENCIÁLIS JELENTÉS

2020

Kiadja: Magyar Nemzeti Bank

Felelős kiadó: Hergár Eszter

1054 Budapest, Szabadság tér 9.

www.mnb.hu

ISSN 2498-9398 (nyomtatott)

ISSN 2498-938X (on-line)

Előszó

A 2008-as globális pénzügyi válság alapvetően változtatta meg a pénzügyi stabilitás fenntartásáról alkotott képet. A pénzügyi rendszer súlyos zavarainak tanulsága, hogy az egyes pénzügyi intézmények stabilitását célzó, kizárólag mikroprudenciális fókuszú beavatkozások mellett a rendszerszintű pénzügyi kockázatok mérséklésére, azaz megfelelően kalibrált makroprudenciális előírásokra is szükség van.

Az MNB a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. számú törvényben erős felhatalmazást és megfelelő eszközöket kapott arra, hogy mikro- és makroprudenciális hatóságként a nemzeti szinten megjelenő pénzügyi rendszerkockázatokat hatékonyan kezelje, és a fogyasztóvédelmi feladatkörén keresztül a pénzügyi rendszerbe vetett bizalom megőrzését is támogatssa. Az MNB a megerősített mandátumát proaktívan és az európai uniós szabályozási kerettel összhangban használja.

A Makroprudenciális jelentés célja, hogy ismertesse az MNB által a Pénzügyi stabilitási jelentésben bemutatott rendszerkockázatok megelőzésére és kezelésére alkalmazott makroprudenciális eszközöket, azok hatásmechanizmusait és a piaci szereplők alkalmazkodását. Emellett a pénzügyi fogyasztóvédelem területén is áttekinti azon fejleményeket, melyek a pénzügyi rendszerbe vetett bizalom erősítésén keresztül hozzájárulnak a pénzügyi stabilitás fenntartásához. A kiadvány az MNB Alapokmányával és makroprudenciális, illetve felügyeleti stratégiájával összhangban törekszik arra, hogy az ágazati szereplők mellett a szélesebb közvélemény számára is közhíttá tegye az MNB pénzügyi stabilitást támogató intézkedéseit.

Tartalom

Előszó	3
Vezetői összefoglaló	9
1. A koronavírus-járvány pénzügyi stabilitási következményei	11
1.1. A koronavírus-járvány okozta válság eltér a 2008-as jelzálogpiaci válságtól	11
1.2. A likviditási és finanszírozási kockázatok kezelését a pufferek felhasználása és a jegybanki beavatkozások segítik	11
1.3. A hitelportfólió minőségének fenntartását rövid távon a fizetési moratórium, hosszabb távon pedig a proaktív banki átstrukturálások segíthetik leginkább	12
1.4. A járvány miatt előtérbe került digitalizációhoz kapcsolódó működési kockázatok újfajta szemléletet igényelnek a bankok részéről	13
1.5. A makroprudenciális politika lépései hatékonyan támogatták a monetáris és fiskális politikai intézkedéseket	14
2. Anticiklikus tőkepuffer	16
2.1. A ciklikus rendszerkockázatok szintje a koronavírus megjelenése előtt sem indokolt beavatkozást	16
2.2. A koronavírus-járvány miatt az anticiklikus tőkepuffer felépítésének megkezdése későbbre tolódhat	17
3. Adósságfék szabályok	22
3.1. Az adósságfék szabályok javították a hitelminőséget, csökkentve ezzel a járvány stabilitási kockázatát	22
3.2. A JTM limitek 2018. októberi módosítása is növelte a háztartások ellenállóképességét	24
3.3. A törlesztési moratórium és a THM-korlát is a háztartások likviditási nehézségeinek enyhítését célozza	24
3.4. Az MNB az adósságfék szabályokhoz való alternatív alkalmazkodást is monitorozza	25
3.5. Nemzetközileg ritka az adósságfék előírások koronavírus-járvány miatti lazítása	26
4. Bázeli likviditási és finanszírozási eszközök	29
4.1. A bankok stabil likviditási helyzetben néztek szembe a járványhelyzettel	29
4.2. Az NSFR 2021. nyári bevezetése várhatóan nem igényel jelentős alkalmazkodást	30

5. Külső sérülékenységet csökkentő eszközök	31
5.1. A koronavírus-járvány a szabályozások átmeneti preventív szigorítását igényelte	31
5.2. A bankrendszer külső sérülékenysége historikus összevetésben továbbra is alacsony	31
5.3. A bankrendszer finanszírozása fenntartható szerkezetben valósul meg és ezen a járványhelyzet sem változtatott érdemben	32
6. Jelzáloghitel-finanszírozás megfelelési mutató	36
6.1. A JMM előírás 2019. október 1-jétől hatályos módosításához gördülékenyen alkalmazkodtak a bankok	36
6.2. Az MNB intézkedései hozzájárultak a hazai jelzáloglevél-piac fejlődéséhez	36
6.3. A koronavírus hatásainak enyhítése érdekében módosult a JMM szabályozás	37
7. Rendszerszinten jelentős intézmények tőkepuffere	39
8. Rendszerkockázati tőkepuffer	42
8.1. A problémás kereskedelmi-ingatlan-kitettségekkel összefüggő rendszerkockázat minimálisra csökkent	42
8.2. Az MNB 2019-ben preventív jelleggel szigorította a rendszerkockázati tőkepuffer előírást	42
8.3. A koronavírus-járványra tekintettel az MNB felfüggesztette az SyRB alkalmazását	43
9. Az MNB szanalási tevékenysége	44
9.1. A szanalási tervek folyamatosan fejlődnek, mélyülnek	44
9.2. Az MNB 2020. első negyedévére befejezte az MREL követelmények előírását	45
10. Az MNB pénzügyi fogyasztóvédelmi tevékenysége	47
10.1. Az MNB a felügyeleti eszközei révén is támogatja a pénzügyi stabilitás fenntartását	47
10.3. Az MNB a klasszikus hatósági ellenőrzési tevékenységre is kellő hangsúlyt fektetett	48
10.4. A hiteltermékeket érintő fogyasztóvédelmi kérdésekben az MNB aktívan lép fel	49
10.5. Az MNB figyelemmel kíséri a határon átnyúló szolgáltatásokat, valamint a moratóriumhoz kapcsolódó és az új pénzforgalmi szabályokat	50
11. Kiemelt téma: A pénzügyi szabályozás uniós keretrendszerének változásai	52
11.1. Az Egységes Európai Szabálykönyv módosítása érdemi változásokat hozott a prudenciális eszköztárban	52
11.2. Változnak a rendszerkockázati és a rendszerszinten jelentős intézményekre vonatkozó tőkepufferek alkalmazásának feltételei	53
11.3. A szabályozási keretek változása miatt szükségessé válik a hazai eszköztár elemeinek felülvizsgálata	54
11.4. A koronavírus-járvány hatásai az uniós szabályozásra	55

12. Kiemelt téma: A klímaváltozás és a zöld tranzíció lehetséges pénzügyi stabilitási következményei	56
12.1. Az éghajlatváltozás következtében fizikai és tranzíciós (átállási) kockázatokkal szembesülhet a gazdaság	56
12.2. Pénzügyi rendszerkockázatok keletkezhetnek az éghajlatváltozás és a zöld tranzíció miatt	57
12.3. A hazai bankrendszernek is érdemes felkészülnie az éghajlatváltozással kapcsolatos kockázatokra	58
13. Kiemelt téma: A minősített fogyasztóbarát termékkör szerepe a pénzügyi stabilitási célok elérésében	62
13.1. A Minősített Fogyasztóbarát Lakáshitelek 3 év alatt a lakáshitelpiac meghatározó termékévé váltak	62
13.2. A Minősített Fogyasztóbarát keretrendszer bővítése a lakásbiztosítási és személyi hitel piacon folytatódik	63
Melléklet: A ciklikus rendszerkockázatok mérésére használt eszközök nemzetközi összehasonlítása	65
Végjegyzetek	67

Vezetői összefoglaló

Az MNB Makroprudenciális jelentésében mutatja be és értékeli a jelenleg alkalmazott pénzügyi stabilitást célzó eszközeinek működését, a piaci szereplők alkalmazkodását, valamint azt, hogy az eszközök hogyan befolyásolják a pénzügyi rendszernek a gazdasági növekedéshez való fenntartható hozzájárulását. 2020 szeptemberében az egyes eszközökkel kapcsolatban az alábbi fő üzenetek fogalmazhatók meg:

1. A koronavírus-világjárvány váratlan és rendkívül súlyos pénzügyi és gazdasági kockázatonövekedést eredményezett a világban. A járvány reálgazdasági hatásai világszinten elérhetik vagy akár meg is haladhatják a 2008-as jelzálogpiaci válság hatásait. A fellépő pénzügyi rendszerkockázatok kezelése azonban lényegesen gördülékenyebben zajlik, köszönhetően az elmúlt években felépített makroprudenciális keretrendszernek és a gyors jegybanki beavatkozásoknak.

2. A koronavírus-járvány súlyos, pontos mértékét tekintve nehezen felmérhető negatív gazdasági-pénzügyi következményekkel jár. A kibontakozó sokkhatás jelentős mértékben érinti mind az üzleti, mind a pénzügyi ciklus alakulását, ami kihat az anticiklikus tőkepuffer (CCyB) alkalmazására is. A ciklikus rendszerkockázatok alakulása alapján az MNB 2020 elejéig nem látta indokoltnak a tőkepuffer megképzését, ami a fennálló gazdasági-pénzügyi bizonytalanság miatt még későbbre tolódhat.

3. A 2015 óta érvényben lévő adósságfék szabályok jelentősen mérsékeltek a koronavírus-járvány negatív hatásait. A jövedelemarányos törlesztőrészlet (JTM) előírás megfelelő jövedelmi puffert képzett a hitelfelvevők oldalán, míg a hitelfedezeti mutató (HFM) előírás az esetleges ingatlanár-korrekcióval szemben védi a hitelezőket. Az adósságfék előírások esetében továbbra sem látszik érdemben az adósok jövedelmi kifizetettsége vagy a lakásfedezetek megterheltsége, valamint a szabályozói limitek közelében eladósodó ügyfelek más csatornákon történő jelentős alkalmazkodása (például a futamidők hosszabbításával) sem. Az MNB folyamatosan monitorozza a moratóriummal élő háztartások hitelfortfólióját, szükség esetén pedig további intézkedéseket hoz a potenciális kockázatok mérséklésére.

4. A bankrendszer likviditási pozíciója továbbra is stabil, bár a likviditásfedezeti rátára (LCR) vonatkozó előírást a bankok a koronavírus előtt egyre csökkenő pufferekkel teljesítették. A likviditási pufferek a koronavírus-járvány megjelenése után főként az MNB likviditásbővítő intézkedései hatására jelentősen megnövekedtek, így a bankok elegendő likvid eszközzel rendelkeznek a járvány okozta potenciális likviditási többletigény kielégítésére. A 2021 nyarán hatályba lépő nettó stabil finanszírozási mutató (NSFR) előírásnak a bankok túlnyomó többsége már most is megfelelne, alkalmazkodás csak néhány kisebb intézmény esetében várható.

5. A koronavírus-járvány banki finanszírozásra gyakorolt potenciális hatásainak ellensúlyozása érdekében az MNB a devizapozícióbeli lejáratú eltérés, illetve a mérlegen belüli nyitott devizapozíció mérséklését célzó devizafinanszírozás megfelelési mutató (DMM) és devizaegyensúly mutató (DEM) esetében márciusban átmeneti, 2020. szeptemberig fenntartott szigorítást hajtott végre. Az MNB stabil finanszírozásra vonatkozó követelményeit a bankrendszer megfelelő tartalékokkal teljesíti, így azok nem jelentenek gátat a járványt követően várhatóan újra erősödő hitelezési tevékenységnek.

6. A jelzáloghitel-finanszírozás megfelelési mutatóra (JMM) vonatkozó szabályozás bevezetése és fokozatos szigorítása a stabil forint források arányának növelése mellett hatékonyan támogatta a hazai jelzáloglevél-piac fejlődését. A jelzáloghitel-finanszírozás megfelelési mutató előírás 2019. őszi, koronavírus-járvány előtti módosítása alapján a jelzáloghitelteleket legalább 25 százalékban hosszabb lejáratú, jelzálogalapú forrásokkal kell finanszírozniuk a bankoknak, valamint az elfogadható források minőségi követelményei is szigorodtak. Habár ezekhez a változásokhoz a szektor szereplői gördülékenyen alkalmazkodtak, az MNB a koronavírus hatásainak enyhítése érdekében a JMM számításban alkalmazott keresztfinanszírozási korlátozó szabályok átmeneti felfüggesztése mellett döntött 2020 tavaszán.

7. Az MNB a koronavírus-járvány okozta rendkívüli körülményekre tekintettel 2020. július 1-jétől a hazai rendszerszinten jelentős hitelintézetekre vonatkozó (O-SII) tőkepufferek ideiglenes feloldásáról döntött. Így a 2020-ra előírányzott

tőkepufferrátáknak elhalasztva, 2024-től kell majd megfelelniük az érintett bankoknak, amely puffereket 2022-től három év alatt kell majd újból megképezniük. A tőkepufferek feloldásával felszabaduló tőke támogatja a bankrendszer potenciális veszteségtűrő képességét, hitelezési tevékenységének fenntartását, így növekedéshez való hozzájárulását.

8. 2019 második felétől már egy banknak sem kellett rendszerkockázati tőkepuffert (SyRB) tartania, mivel a problémás kereskedelmiingatlan-kitettségekből fakadó kockázatok a tőkepuffer előírás által is támogatott portfóliótisztításnak köszönhetően lecsökkentek. 2019 őszén a jövőbeli kockázatok felépülésének megelőzése érdekében az MNB módosította a követelményt azzal, hogy a tőkepufferráta meghatározása során a problémás állományok mellett már figyelembe veszi a nem-problémás deviza projekthitelek volumenét is. A koronavírus-járvány hatásainak enyhítése érdekében az MNB tavasszal úgy döntött, hogy 2020-ban nem ír elő rendszerkockázati tőkepuffert.

9. Az MNB 2019 második félévében jelentős előrelépést tett a pénzügyi stabilitást támogató válságkezelési keretrendszer fejlesztésében: tovább mélyítette a szanalási terveket és megkezdte a szanalási keretrendszert teljessé tevő MREL követelmények előírását. 2020 elején teljeskörűvé váltak a MREL előírások, azonban tekintettel a koronavírus-járványra, a közbülső MREL céloknak való megfelelést az MNB hat hónappal elhalasztotta.

10. Az MNB pénzügyi fogyasztóvédelmi tevékenysége a kockázat alapú megközelítés érvényesítésével erősíti a pénzügyi rendszerrel szembeni bizalmat. 2019-ben a változó kamatozású lakáshitelek és a hitelkártya-szerződések kockázatai, a fogyasztói hitelekkel kapcsolatos tájékoztatás, a fogyasztói hitelek kamatfeltételeinek módosítása, a hirdetések tartalmi megfelelése állt az MNB vizsgálatainak fókuszában, ami 2020 márciusától a fizetési moratórium zökkenőmentes végrehajtásának biztosításával egészült ki.

11. A pénzügyi intézmények prudenciális követelményeit meghatározó Egységes Európai Szabálykönyv 2019-es módosítása miatt a makroprudenciális szabályozás keretei is módosulnak 2021-től. A változások leginkább a tőkepuffer-előírások alkalmazását érintik: a rendszerkockázati tőkepufferrel kapcsolatban újdonság a lefedhető kockázatok körének bővülése és a szektorális alapon történő előírás lehetősége, a hazai rendszerszinten jelentős intézményekre előírható tőkepufferek kapcsán pedig a kivethető ráta emelkedése. Bár a tőkepufferek jelenlegi hazai alkalmazása az új szabályozás mellett is fenntartható, a szabályozási keretek változása a hazai eszköztár elemeinek felülvizsgálatát indokolhatja a jövőben. A koronavírus-járvány miatt eszközölt legújabb, a bankrendszer hitelezési kapacitásának fenntartását célzó EU-szintű módosítások kapcsán fontos kiemelni, hogy azok a makroprudenciális eszköztárat alapvetően nem érintették.

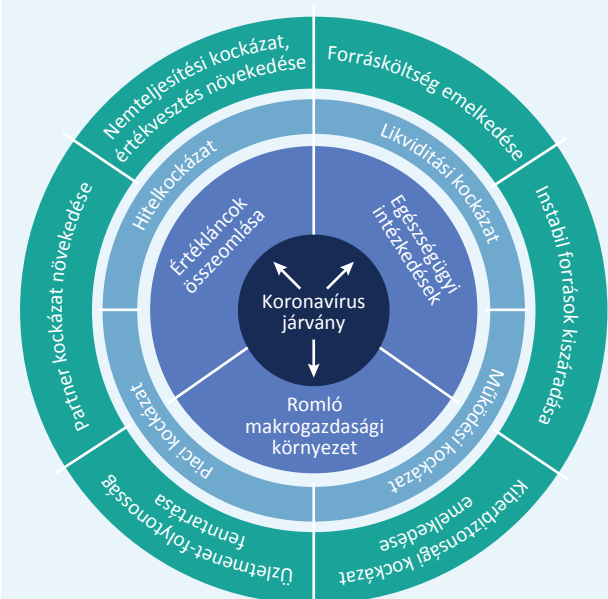
12. Az éghajlatváltozás következtében fellépő környezeti károk fizikai kockázatokkal szembesítik a globális és a hazai gazdaságot is. Az MNB megkezdte feltárni a hazai pénzügyi rendszer kitettségét az éghajlatváltozás miatt előálló potenciális rendszerkockázatok mentén. Emellett vizsgálja a bankrendszert a zöld finanszírozás irányába terelő ösztönzők kialakításának lehetőségét a makroprudenciális szabályozásban is, elsőként a jelzáloghitel-finanszírozás megfelelési mutatóra vonatkozó előírás keretében.

13. Az MNB a Minősített Fogyasztóbarát keretrendszer bevezetésével ösztönzi a pénzügyi szektorban a verseny élénkítését és a pénzügyi stabilitás növelését. Az MNB által minősített termékek körének bővítése a lakásbiztosítási piacon a fedezetek értékállóságának megőrzése és a piaci verseny élénkítése, a személyi hitelek piacán pedig a magas kamatfelárak mérséklése és a hitelezési folyamatok hatékonyságának erősítése miatt indokolt. A Minősített Fogyasztóbarát Otthonbiztosítások 2020 januárja óta érhetők el a fogyasztók számára, a Minősített Fogyasztóbarát Személyi Hitelek pedig 2021 januárjától lesznek igényelhetők.

1. A koronavírus-járvány pénzügyi stabilitási következményei

A koronavírus-világjárvány váratlan és rendkívül súlyos pénzügyi és gazdasági válságot okozott a világban. A válság közvetlen hatása révén növekedtek a likviditási és finanszírozási kockázatok a piaci volatilitás növekedése és a forrásbevonás feltételeinek romlása miatt. A romló makrogazdasági környezet a hitelezési veszteségek növekedését okozhatja mind a vállalati, mind a háztartási hitelállomány vonatkozásában. A járvány munkavállalókra gyakorolt közvetlen egészségügyi kockázata, valamint a járványügyi intézkedések hatására előtérbe kerülő digitalizáció miatt a működési kockázatokra történő megfelelő felkészülés kiemelt jelentőségre tett szert. A járvány reálgazdasági hatása elérheti vagy akár meg is haladhatja a 2008-as világgazdasági válság hatásait, és a pénzügyi rendszerre nézve is jelentős hatással járhat. Ennek ellenére az elmúlt években felépített mikro- és makropudenciális keretrendszernek, valamint a gyors jegybanki beavatkozásoknak köszönhetően a kockázatok kezelése gyorsabban és gördülékenyebben zajlik.

1. ábra
A koronavírus-járvány transzmissziós mechanizmusa

Forrás: MNB.

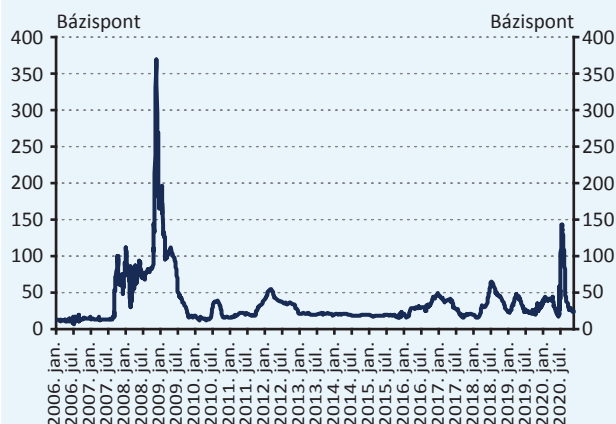
1.1. A KORONAVÍRUS-JÁRVÁNY OKOZTA VÁLSÁG ELTÉR A 2008-AS JELZÁLOGPIACI VÁLSÁGTÓL

A járvány megfékezése érdekében bevezetett korlátozó intézkedések a makrogazdasági környezet romlását, a banki pénzügyi kockázatok emelkedését hozták. A 2008-as jelzálogpiaci válsággal szemben, mely a pénzügyi szektorról terjedt át a reálgazdaságra, a mostani válság eddig még nem tapasztalt, a keresleti és kínálati oldalt egyszerre érintő, a pénzügyi rendszeren kívülről eredő, de arra is jelentős hatással bíró jelenség (1. ábra). Az elmúlt években felépített makropudenciális keretrendszer és a korábbi válságtapasztalatok felhasználása nyomán azonban a hatóságok hatékonyabban képesek csökkenteni a pénzügyi szektor kockázatait, és ezzel negatív hatásukat.

1.2. A LIKVIDITÁSI ÉS FINANSZÍROZÁSI KOCKÁZATOK KEZELÉSÉT A PUFFEREK FELHASZNÁLÁSA ÉS A JEGYBANKI BEAVATKOZÁSOK SEGÍTIK

A likviditási és finanszírozási kockázatok a járvány kitörését követő bizonytalanság és kockázatkerülés növekedésével párhuzamosan emelkedtek (2. ábra). A járvány kezelésére bevezetett korlátozások a gazdasági kilátások bizonytalanságát extrém módon megemelték, így a pénzpiaci szereplők kockázatkerülése (flight-to-safety) az eszközárak megemelkedett volatilitásához vezetett. A kockázatosabb eszközök ára megnőtt, a piaci likviditás visszaesett. A likviditási

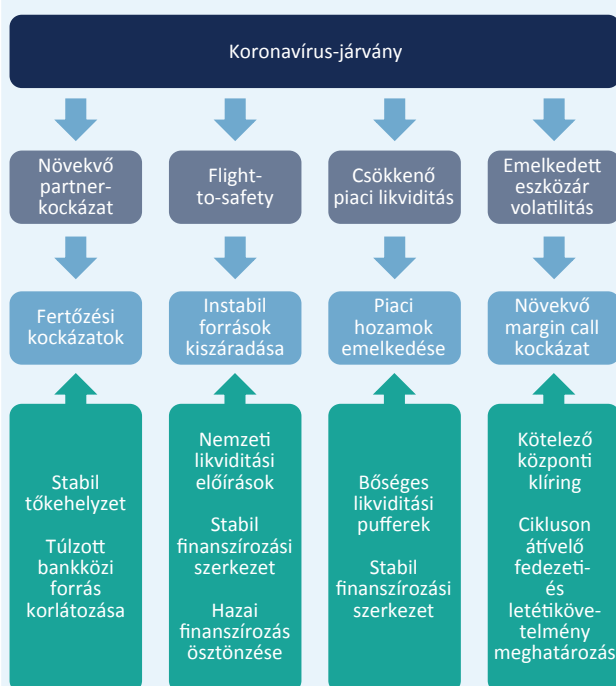
2. ábra
A LIBOR-OIS spread alakulása

Megjegyzés: A LIBOR-OIS-különbség a pénzügyi rendszer likviditási és finanszírozási kockázatát mutatja.

Forrás: Bloomberg

3. ábra
A koronavírus-járvány likviditási és finanszírozási hatásai

Forrás: MNB.

kockázat március közepére jelentősen megemelkedett, mértéke azonban még nem érte el a 2008-as válság kapcsán bekövetkezett emelkedést. A növekedés mértékét részben a bankok szabályozói intézkedések által is támogatott felkészültsége, részben pedig a gyors jegybanksi válaszreakciók mérsékeltek. A kockázatok fokozódása miatt a derivatív ügyletekhez tartozó margin call igények és így a leglikvidebb eszközök iránti kereslet is nőtt, melyeket a piaci szereplők repó ügyletekkel vagy kötvények eladásával igyekeztek teljesíteni. Az extrém kockázatkörülés miatt azonban átmenetileg még az állampapírok kereslete is lecsökkent, így a piacok stabilizáló hatása is csak mérsékeltten működött (3. ábra).

A bankrendszert a 2008-as állapotnál jóval stabilabb likviditási és finanszírozási helyzetben érte a koronavírus-járvány, mely pozíciókat tovább erősítették a gyors jegybanksi intézkedések is. A 2008-2009-es válságot követően annak tapasztalatait felhasználva születtek meg azok az új makroprudenciális előírások, melyek hatására a bankok jóval felkészültebben nézhetek szembe a koronavírus-járvány okozta kockázatokkal. Európában a likviditási stressztűrő képesség növelésére 2018-tól vezették be 100 százalékos szinten a Likviditásfedezeti rátára (LCR) vonatkozó előírást. A rövid távú likviditási kockázatok mérséklését nagyban segítették a jegybanksok likviditásbővítő intézkedései, melyek egyrészt az LCR javításával biztosítják a szükséges puffereket (például a fedezeti kör bővítésén keresztül), másrészt közvetlen likviditást is nyújtanak a bankrendszer számára (például tartalékkötelezettség elengedése).

1.3. A HITELPORTFÓLIÓ MINŐSÉGÉNEK FENNTARTÁSÁT RÖVID TÁVON A FIZETÉSI MORATÓRIUM, HOSSZABB TÁVON PEDIG A PROAKTÍV BANKI ÁTSTRUKTURÁLÁSOK SEGÍTHETIK LEGINKÁBB

A koronavírus-járvány számos csatornán keresztül növeli a hitelállomány hitelkockázatát. A járványhelyzet miatti korlátozások által közvetlenül érintett ágazatokban működő vállalatok és munkavállalók nemteljesítési kockázata megnő, ami idővel a járványügyi intézkedéseknek kevésbé kitért ágazatokra is áttérjedhet. A lelassuló gazdaságban az

4. ábra

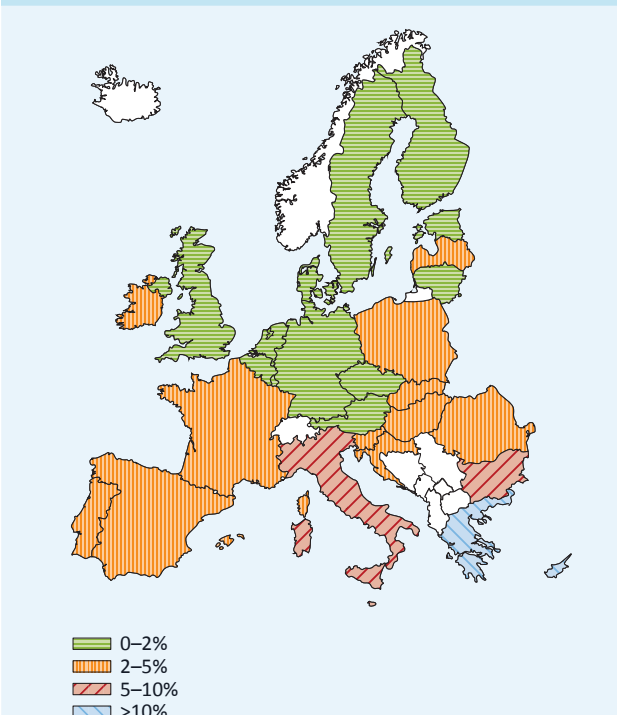
A koronavírus-járvány hitelkockázati hatása

Forrás: MNB.

5. ábra

A nemteljesítő hitelállományok aránya az EU országokban

Megjegyzés: Hitelintézetek szektor.

Forrás: EKB

eszközárak csökkenésnek indulnak, ami a fedezetek leértékelődéséhez vezet, növelve ezzel a nemteljesítéskor várható veszteség mértékét is. E hatások jelentősen növelhetik a banki hitelportfólió várható veszteségét és ezzel a bankok által megképzendő értékvesztés mértékét. Az értékvesztést esetlegesen meghaladó hitelezési veszteség pedig jelentős tőkevesztésekhez is vezethet (4. ábra). A kilábalást megelőző átmeneti időszak során az ügyfelek likviditási helyzetét, és ezzel a rövid távon fellépő magasabb hitelkockázat kezelését hatékonyan segíthetik a moratóriumok és a proaktív banki intézkedések. A bankok jelenlegi ellenállóképességét jelentősen növeli továbbá, hogy a legtöbb országban a bankok sikeresen kitisztították mérlegükből a legutóbbi válság során felhalmozódott nemteljesítő hitelállományt, így a jövőbeli fókusz a jelenlegi portfólióminőség fenntartására kell, hogy irányuljon (5. ábra).

1.4. A JÁRVÁNY MIATT ELŐTÉRBE KERÜLT DIGITALIZÁCIÓHOZ KAPCSOLÓDÓ MŰKÖDÉSI KOCKÁZATOK ÚJFAJTA SZEMLÉLETET IGÉNYELNEK A BANKOK RÉSZÉRŐL

A pénzügyi intézményeknek biztosítaniuk szükséges a folyamatos működésüket. A járvány a pénzügyi intézményeket a működési kockázat megnövekedésével új kihívások elé állította (6. ábra). A pénzintézetek az online ügyfélmegkeresések megnövekedett számának hatására rövid távon megerősített digitális ügyfélszolgálattal igyekeztek reagálni. A koronavírus-járvány hatására a bankok körében is általánossá vált továbbá a távmunka.

A jövőben a pénzügyi intézményeknek kiemelt figyelmet kell fordítaniuk a kiberkockázat ellenálló képességük javítására. A járvány miatti korlátozások enyhülésével várhatóan valamelyest csökkenni fog a digitális ügyintézés mértéke, a jövőben azonban a korábbinál nagyobb teret kaphatnak az online folyamatok. A bankoknak hosszabb távon is választ kell találniuk az ügyfelek körében erősödő – és vélhetően legalább a részben a járványhelyzetet követően is fennmaradó – online ügyintézési, hitelfelvételi igényekre, melynek informatikai és biztonsági hátterét biztosítani szükséges. Ezért a kiberkockázatok kivédése mellett az IT infrastruktúra fejlesztésére, illetve az ügyfelek és dolgozók egészségügyi védelmére is nagyobb hangsúlyt kell fektetniük a piaci szereplőknek.

6. ábra
A koronavírus-járvány működési kockázatra gyakorolt hatása

Forrás: MNB.

7. ábra
A koronavírus-járványra adott szabályozói intézkedések hatása a bankszektorra

	Likviditási környezet	Mérlegerősség
Monetáris politika	✓ Piaci likviditás növelése ✓ Finanszírozás elérhetőségének javítása	✓ Tőkepiaci veszteségek csökkenése ✓ Partnerkockázat és margin call követelmények csökkenése
Fiskális politika	✓ Likviditási nyomás enyhítése	✓ Hitelezési veszteségek csökkentése
Prudenciális előírások	✓ Stabil likviditási és finanszírozási szerkezet fenntartása	✓ Tőkepufferek elengedése, hitelezési kapacitás növelése

Forrás: BIS (2020) alapján

1.5. A MAKROPRUDENCIÁLIS POLITIKA LÉPÉSEI HATÉKONYAN TÁMOGATTÁK A MONETÁRIS ÉS FISKÁLIS POLITIKAI INTÉZKEDÉSEKET

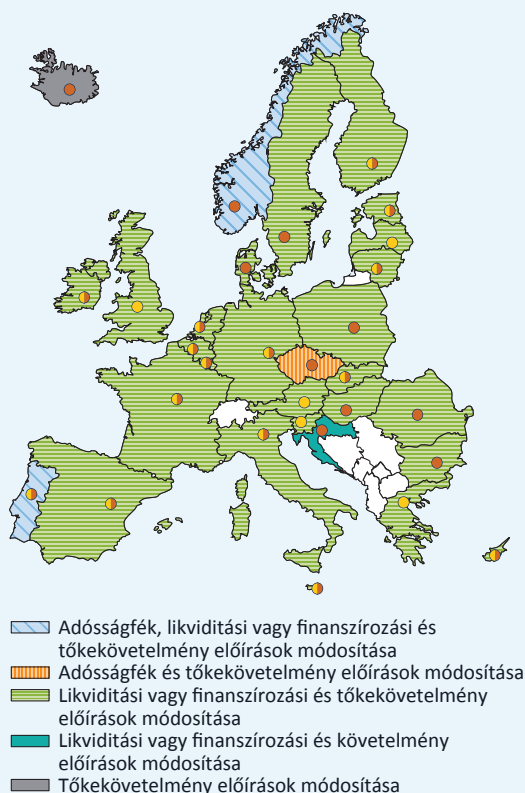
A makroprudenciális eszköztár számos csatornán keresztül képes mérsékelni a járvány okozta kockázatok növekedését. A 2008-2009-es válság és a jelenlegi koronavírus-válság között komoly különbség, hogy részben az elmúlt évek szabályozói lépései eredményeként a bankrendszeri kockázatok jelentősen csökkentek. A 2008-as válság után, újonnan kialakított eszköztár következtében az elmúlt években a bankok jelentős likviditási- (pl. LCR) és tőkepuffereket (pl. O-SII, CCyB) építettek fel, melyeket a jelenlegi helyzetben felhasználva mérsékelni tudják a válság hatásait. A makroprudenciális politika a monetáris és fiskális politikai intézkedéseket kiegészítve a prudenciális követelmények enyhítése vagy átmeneti felfüggesztése, valamint az elérhető tőke- és likviditási pufferek felszabadítása révén egyrészt támogatja a hitelezési kapacitások fenntartását, másrészt a határozott és proaktív makroprudenciális intézkedések hatékonyan alakíthatják a gazdasági szereplők várakozásait és enyhíthetik a makrogazdasági bizonytalanságot (7. ábra).

1. keretes írás

Nemzetközi makroprudenciális intézkedések a koronavírus-járvány okozta kockázatok mérséklésére

A koronavírus-járvány következtében az EGT országokban széles körben alkalmaztak makroprudenciális intézkedéseket a járvány hatásainak enyhítésére. Az alkalmazott makroprudenciális eszközök leginkább tőke- és likviditási követelmények csökkentését vagy átmenetileg a szabályozói követelmények sértésének toleranciáját érintették, de egyes országok esetében (Csehország, Norvégia, Portugália) az alkalmazott adósságfék-szabályokon is lazítottak.

A koronavírus-járvány hatásainak enyhítése érdekében hozott makroprudenciális intézkedések az EGT országokban

Megjegyzés: Az európai-szintű (EKB) intézkedéseket világosbarna, a nemzeti intézkedéseket a sötétbarna pöttyök jelölik.

Forrás: MNB, ESRB

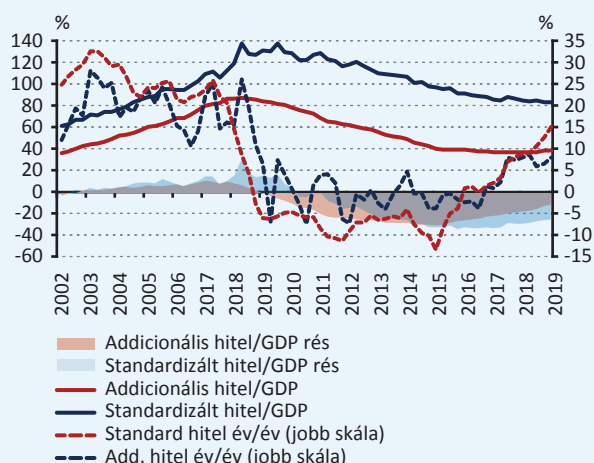
A tőkekövetelmények lazítását tekintve a tőkefenntartási puffer felhasználásának tolerálása (az eurozóna országai, Magyarország, stb.), az anticiklikus tőkepuffer elengedése (Lettország, Norvégia, Bulgária, Írország, Csehország, stb.), a Pillér II-es tőkeajánlás (az eurozóna országai, Magyarország, stb.) és a rendszerkockázati tőkepuffer (Hollandia, Magyarország, Lengyelország, Ausztria) csökkentése volt a legjellemzőbb. A likviditási előírások tekintetében a likviditásfedezeti rátára vonatkozó 100 százalékos szabályozói előírás átmeneti megsértésének toleranciája emelhető ki általános európai intézkedésként, amit néhány országban a nemzeti hatáskörben előírt likviditási előírások módosítása (Magyarország, Bulgária) egészített ki.

A hazai prudenciális intézkedések a bankok hitelezési kapacitásának fenntartását szolgálják. Az MNB a banki tőkekövetelmények tekintetében átmenetileg eltekint a tőkefenntartási puffer és a 2. pilléres tőkeajánlás teljesítésétől, feloldotta a rendszerszinten jelentős intézmények tőkepuffer követelményét, és döntött a rendszerkockázati tőkepuffer 2020. évi felülvizsgálatának elhalasztásáról is. A likviditási előírások kapcsán az MNB a hazai likviditási és finanszírozási előírásokat is finomította. A devizafinanszírozás-megfelelési mutató és a devizaegyensúly mutató átmeneti módosítása a stabil finanszírozás megfelelő mértékének turbulens környezetben való fenntartását biztosította preventív jelleggel, míg a jelzáloghitel-finanszírozás megfelelési mutató esetében a jelenlegi piaci körülményekre reflektálva, a forint forrásbevonás támogatása érdekében az előírás enyhítése mellett döntött az MNB.

2. Anticiklikus tőkepuffer

A hazai pénzügyi rendszer ciklikus rendszerkockázatai továbbra is alacsonyak. A hitelpiaci aktivitás 2020 elejéig élénk volt, a ciklikus rendszerkockázati térkép túlfűtöttségi és sérülékenységi indikátorkészlete a ciklikus rendszerkockázatok enyhén növekvő, de még mindig alacsony szintjét jelezték. A 2020 márciusára világméretűvé vált koronavírus-járvány terjedése súlyos, pontos mértékét tekintve egyelőre nehezen felmérhető negatív gazdasági-pénzügyi következményekkel jár. A kibontakozó sokkhatás jelentős mértékben érinti mind az üzleti, mind a pénzügyi ciklus állapotát és változását is, ami az anticiklikus tőkepuffer alkalmazására, valamint az azzal kapcsolatos döntéseket megalapozó indikátorokra is hatással van. A gazdasági hatások tekintetében fennálló bizonytalanság miatt az effektív tőkekövetelmény meghatározásának és a tőkepuffer felépítésének megkezdése kitolódhat.

8. ábra
Irányadó hitel/GDP-rések alakulása

Megjegyzés: a rések esetén egymást átfedő, nem halmozott területek, előtérben a kiemelten figyelt addicionális hitel/GDP-rés.

Forrás: MNB.

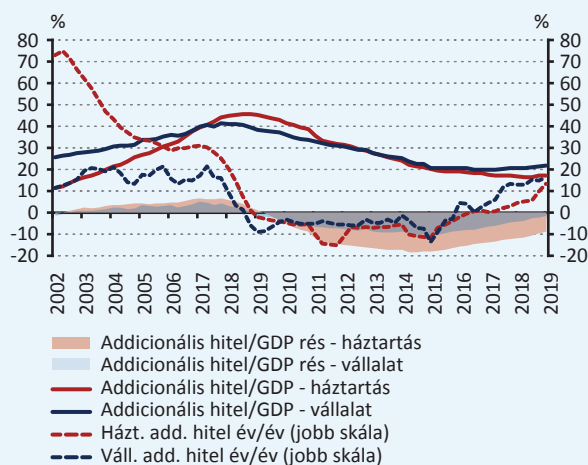
2.1. A CIKLIKUS RENDSZERKOCKÁZATOK SZINTJE A KORONAVÍRUS MEGJELENÉSE ELŐTT SEM INDOKOLT BEAVATKOZÁST

A nemzetgazdaság hitelezése, valamint a hitelállományok változásának üteme még mindig jelentősen elmarad a válságot megelőző szintektől. 2019-ben mind a vállalati, mind a háztartási hitelezés dinamikusán nőtt. A különböző hitelaggregátumok növekedési üteme, és azok GDP arányos szintje is elmaradt a 2008-2009-es válságot megelőző időszakban tapasztaltaktól (8. ábra). Mindez a hitelezés óvatos, fenntartható felfutását jelezte.

A magyar hitelezési ciklus a GDP arányos hitelállományok alapján még mindig nem lépett túlhevült fázisba. A hitelezési ciklus fő indikátorainak tekinthető hitel/GDP-rés mutatók¹ (8. ábra), és azon belül a kiemelten figyelt addicionális hitel/GDP-rés lényegében stagnáló hitel/GDP-ráta mellett az elmúlt egy évben fokozatosan záródott. A rések mértéke továbbra is negatív maradt, ami azt jelzi, hogy a gazdaság hitelezése a 2020 elejéig megfigyelhető dinamikus hitelbővülés, az ingatlanpiaci folyamatok és az egyensúlyihoz közeli vállalati hitelezés mellett is elmaradt a hitel/GDP hosszú távú trendje alapján elfogadható szinttől.

A vállalati hitelezés közel került az egyensúlyi szintjéhez. A vállalati hitelállomány gyorsan bővült 2019-ben, ami a vállalati hitel/GDP rész fokozatos záródásához vezetett, megközelítve a hosszú távú trend alapján indokolt szintet (9. ábra). A vállalati hitel/GDP rész záródása a nemzetközi összevetésben is alacsony vállalati eladósodottsággal, illetve a vállalati beruházások gyors felfutásával függ össze. A vállalati hitelezés ugyanakkor az ágazati összetétel és a denomináció miatt, valamint a banki hitelezés kondícióinak lényegi változatlansága mellett fenntartható volt. A hitelbővülés széles bázison valósult meg, a jelentősen eladósodott

9. ábra
Addicionális hitelállomány, hitel/GDP-ráták és -rések alakulása a főbb hitelszégmensek szerint

Megjegyzés: a rések esetén egymást átfedő, nem halmozott területek.
 Forrás: MNB.

vállalatoknak sem a számában, sem pedig az arányában nem volt látható lényegi növekedés az elmúlt években.

A pénzügyi rendszer ciklikus kockázatait monitorozó kiegészítő indikátorkészlet értékei a ciklikus túlfűtöttség és sérülékenység alacsony szintjét jelezték. A ciklikus rendszerkockázati térkép vonatkozó indikátorainak értékei biztonságos távolságra voltak a pénzügyi rendszer túlfűtöttségét és külső sokkokkal szembeni sérülékenységét jelző szintektől és historikus tekintetben is alacsony szinten tartózkodtak (1. táblázat).

2.2. A KORONAVÍRUS-JÁRVÁNY MIATT AZ ANTICIKLIKUS TŐKEPUFFER FELÉPÍTÉSÉNEK MEGKEZDÉSE KÉSŐBBRE TOLÓDhat

Az anticiklikus tőkepuffer hazai előírásának időpontját, illetve a tőkepuffer felépítésének megkezdését tovább késlelteti a koronavírus-járvánnyal összefüggő összetett gazdasági és pénzügyi helyzet. A szabályozó hatóság a pénzügyi stressz emelkedett szintje és a hitelciklus fordulása esetén azonnal teljesen vagy részlegesen feloldhatja az előírt anticiklikus tőkepufferrátá szintjét, annak érdekében, hogy a banki veszteségek fedezhetőek legyenek, illetve a hitelezési aktivitás fenntartható, vagy annak visszaesése tompított legyen. A felszabadítás akkor célszerű, amikor a pénzügyi rendszer stressz szintje – az ilyenkor irányadó Faktor alapú Stressz Index (FSI)² alapján – átlép egy kritikus határt (10. ábra) és a gazdasági környezet romlása ezt indokolja. A koronavírus világjárvánnyal összefüggő pénzügyi-gazdasági helyzet miatt a 0 százalékos hazai tőkepufferrátára tekintettel feloldó döntést az MNB nem hozott, viszont a tőkepuffer

1. táblázat

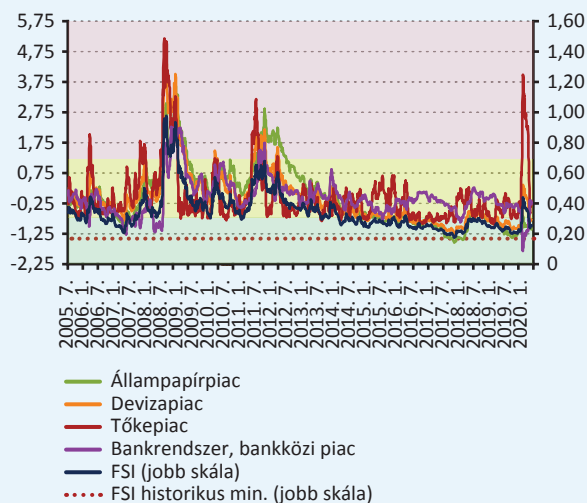
A ciklikus rendszerkockázati térkép válogatott indikátorainak alakulása, 2002–2019. IV. negyedév

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ESRB által ajánlott globális hitelállomány/GDP-rés																		
Ingatlanár/jövedelem (MNB) (100 = 2000-es év átlagos értéke)																		
Adósságszolgálat/rendelkezésre álló jövedelem (házt.)																		
Bruttó külső adósság/GDP																		
Hitel-betét arány a hitelintézeti szektorban																		
Devizahitelek aránya (hazai pénzügyi intézmények)																		
Folyó fizetési mérleg egyenleg/GDP																		
Bankrendszeri tőke megfelelési mutató																		

Megjegyzés: A zöld szín alacsony, a sárga közepes, a piros magas ciklikus rendszerkockázatot jelez.

Forrás: BIS, KSH, MNB.

10. ábra
A Faktor alapú Stressz Index alakulása

Megjegyzés: 2005-2019-re becsült faktorok alapján számított FSI értékek, Szendrei, T. – Varga, K. (2017) szerint. 2008. decemberében az FSI értéke megközelítette a maximum 1-et. Zöld sávban alacsony stressz-szint, sárga sávban stressz állapot, piros sávban magas, válságos stressz-szint. <https://www.mnb.hu/letoltes/ccyb-modszertan-uj-hu-1.pdf>
Forrás: MNB.

11. ábra
Bejelentett EGT-s CCyB intézkedések a koronavírus-járvány hatásainak ellensúlyozására

Megjegyzés: 2020. augusztus 11-i állapot.

Forrás: ESRB, BIS, nemzeti hatóságok honlapjai

felépítésének megkezdése várhatóan a ciklikus rendszer-kockázatok enyhülésére tekintettel későbbre tolódik.

A pénzügyi rendszer stressz-szintje a heves tőkepiaci reakció miatt 2020 első negyedévének végén átmenetileg megugrott. A megfigyelhető magas stressz-szintért hozzájárulásuk mértékének sorrendjében az alábbi tényezők feleltek: a tőkepiaci feszültségek, a devizapiaci volatilitás megnövekedése, az anyabanki CDS-ek nyomán megugró bankszektori kockázatok, valamint a magyar és német 10 éves államkötvények közötti hozamrés megugrásával megnövekedő állampapírpiaci stressznövekedés. Ezek közül ki-magasló hatásúak voltak a tőkepiaci fejlemények, amelyek a 2008-as válsághoz hasonló szintre emelték a tőkepiaci FSI faktort. A megfigyelt FSI szint még nem jelentett válság-szintet, értéke a heves kezdeti reakciót követően 2020. június elejére normalizálódott (10. ábra).

Az EGT országok feloldó, vagy tőkepuffer mérséklő döntéseket hoztak a járvány kedvezőtlen, pénzügyi rendszert érintő hatásainak tompítása érdekében. Gyakorlatilag az összes effektív vagy bejelentett anticiklikus tőkepufferrel rendelkező EGT ország makroprudenciális hatósága a tőkekövetelményt feloldó döntéseket hozott 2020. március-április folyamán, összhangban a tőkepuffer-előírás működésének alapvető logikájával (11. ábra).

2. keretes írás

A felépülő ciklikus rendszerszintű kockázatok mérése az Európai Gazdasági Térség államaiban

Az európai makroprudenciális hatóságok törekszenek a ciklikus pénzügyi rendszerkockázatok felépülését monitorozó rendszereik fejlesztésére. A monitoringrendszer egyik fontos elemét a hitel/GDP-rés mutatók, vagyis a GDP-arányos hitelállományoknak a trendértékeiktől való eltérései jelentik. Ezek elméleti jelentősége a következő. Egyrészt képesek a hitelállománynak a GDP ingadozásain felüli ciklikus tényezőjét azonosítani, másrészt a hitelek jövedelemtermelő képességét jellemzik, végül makrogazdasági szinten a hitelviszafizetési képesség mutatójaként is felfoghatók. Mindegyik értelmezés alapján azt mondhatjuk, hogy a pozitív hitel/GDP-rések a túlzott mértékű hitelezés jelenlétére utalhatnak.

A hitel/GDP-réseknek egyelőre nincs általánosan elfogadott legjobb számítási módszertana. Az ESRB 2014/1-es ajánlása³ alapján mindegyik ESRB tagország makroprudenciális hatósága alkalmazza az ún. standardizált hitel/GDP-rést. Empirikus vizsgálatok alapján a magas értékek megbízhatóan jelzik előre a néhány év múlva bekövetkező bankválságokat, vagyis a standardizált hitel/GDP-rés jó mutatója a felgyülemelő ciklikus jellegű rendszerkockázatoknak.⁴ A standardizált hitel/GDP-rés ún. egyváltozós trend-ciklus felbontás eredménye, vagyis a módszer a rések kiszámításához csak magát a hitel/GDP idősort használja fel. Más módszertannal számolt egyváltozós hitel/GDP-rések

Az ESRB tagországaiban* alkalmazott addicionális hitel/GDP-rések számítási módszerei 2020 első félévében

	Hitelállomány	GDP	Hitel/GDP előrejelzés	A trend-ciklus felbontás módszere	Keresett ciklushossz
Standardizált módszer	Tág: a nem pénzügyi vállalatok és háztartások számára nyújtott hitelek állománya	Gördülő 4 negyedéves GDP	A hitel/GDP idősor előre-jelzését nem kell figyelembe venni a hitel/GDP-rés kiszámításakor	Egyoldali Hodrick–Prescott-szűrő	30 év ($\lambda = 400\,000$)
Addicionális módszer	Szűkebb (tipikusan a hazai hitelintézetek által a nem pénzügyi vállalatok és háztartások számára nyújtott hitelek állománya): BE, CY, CZ, EE, FR, HR, IE, LV, LU, DE, IT, SK	Gördülő 4 negyedéves potenciális GDP: SK	Utolsó 4 negyedév átlagát feltételezi a következő 20 negyedévre: NO	A ciklikus tag a mutató aktuális értékének és az elmúlt 8 negyedév minimumértékének különbsége: CZ	8 év ($\lambda = 1\,600$): RO
		Szezonálisan igazított negyedéves GDP: HR	Utolsó 4 negyedév súlyozott átlagát feltételezi a következő 20 negyedévre: LT		10,5 év: PL
		Gördülő 4 negyedéves magánszektor bruttó hozzáadott értéke: CZ	ARIMA(p,1,0) előrejelzés a következő 28 negyedévre: PT	Közelítő kétoldali HP-szűrés: A standardizált egyoldali és kétoldali rések múltbeli eltérései alapján módosítják az egyoldali HP-szűrés aktuális időszaki résértékét: IT	15 év ($\lambda = 25\,000$): ES
	Szűkebb és árfolyamszűrt (devizahitelek fix árfolyamon számolva): HU	Gördülő 4 negyedéves GNI: IE			

Megjegyzés: Liechtenstein jelentős adatkorlátokkal szembesül, ezért kihagytuk a táblázatból. A hitel/GDP előrejelzett értékei az egyváltozós trend-ciklus felbontások ún. végponti bizonytalanságát csökkentik. Ilyenkor ugyanis az aktuális résérték meghatározásakor a hitel/GDP-nek nemcsak a megelőző, hanem a (várható) következő értékeit is figyelembe lehet venni, ami pontosabbá teszi a rés becslését.

*ESRB tagállamok: EU tagállamok, Izland, Liechtenstein és Norvégia

Forrás: A nemzeti makroprudenciális hatóságok honlapjai.

is rendelkeznek hasonló, vagy jobb előre jelző képességgel legalábbis bizonyos országok esetén.⁵ Ennek megfelelően a 30 ESRB tagország közül 20 ún. addicionális hitel/GDP-rést is meghatározott, ami a hitel/GDP mutató tartalmában, a trend-ciklus felbontás módszerében és a keresett pénzügyi ciklus hosszában különbözhet a standardizált részmutatótól. Az egyes hatóságok igyekeznek a helyi adottságokhoz legjobban illeszkedő specifikációt kiválasztani.

A ciklikus rendszerszintű pénzügyi kockázatok sokfélék lehetnek, ezért egyre több országban alakítottak ki nagyszámú indikátorból álló részletes kockázati térképet. Jelenleg 10 ESRB tagország használ legalább 30 indikátort tartalmazó kockázati térképet. Az elsősorban a túlzott hitelezést mérő hitel/GDP-réseknek kitüntetett helye van ezeken a térképeken, de mellettük számos más ciklikus rendszerkockázatot számszerűsítő indikátor is szerepel. Az egyes térképek eltérő módon csoportosítják az indikátorokat, de a hitelintézetek kockázatvállalása, az adósok fizetőképessége és a befektetési eszközök túlértékeltsége három olyan átfogó csoport, amikbe a térkép indikátorainak nagy része besorolható. Több térkép tartalmaz speciálisan a kockázatok realizálódását, vagyis a pénzügyi stresszesemények bekövetkezését azonosító indikátorokat is (Belgium, Hollandia, Írország, Németország, Olaszország, Spanyolország, Svédország). Ezen kívül bizonyos térképekre a ciklikus mellett néhány strukturális rendszerkockázatot mérő indikátor is felkerült (Belgium, Írország, Norvégia, Olaszország). A térképek általában a makroprudenciális politika fókuszára jelenleg jellemző módon a bankokkal kapcsolatos rendszerkockázatokat követik, de néhány esetben szerepel pár nembanki pénzügyi közvetítő szervezetre vonatkozó indikátor is (Belgium, Norvégia, Olaszország, Szlovákia). Az egyes indikátorok lehetséges értékeit kockázati kategóriákba sorolják (alacsonytól magasig). Az ezeket elhatároló küszöbértékeket alapvetően három módszer szerint állapítják meg: (1) a keletkező kockázati besorolások bankválság-előrejelző képessége szerint, (2) az indikátor értékeinek historikus eloszlása alapján, és/vagy (3) szakértői véleményeket figyelembe véve. A különböző indikátorok küszöbértékei egymástól függetlenül határozódnak meg. A küszöbértékek megállapításának módszere és eredménye változó mértékben nyilvános.

Az ESRB tagországok* ciklikus pénzügyi rendszerkockázatot monitorozó térképei és aggregált mutatói 2020 első félévében

Kockázati térkép legalább 30 indikátorral	Részletes dokumentációval: BE, IE, DE, NO, IT, SE		Rövid dokumentációval: NL, HU, ES, SK	
Ciklikus rendszerkockázatok aggregált mérőszáma	Pénzügyi ciklus indexe: CZ, HR, LT, DE, PT, SE, SK	Pénzügyi válság valószínűsége: FR, IE, PL, LT, NO	Ciklikus rendszerkockázatok egyes részcsoportjait mérő alindexek: BE, IT, NO, ES, SE	Magyarázó változók segítségével becsült hitel/GDP-rés: DK, IE, HU, ES

Megjegyzés: Az egyes országokhoz tartozó pontos forrásokat a Melléklet tartalmazza.

*ESRB tagállamok: EU tagállamok, Izland, Liechtenstein és Norvégia

Forrás: MNB gyűjtés.

A sokrétű ciklikus rendszerkockázatok átfogó értelmezését segítik a különböző típusú aggregált mérőszámok. Az aggregált mérőszámok az egyes indikátorok által hordozott kockázatok közötti egymást erősítő, vagy gyengítő kölcsönhatások számszerűsítését is lehetővé teszik. Ezek az aggregált mérőszámok általában a kockázati térképre is rákerülő indikátorokból számolódnak. Az ESRB tagországokban létrehozott aggregált mérőszámok négy kategóriába sorolhatók. (1) A pénzügyi ciklus indexek (financial cycle index) tipikusan az egyedi indikátorok súlyozott összegét jelentik, ahol igyekeznek a pénzügyi ciklust meghatározó összes fontosabb egyedi indikátort felhasználni. Egy ilyen mutató jól dekomponálható, ugyanakkor csak a múltbeli értékeihez hasonlítva állapítható meg belőle, hogy a pénzügyi ciklus melyik szakaszán tartunk aktuálisan. (2) A ciklikus rendszerkockázatok egyes részcsoportjainak alindexei is hasonlóan állnak elő, de gyakran nem az egyedi indikátorok értékeit, hanem azok által jelzett kockázati kategóriákat súlyozzák össze. (3) A harmadik típusú aggregált mérőszám az egyedi indikátorok felhasználásával egy közeljövőbeli bankválság bekövetkezésének valószínűségére adott becslés. Ez a mérőszám önmagában is értelmezhető.

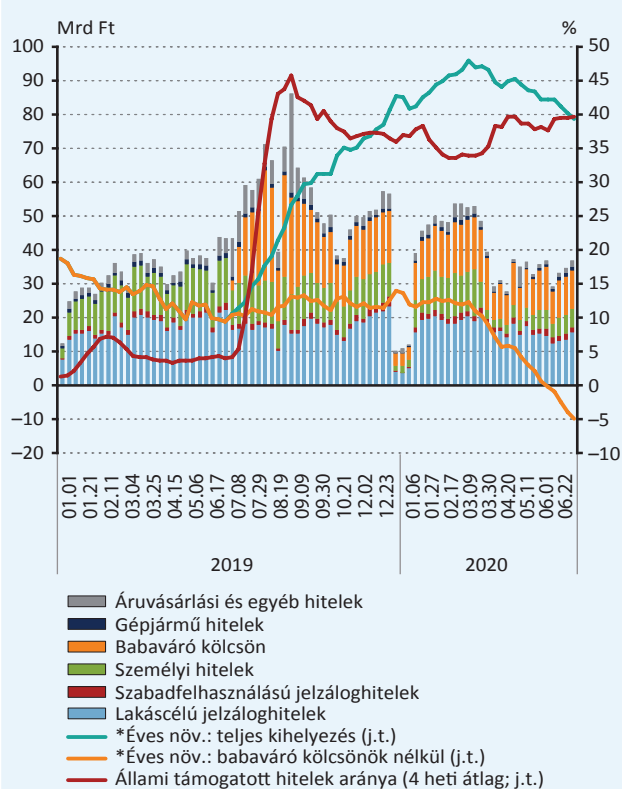
(4) A többváltozós hitel/GDP-rések az egyváltozós módszereknél pontosabb hitelciklus mutatót jelentenek, mert a felhasznált magyarázó változók ciklikus rendszerkockázatokra vonatkozó többletinformációja is beépül ezekbe a részmutatókba.

Az európai gyakorlatot figyelembe véve az MNB is fejleszti a magyar ciklikus rendszerkockázatokat monitorozó rendszerét. Az MNB jelenleg felülvizsgálja az addicionális hitel/GDP-rés szerepét betöltő mutatóját, valamint pontosítja és bővíti a ciklikus pénzügyi rendszerkockázati térképét. Továbbá a frissített térkép egyes indikátorcsoportjaihoz tartozó alindexek és a ciklikus rendszerkockázatok aggregált mutatójának előállítás is megkezdődött.

3. Adósságfék szabályok

Az adósságfék szabályok az elmúlt években biztosították, hogy csak olyan hiteleket folyósítsanak a bankok, amelyek esetében a jövedelem biztosítja az adósságszolgálat fenntarthatóságát. Ezzel nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy a háztartások megfelelő jövedelmi pufferekkel nézzenek szembe a koronavírus-járvány hatásaival. A háztartási hiteleket az elmúlt másfél évben a korábbi évekhez hasonló arányban folyósították a jövedelemarányos törlesztőrészlet mutatóra (JTM) vonatkozó limitek közelében, míg az ingatlanfedezetek hitellel való megterheltségének (HFM) 2015 óta látott növekvő tendenciája az elmúlt másfél évben visszafordult. A 2018 októberétől hatályos, kamatperiódus szerint differenciált JTM módosítás támogatta a hosszabb időszakra kamatfixált lakáshitelek elterjedését, ami a változó kamatozású hitelállomány arányának gyorsabb mérséklődését is elősegítette. A növekedés egészséges szerkezetének fenntartása érdekében az MNB folyamatosan monitorozza (1) a járványhelyzet miatt esetlegesen romló fizetőképességű háztartások eladósodását; (2) a háztartási hitelek futamidő-növekedését, (3) a kockázatosabb (pl. rövidebb kamatperiódusú vagy önerőt pótló) hitelek kockázatait.

12. ábra
A hitelintézeti szektor új háztartási hitelkihelyezése

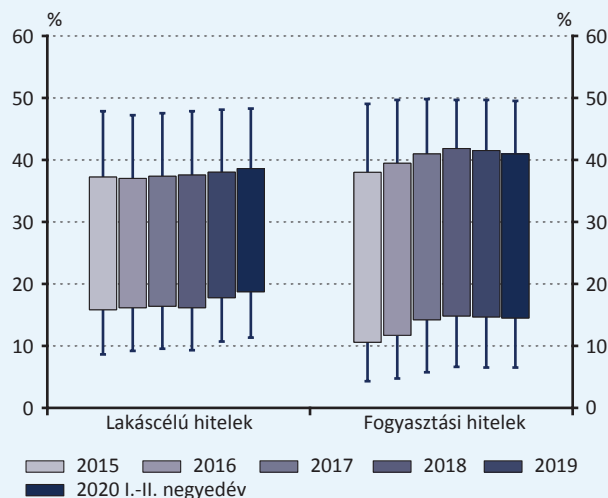
Megjegyzés: Egyéni vállalkozói hitelek nélkül. *Az adott időszakot megelőző 12 havi kumulált folyósítás változása az előző év azonos időszakához képest. Állami támogatott hitelek: az államilag kamattámogatott lakáshitelek és a babaváró kölcsönök.

Forrás: MNB

3.1. AZ ADÓSSÁGFÉK SZABÁLYOK JAVÍTOTTÁK A HITELMINŐSÉGET, CSÖKKENTVE EZZEL A JÁRVÁNY STABILITÁSI KOCKÁZATÁT

A koronavírus-járvány valamelyest lassította a háztartási hitelkihelyezés állami támogatott programok által hajtott dinamikus növekedési ütemét. A hitelezési folyamatok szerkezetében 2019 júliusától kezdődően jelentős átrendeződést okozott az átlagosan havi 70 milliárdos volument kitevő babaváró kölcsön kihelyezése. A 12 havi kumulált háztartási hitelkihelyezés előző 12 hónaphoz viszonyított növekedési üteme a babaváró kölcsön megjelenése előtt jellemző 10-20 százalékról 47 százalékra gyorsult, miközben az államilag támogatott hitelkonstrukciók aránya a korábbi 5 százalékról 35 százalékra emelkedett. A koronavírus-járvány hatására június végére a hitelkihelyezés éves kumulált növekedési üteme 38 százalékra lassult, az államilag támogatott hitelkonstrukciók aránya pedig további 5 százalékpontot emelkedett. (12. ábra). Negyedéves alapon azonban a koronavírus-járvány hatására 24 százalékkal esett vissza a bruttó kibocsátás a második negyedévben. A hitelezés lassulását leginkább a személyi hitelek visszaesése okozza, amit a veszélyhelyzet alatt bevezetett kedvezményes THM-nek megfelelő termékek kifejlesztésének időigénye, a mérséklődő kereslet és a valamelyest szigorodó hitelfeltételek magyaráznak. Előre tekintve a háztartási hitelezést a babaváró és egyéb állami kamattámogatott hiteltermékek iránti, a válság ellenére is erőteljes kereslet továbbra is támogathatja, a hitelezés éves növekedése azonban e termékek bázisba való beépülésével várhatóan így is csökkeni fog.

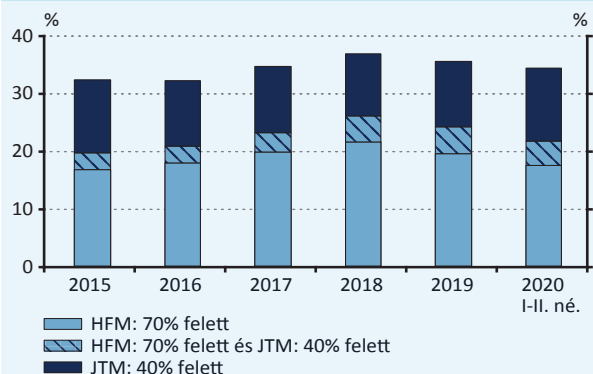
13. ábra
Az új háztartási hitelek JTM eloszlása hiteltípus szerint

Megjegyzés: 5. és 95. percentilis, medián és interkvintilis értékek. Szerződésszám szerint.

Forrás: MNB.

14. ábra
Az adósságfék limitek közelében nyújtott lakáscélú jelzáloghitelek aránya

Megjegyzés: Szerződésszám szerinti eloszlás.

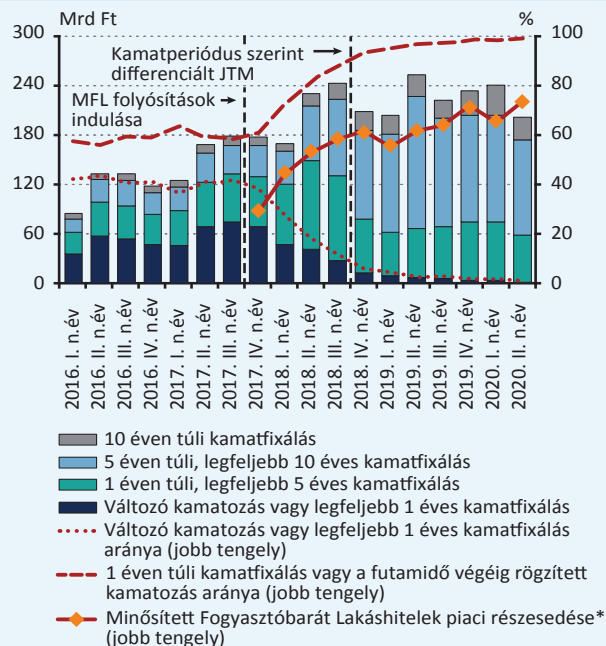
Forrás: MNB.

A 2015 óta érvényben lévő adósságfék előírások nagyban segítettek, hogy a háztartások elegendő jövedelmi tartalékkal rendelkezzenek a járványhelyzet hatásainak ellensúlyozására. A háztartási hiteleket az elmúlt másfél évben a korábbi évekhez hasonló arányban folyósították a jövedelemarányos törlesztőrészlet mutatóra (JTM) vonatkozó limitek közelében: 2019 eleje óta a lakáshitelek 16 és a fogyasztási hitelek 22 százalékát folyósították a hitelnyújtók a magasabb eladósodott, 40-60 százalékos JTM értékkel rendelkező ügyfelek részére (13. ábra). Az adósságfék szabályok így érdemben nem gátolták a hitelezés bővülését, miközben nagyban csökkentették a háztartások túlzott eladósodásának kockázatát.

A hitelfedezeti mutatóra vonatkozó előírás jelentősen mérsékelte a koronavírus-járvány potenciális hitelezési veszteségének mértékét. A lakáshitelek ingatlanfedezetének megterheltsége lassú növekedés után az elmúlt két és fél évben csökkenésnek indult. A forgalmi érték 70 százalékánál magasabb arányban megterhelt ingatlanfedezet mellett nyújtott lakáshitelek részaránya 2018 végére 26 százalékra emelkedett, ami 2019-ben 24 százalékra, 2020 első felében pedig 22 százalékra csökkent (14. ábra). A folyamatok eredményeként az ingatlanárak esetleges leértékelődése esetén sem várható jelentős mértékű hitelezési veszteség.

A koronavírus-járvány stabilitási kockázatait jelentősen csökkenti, hogy a jelenlegi háztartási hitelezés a válság előtti időszakokkal szemben az elmúlt években forintban denominálva, jellemzően hosszabb időszakra kamatfixált hiteltermékek révén, az adósságfék szabályoknak megfelelően, a limitekhez közelebb elhelyezkedő hitelek arányának érdemi növekedése nélkül ment végbe.

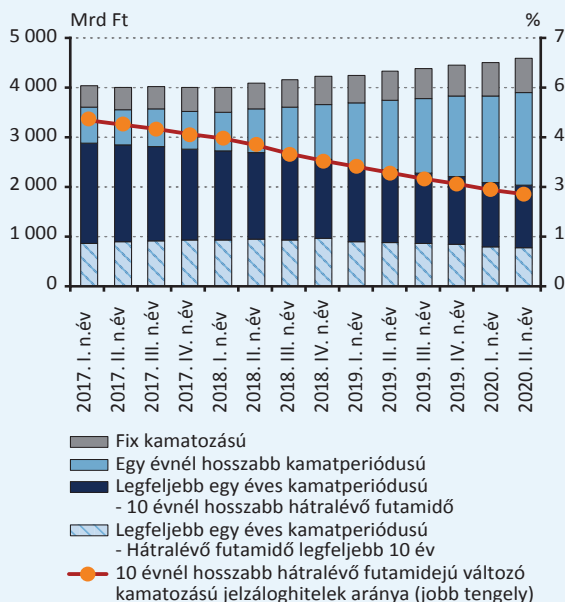
15. ábra
Az új lakáshitelek kamatperiódus szerinti eloszlása

Megjegyzés: *Az MFL részesedést 2018 októberéig a banki folyósítású, legalább 3 éves, 2018 októberétől a legalább 5 éves kamatperiódusú lakáshitel-piacra számítottuk.

Forrás: MNB.

16. ábra
A jelzáloghitel-állomány kamatperiódus szerinti eloszlása

Megjegyzés: Kizárólag teljesítő banki jelzáloghitelek.

Forrás: MNB.

3.2. A JTM LIMITEK 2018. OKTÓBERI MÓDOSÍTÁSA IS NÖVELTE A HÁZTARTÁSOK ELLENÁLLÓKÉPESSÉGÉT

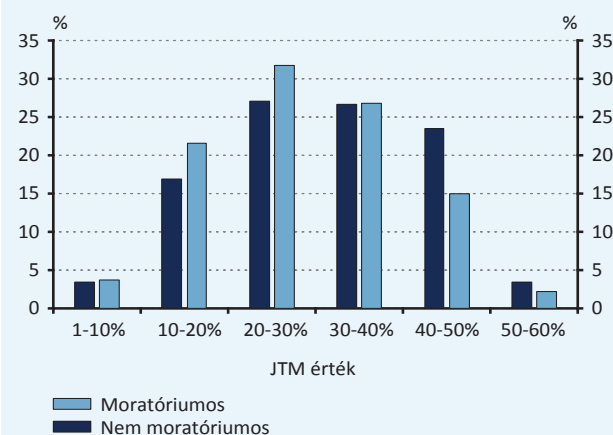
2019-re az új folyósítású lakáshitelek körében a 10 évre kamatfixált ügyletek váltak meghatározóvá. A kedvező tendenciában meghatározó szerepe volt a legalább 5 éves kamatperiódussal elérhető Minősített Fogyasztóbarát Lakáshitelek (MFL) térnyerésének, valamint a kamatperiódus szerint differenciált JTM limitek 2018. októberi bevezetésének is (15. ábra). A hosszabb kamatperiódusú hitelek térnyerése a koronavírus-járvány következtében megemelkedett kamatszint potenciális negatív hatásait is ellensúlyozta.

A még fennálló változó kamatozású jelzáloghitel-állomány fokozatosan csökkenő mértékű kockázatot hordoz. 2020 júniusára a kockázatosabbnak tekinthető, 10 évnél hosszabb hátralévő futamidővel rendelkező változó kamatozású jelzáloghitel-állomány a teljes lakossági jelzáloghitel-állomány 28 százaléka csökkent, mely 2018 októberéhez képest 11 százalékpontos csökkenést jelent (16. ábra). Az éven belül változó kamatozású állomány fixre váltását az MNB ajánlással is ösztönözte (az ezzel kapcsolatos részleteket az MNB fogyasztóvédelmi tevékenységét bemutató fejezet tartalmazza).⁶

3.3. A TÖRLESZTÉSI MORATÓRIUM ÉS A THM-KORLÁT IS A HÁZTARTÁSOK LIKVIDITÁSI NEHÉZSÉGEINEK ENYHÍTÉSÉT CÉLOZZA

2020 júniusáig a hitelintézetek háztartási hitelállományának 50-60 százaléka tekintetében éltek az ügyfelek a moratórium lehetőségével. A moratóriummal valamelyest nagyobb arányban éltek a rosszabb anyagi helyzetben lévő, jövedelemarányosan nagyobb törlesztőterhet viselő adósok (17. ábra). A főbb hiteltermékekkel (jelzáloghitelek, személyi hitelek, áruhitelek, gépjármű-hitelek) rendelkező, legalább egy hitelük tekintetében moratóriummal élt háztartási ügyfeleket figyelembe véve becslésünk szerint az adósok 10-15 százaléka tekinthető sérülékenynek, ami növeli a moratórium lejártát követő nemteljesítési kockázatukat. A háztartási hitelezési folyamatokat az MNB nagyfrekvenciájú, heti és egyéb rendkívüli adatszolgáltatás előírása, valamint kérdőíves felmérések révén fokozottan monitorozza, különös tekintettel a járványügyi helyzet hatásainak fokozottan kitett, sérülékeny adósokra.

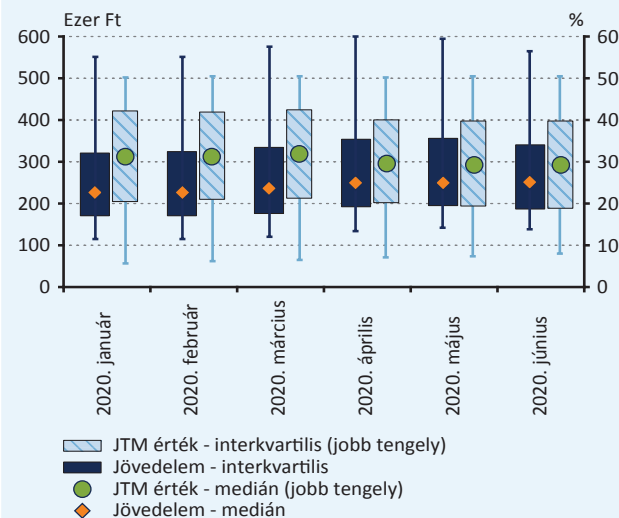
17. ábra
Az adósságfék szabályok 2015. évi bevezetése óta kihelyezett lakáshitelek JTM eloszlása a moratórium igénybevétele alapján (2020. június)

Megjegyzés: Becslés, volumen szerinti eloszlás. Hitelintézeti szektor.

Forrás: MNB

18. ábra
A 2020-ban kihelyezett személyi hitelek JTM- és JTM számításához használt jövedelem értékének eloszlása

Megjegyzés: Szerződésszám szerint. Hitelintézeti szektor.

Forrás: MNB.

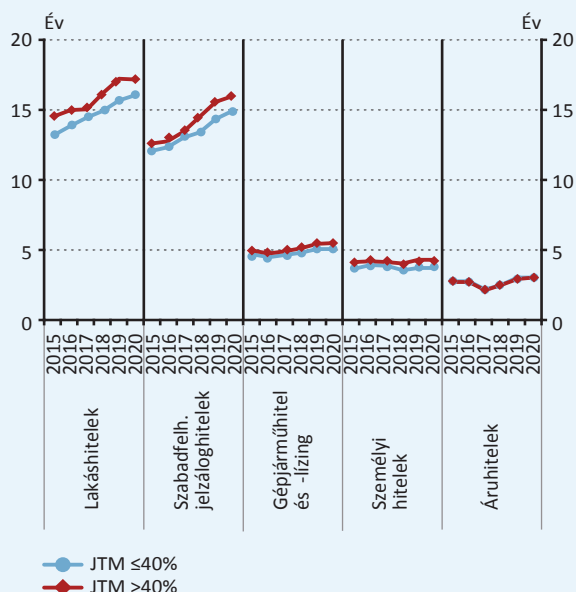
A fedezetlen fogyasztási hitelek vonatkozásában bevezetett THM-korlát a háztartások likviditási nehézségeinek áthidalását célozza, az intézkedés azonban rövid távon a termékfejlesztések időigénye miatt a személyi hitelkihelyezés csökkenésével járt. A fedezetlen fogyasztási hitelekre előírt alacsonyabb THM-korlát az év végéig támogathatja a személyi hitelezés növekedését. Bár látható változás a személyi hitelt felvevő fogyasztók kockázati profiljában, ez leginkább a kockázatvállalás visszaeséséhez és nem az átmeneti plafonhoz köthető: jelentősen visszaszorultak a magas hitelösszegű hitelek, megjelentek az alacsonyabb futamidejű termékek, és a magasabb jövedelemmel, alacsonyabb eladósodottsággal rendelkező adósok irányába mozdult a piac (18. ábra).

3.4. AZ MNB AZ ADÓSSÁGFÉK SZABÁLYOKHOZ VALÓ ALTERNATÍV ALKALMAZKODÁST IS MONITOROZZA

A JTM korlátok hatékonyságának javulását a lakáscélú hitelek átlagos futamidejének növekedése kíséri. Folytatódott a lakáshitelek átlagos futamidejének hosszabbodása, amely így 2020 közepére meghaladta a 17 évet, a 40 százaléknál felletti és alatti JTM érték mellett felvett hitelek átlagos futamideje közötti különbség pedig két évre emelkedett (19. ábra). Jelenleg azonban a leghosszabb futamidővel folyósított lakáshitelek átlagos futamideje nemzetközi összehasonlításban sem tekinthető túlzottnak: az átlagos 17 éves futamidő is jelentősen elmarad az Európában jellemző 26 éves futamidőtől. A futamidő hosszabbodás jelenlegi mértékét ezért nem tekinthetjük kiemelt kockázatnak.

Az MNB kifejezetten kockázatosnak tartja, ezért vezetői körlevélben szólította fel a hitelnyújtókat a személyi hitelek – szabályozói szándékkal ellentétes céllal történő – önerőként való figyelembevételének mellőzésére és az azt kiküszöbölő eljárásrendek kialakítására. 2017 óta a magasabb, 60 százalék feletti HFM mellett folyósított lakáshitelek 7-8 százalékát előzte meg személyi hitel felvétel, ami addicionális kockázatot jelenthet az adósok oldalán (20. ábra). Az MNB ezért elvárja, hogy a hitelnyújtók belső ellenőrzésének munkatervébe épüljön be a lakossági hitelportfólió vizsgálatának részeként az elvárt valós önerőre vonatkozó előírások betartásának ellenőrzése.⁷ A szigorodó előírások is hozzájárulhattak ahhoz, hogy 2020 első felére az önerőpótlás gyakorisága 5 százalékára essen.

19. ábra
Az átlagos futamidők alakulása JTM érték és hiteltípus szerint

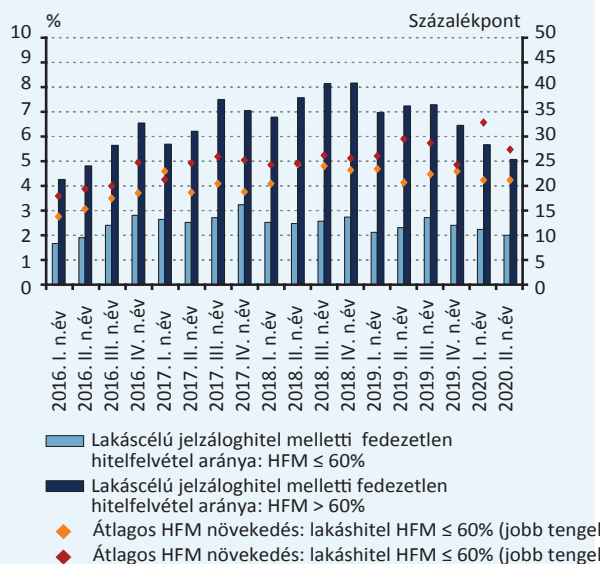

Megjegyzés: A 2020-as adatok az első két negyedévre vonatkoznak.
Forrás: MNB.

3.5. NEMZETKÖZILEG RITKA AZ ADÓSSÁGFÉK ELŐÍRÁSOK KORONAVÍRUS-JÁRVÁNY MIATTI LAZÍTÁSA

Továbbra is jellemzően a kelet-közép-európai és az észak-európai országok alkalmaznak kötelező erejű adósságfék szabályokat. 2019 elejétől több ország is a már bevezetett előírások módosítását hajtotta végre (Finnország, Magyarország, Norvégia, Szlovákia, Szlovénia). Néhány ország pedig a korábbi keretrendszer kibővítése mellett döntött. Portugáliában HFM és JTM ajánlás került bevezetésre, Romániában a korábbi JTM ajánlás helyett kötelező szabályozás lépett életbe. A koronavírus-járvány okozta likviditási nehézségeket Norvégiában, Portugáliában és Horvátországban az adósságfék szabályok lazításával próbálják enyhíteni.

20. ábra
Önerő pótlására használt fedezetlen hitelfelvételek becsült alakulása

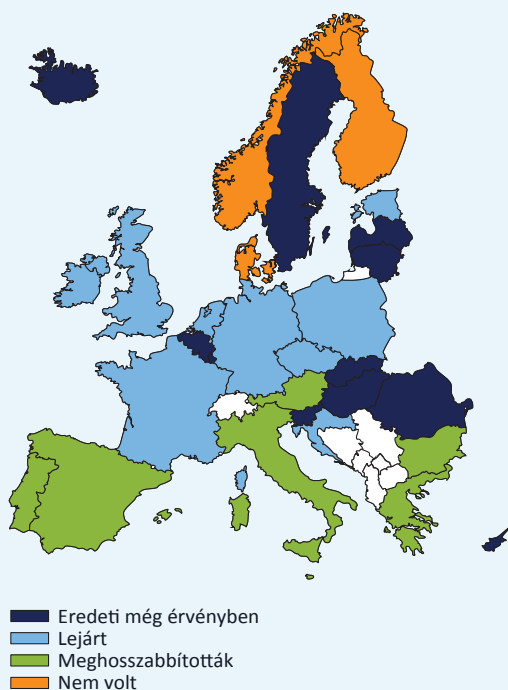
Megjegyzés: Azon lakáscélú jelzáloghitelek szerződésszám szerinti aránya az egyes HFM kategóriákon belüli összes lakáshitel folyósításán belül, amelyek folyósítását 180 nappal megelőzően a fődósszám mélyi kölcsönt is igényelt.

Forrás: MNB.

3. keretes írás

A fizetési moratóriumok nemzetközi gyakorlata

A koronavírus-járvány gazdasági hatásainak mérséklése érdekében az Európai Unió legtöbb országában sor került szektorszintű, hiteltörlesztési moratóriumot biztosító intézkedések bevezetésére. 24 moratóriummal érintett tagállam közül 18-ban a magyar intézkedéseket követően hozták meg a saját intézkedéseiket, sok esetben – az intézkedések megkésett voltát jelezve – visszamenőleges hatállyal. Hazánkon kívül 14 európai uniós tagállamban rendelték el jogszabállyal moratóriumot (egyebek között például Ausztriában, Németországban, Olaszországban), 9 tagállamban pedig bankszövetségi fellépés hatására alakultak ki a fizetési moratóriumra vonatkozó egységes gyakorlatok (így például Görögországban, Horvátországban vagy a Benelux-államokban). 3 tagállamban nem valósultak meg szektorszintű lépések, ennek ellenére például Finnországban nagy számban került sor fizetési haladéokra vonatkozó szerződésmódosításokra egyedi banki intézkedések keretében.

Fizetési moratórium gyakorlata Európában (2020. szeptember 2-i állapot)

Megjegyzés: EGT államok.

Forrás: MNB

Jelentős különbségek azonosíthatók az egyes országok gyakorlatában az érintett ügyletek köre és a moratórium időtartama tekintetében, sok esetben a moratórium feltételhez kötöttsége is megjelenik. A bevezetett, moratóriumra vonatkozó intézkedések az EU tagországaiban jellemzően 3 hónapos időtartamra kerültek bevezetésre (például Ausztriában, Németországban, Olaszországban) és több esetben vagy csak a lakossági vagy csak a vállalati hitelekre, illetve ezek részhalmazára (Ausztriában a vállalati szegmensben belül csak a mikrovállalkozások hiteleire, Németországban pedig kizárólag csak a lakossági hitelállományra terjed ki). Azonban a tagországnak nem minősülő országokban előfordult 9 és 12 hónapra bevezetett moratórium is (Romániában például 9 hónapra, Szlovéniában 12 hónapra terjed ki), jellemzően mind a lakossági, mind a vállalati hitelekre kiterjedően. Több országban a moratórium lehetősége nem volt feltétel nélküli: Görögországban, Horvátországban és Spanyolországban például csak igazolt jövedelemcsökkenés esetén volt igénybe vehető a moratórium, Olaszországban területi alapon differenciáltak az érintett ügyletek között. Több ország az eredetileg rövid időre meghatározott moratórium hosszabbítása mellett döntött. A hosszabbítások azonban jellemzően már csak egy szűkebb kör számára elérhetők (pl.: kisvállalkozások, munkanélküliek).

A moratórium lejáratával több országban vizsgálhatóvá válik a kockázatok potenciális materializálódásának alakulása, amit az MNB szoros figyelemmel követ.

Emellett a gazdasági környezet kedvezőtlen változására fizetési haladék biztosításával reagáltak Európán kívül is.

A vizsgált 7 Európán kívüli ország közül a szingapúri moratórium tekinthető a legkiterjedtebbnek: 9 hónapos moratóriumot biztosítanak a lakossági jelzáloghitelekre és a KKV szektor hiteleire, emellett 6 hónapos moratóriumot biztosítanak az élet- és egészségbiztosítások tekintetében is. Kínában és Hong Kongban a KKV hitelek, az Egyesült Államokban és Kanadában a lakossági hitelek tekintetében biztosították az egyes bankok a moratórium lehetőséget, Ausztráliában mindkét szegmens tekintetében, Kanadában azonban kamatos kamat számításával.

A nemzetközi gyakorlatok tükrében Magyarországon megfelelő időzítéssel és széles körben került bevezetésre a fizetési moratórium.

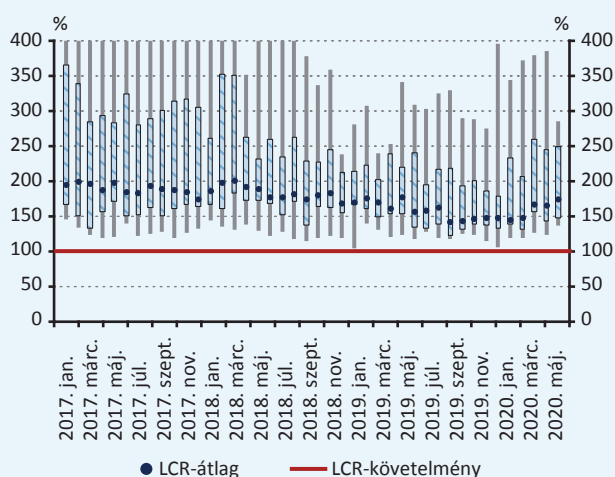
A hazai hiteltörlesztési moratórium – az MNB javaslatával összhangban – a Kormány erre

vonatkozó, március 18-án kihirdetett rendelete, illetve az azt felváltó 2020. évi LVIII. törvény alapján március 19-től december 31-ig terjedő, 9 hónapot némiképp meghaladó időszakban áll fenn. A moratórium a már folyósított lakossági, vállalati, pénzügyi vállalkozásokkal és befektetési alapokkal szembeni hitelekre a hitelnyújtók által kötelezően, jogosultsági feltételek vizsgálata nélkül alkalmazandó, az ügyfelek azonban saját döntésük alapján továbbra is folytathatják a szerződés szerű teljesítést.

4. Bázeli likviditási és finanszírozási eszközök

A bankrendszer likviditási pozíciója továbbra is stabil, bár a likviditásfedezeti rátára (Liquidity Coverage Ratio - LCR) vonatkozó előírást a bankok a koronavírus előtt egyre csökkenő pufferekkel teljesítették. A likviditási pufferek a koronavírus-járvány megjelenése után főként az MNB likviditásbővítő intézkedései hatására jelentősen megnövekedtek, így a bankok elegendő likvid eszközzel rendelkeznek a járvány hatására esetlegesen felmerülő többlet likviditási igény kielégítésére. Az EU-s szinten 2021. június 28-án hatályba lépő, az intézmények 1 éves időhorizonton vett stabil finanszírozását támogató nettó stabil finanszírozási mutatóra (Net Stable Funding Ratio – NSFR) vonatkozó előírásnak a bankok túlnyomó többsége már most is megfelelne, alkalmazkodás csak néhány kisebb intézmény esetében szükséges.

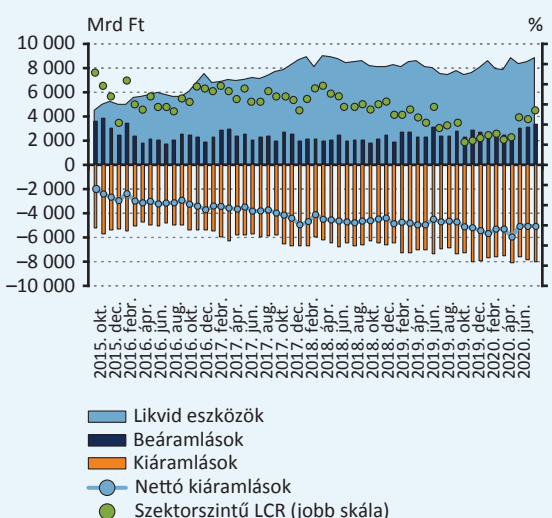
21. ábra
Az intézmények LCR-megfelelésének alakulása

Megjegyzés: Az ábrán az első és kilencedik decilist, az első és harmadik kvartilist, valamint az átlagot ábrázoltuk. Jelzőlag-hitelintézetek és lakás-takarékpénztárak nélkül.

Forrás: MNB.

22. ábra
Az LCR alkotóelemeinek szektorszintű alakulása

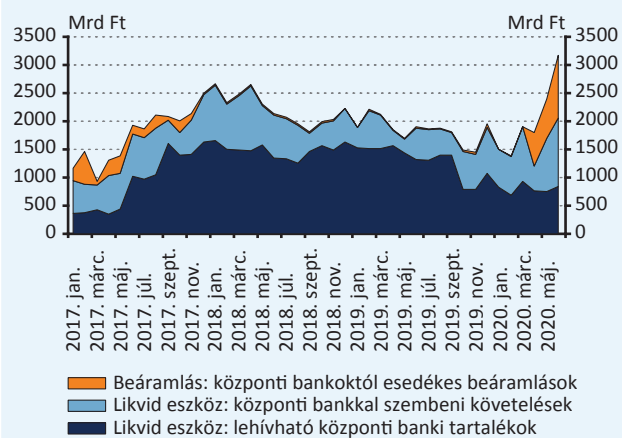
Forrás: MNB.

4.1. A BANKOK STABIL LIKVIDITÁSI HELYZETBEN NÉZTEK SZEMBE A JÁRVÁNYHELYZETTEL

Bár 2020 első negyedévéig a likviditásfedezeti ráták (LCR) szintjében csökkenő trend volt megfigyelhető, a bank-szektor bőséges likviditási tartalékokkal rendelkezett a járványhelyzet kitörésekor. A 100 százalékos minimum szinten előírt LCR a bankrendszer átlagában 2019 végén 147 százalékon, 2020 júniusában 173 százalékon állt (21. ábra). 2017-2018-hoz képest a koronavírus megjelenéséig kismértékű csökkenő trendet láthattunk, ami a koronavírus előtti ciklikus helyzetben, a hitelezés felfutása mellett normálisnak tekinthető. A csökkenést főként a trendszerűen növekvő kiáramlások, valamint 2019 nyarán és őszén a Magyar Állampapír Plusz miatt bekövetkező betétkiáramlás átmeneti hatása okozta (22. ábra). A bankrendszer likvid puffereinek mértéke azonban biztonságos maradt, a koronavírus-járvány stabil likviditási helyzetben érte a bankokat, amelyet a jegybanki intézkedések tovább javítottak.

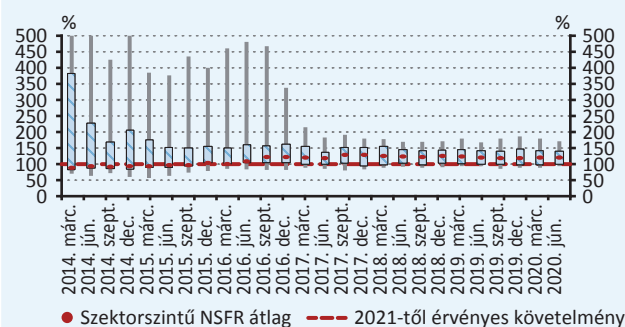
A koronavírus-járvány alatt a bankok likviditási helyzetének megerősítését célzó jegybanki intézkedések az LCR növekedéséhez vezettek. A járvány miatti bizonytalan pénzügyi helyzet, valamint a fizetési moratórium kedvezőtlen likviditási hatásának ellensúlyozása érdekében az MNB számos likviditásbővítő intézkedést hozott 2020 tavaszán. Mivel a koronavírus-járvánnyal kapcsolatos likviditási kockázatok egyelőre nem realizálódtak, így a bankok likviditási helyzete sem romlott érdemben, az MNB intézkedések azonban pozitív hatással voltak a bankok LCR szintjére (23. ábra). A jegybankképes eszközök fedezeti értéke ugyan automatikusan nem vehető figyelembe likvid eszközként, a jegybanki műveletek során elfogadható fedezeti kör nagyvállalati hitelekre való kiterjesztésével a vállalati hitelek MNB-nél történő zárolása és állampapírok párhuzamos felszabadítása (fedezetcsere) esetén az LCR emelkedik. Továbbá a kötelező tartalék-teljesítés alóli felmentéssel a teljes MNB számla-egyenleg likvid eszközzé vált, a likvid eszköznek számító 1

23. ábra
Az LCR-ben figyelembe vett jegybankkal szembeni követelések

Forrás: MNB.

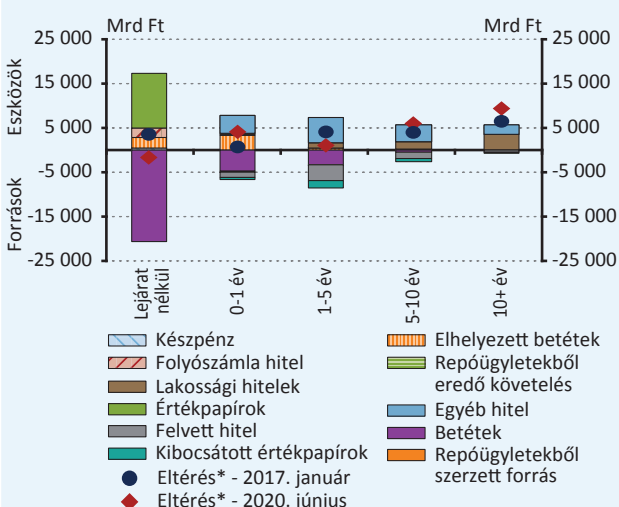
24. ábra
Az intézmények becsült NSFR-mutatójának alakulása

Megjegyzés: tizedik, huszonötödik, hetvenötödik és nyolcvanötödik percentilisek és a súlyozott átlag. Becslés a bázeli NSFR számításon alapuló elérhető adatszolgáltatás szerint.

Forrás: MNB.

25. ábra
A bankrendszer lejáratú eltérése (2020. június)

Megjegyzés: Kiemelt mérlegtételek. Az értékpapírokat likviditásuk miatt a lejárat nélküli kategóriában jelenítettük meg. *Adott lejáratú kategóriába tartozó eszközök mínusz források.

Forrás: MNB.

napos MNB betétellentétben pedig az újonnan bevezetett 1 hetes MNB betét beáramlasként kerül figyelembevételre, ami az azonos 100 százalékos súly ellenére szintén az LCR kismértékű növekedéséhez vezetett.

4.2. AZ NSFR 2021. NYÁRI BEVEZETÉSE VÁRHATÓAN NEM IGÉNYEL JELENTŐS ALKALMAZKODÁST

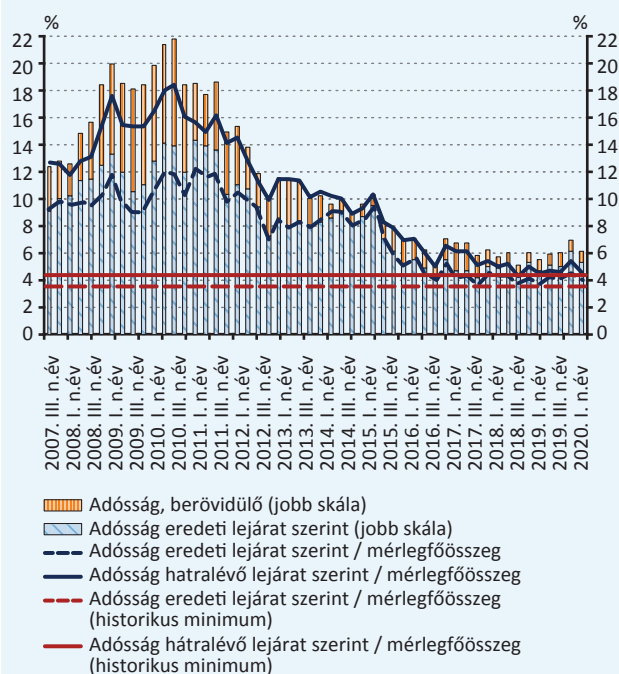
Az EU-s szinten 2021. júniusban hatályba lépő nettó stabil finanszírozási mutatóra (NSFR) vonatkozó előírásnak való megfelelés már most szinte maradéktalanul teljesülne. Az NSFR az intézmények stabil finanszírozást igénylő eszközeihez viszonyítva megfelelő mennyiségű stabil forrás tartását várja el, így csökkentve a lejáratú eltérést. A magyar bankok többsége, néhány kisebb intézményt és jelzálogbankot kivéve, már most teljesíti a 100 százalékos minimumkövetelményt (24. ábra), 122 százalékos átlaggal. Mivel az EU végleges előírása a bázeli standardokhoz képest főként enyhítést jelent, a bázeli előírás alapján számított konzervatív becslésnek tekinthető a mutató értékére. Ez alapján a szabályozás bevezetése várhatóan nem jár jelentős alkalmazkodási szükséglettel.

A bankok mérlegében jelen lévő lejáratú eltérésekből eredő kockázatok nem jelentősek. A bankok mérlegének eszköz és forrásoldala közötti lejáratú eltérés a banki lejáratú transzformáció velejárója, amely során a többnyire rövid futamidejű forrásokból – pl. betétek – hosszabb lejáratú hitelek kerülnek kihelyezésre. A lejáratú összhang hiánya természetesen kockázatot hordoz magában, hiszen a rövid lejáratú források megújításának sikertelensége, illetve a betétek kivonása esetén a bank likviditási helyzete akár annyira megromolhat, hogy a hosszabb lejáratú eszközök veszteséggel való értékesítésére kényszerül. A hazai bankrendszer esetében a lejáratú eltérés az elmúlt években kis mértékben romlott (25. ábra) főként a látra szóló betétállomány növekedése miatt, a tömeges betétkivonás kockázatát azonban a betétbiztosítás meglehetősen mérsékli. Az NSFR bevezetése várhatóan hozzájárul a lejáratú eltérésekből eredő kockázatok további mérsékléséhez, illetve szinten tartásához. Ugyanakkor maradnak olyan, hazai viszonylatban egyedi finanszírozási kockázatok, amelyeket az MNB-nek makroprudenciális feladatkörében kezelnie kell.

5. Külső sérülékenységet csökkentő eszközök

Az MNB finanszírozási szabálycsomagja gátat szab a pénzügyi stabilitási szempontból nemkívánatos finanszírozási gyakorlatok elterjedésének. Az eszköztár egyes, külön-külön részkockázatokat célzó hatályos követelményeit a bankrendszer megfelelő tartalékokkal teljesíti, így nem jelenthetnek gátat a járványt követően várhatóan újra erősödő hitelezési tevékenységnek. A koronavírus-járvány miatt potenciálisan növekvő finanszírozási kockázatok megelőző jellegű kezelése érdekében az MNB 2020. márciusban a devizafinanszírozás megfelelési mutató (DMM) és a devizaegyensúly mutató (DEM) esetében átmeneti, 2020. szeptemberig fenntartott szigorítást hajtott végre, ami érdemi alkalmazkodást nem igényelt a bankrendszer részéről.

26. ábra
A bankrendszer rövid külső adósságának alakulása

Megjegyzés: 2020. II. negyedévi adat májusi állapotot tükröz. Historikus minimumok 1998 első negyedétől számítva.

Forrás: MNB

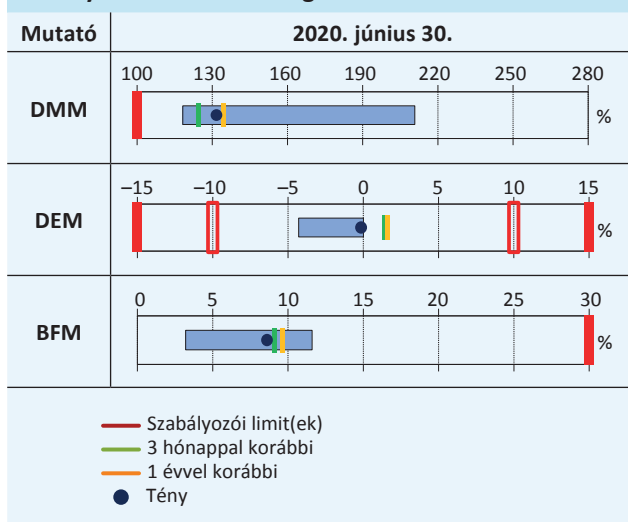
5.1. A KORONAVÍRUS-JÁRVÁNY A SZABÁLYOZÁSOK ÁTMENETI PREVENTÍV SZIGORÍTÁSÁT IGÉNYELTE

A bankrendszer stabil finanszírozásának biztosítása érdekében az MNB 2020 elején szigorította a DMM és a DEM követelményeket. A két szabályozás 2020. március 24-i hatállyal módosult. A DMM-ben az éven túli, pénzügyi vállalatoktól származó források súlyozása került differenciálásra futamidő szerint, minél hosszabb lejáratú források bevonására ösztönözve a bankokat. A DEM, és így a mérlegen belüli deviza nyitott pozíció mérlegfőösszeg arányos megengedett szintje ± 15 százalékról ± 10 százalékra csökkent. Az intézkedéseket a járvány hazai és határon átvéelő pénzügyi piaci, illetve tőkeáramlási hatásainak és az arra adott esetleges tagországi szabályozási reakcióknak a bizonytalansága indokolta. A járvány tekintetében fennálló bizonytalanság azonban csökkent és a potenciális kockázatok eddig nem, vagy csak mérsékelten realizálódtak, a korábbi jelentős pufferek miatt pedig alacsony rendszerszintű alkalmazkodási igény jelentkezett. Ezért az MNB 2020 szeptemberében visszaállította a szabályozásokat a március előtti állapotukba.

5.2. A BANKRENDSZER KÜLSŐ SÉRÜLÉKENYSÉGE HISTORIKUS ÖSSZEVETÉSBEN TOVÁBBRA IS ALACSONY

A bankrendszer rövid külső adóssága történelmi mélypont közelében van. A bankok rövid külső adóssága 2018 végén érte el az elmúlt mintegy húsz év legalacsonyabb mérlegfőösszegre vetített értékét, amiben nem is volt érdemi változás 2019 folyamán (26. ábra). Ebben a 2008-as válság után bekövetkező mérlegalkalmazkodás, a lakossági devizahitelek forintosítása, valamint az MNB szabályozási erőfeszítései játszottak meghatározó szerepet. Ebben 2020 első félévében sem volt érdemi változás az idei első negyedévi némileg magasabb érték mellett sem. Míg korábban a felfutó háztartási és vállalati hitelezés nem járt együtt a külső források felé

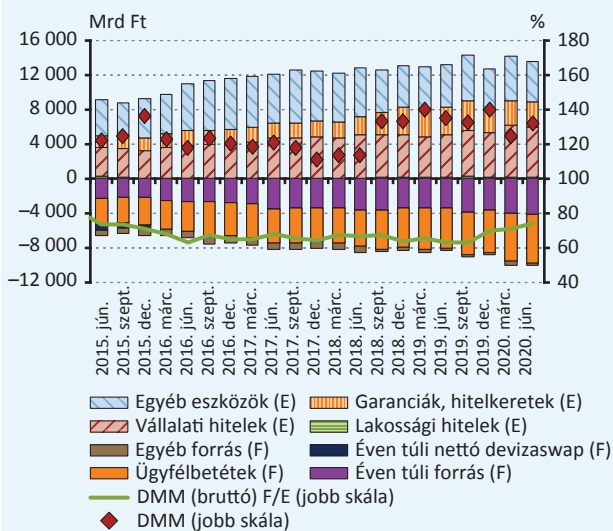
27. ábra
Az MNB finanszírozási kockázatokat célzó szabályozásainak való megfelelés

Megjegyzés: az átlagok mellett alsó és felső kvartilis értékek. DMM – Devizafinanszírozás megfelelési mutató, DEM – Devizaegyensúly mutató, BFM – Bankközi finanszírozási mutató. DEM esetében kettős piros vonallal a 2020. március 24-től hatályos limit látható.

Forrás: MNB

28. ábra
Stabil finanszírozást igénylő és biztosító eszköz- és forráscsoportok

Megjegyzés: A DMM-ben jelentett súlyozatlan tételek alapján.

Forrás: MNB

történő túlzott elmozdulással, a 2020-ban bizonytalanná váló pénzügyi piaci körülmények miatt több bank elsősorban csoporton belüli ügyletek formájában átmenetileg a gyakrabban megújítandó finanszírozás felé mozdult el.

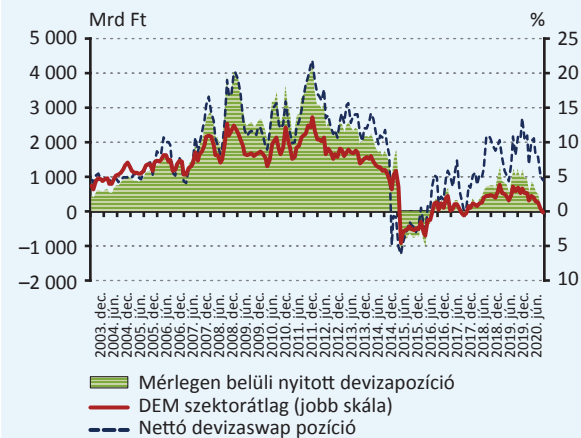
5.3. A BANKRENDSZER FINANSZÍROZÁSA FENNTARTHATÓ SZERKEZETBEN VALÓSUL MEG ÉS EZEN A JÁRVÁNYHELYZET SEM VÁLTOZTATOTT ÉRDEMBEN

A külső sérülékenység kockázatait mérséklő és a finanszírozási kockázatok eltérő aspektusait megragadó, átmenetileg szigorított makroprudenciális eszköztár egyes elemeit a bankrendszer biztonságos pufferekkel teljesíti (27. ábra). A hazai bankrendszer mind átlagosan, mind a bankok túlnyomó része tekintetében megfelelő távolságra van a felállított és legutóbb a koronavírus-járvány miatt átmenetileg szigorított szabályozói korlátoktól, így az eszköztár a fenntartható, elsősorban univerzális, az ügyfélhitelezésre fókuszáló banki működést nem gátló, preventív elvárásként működik.

A deviza lejáratí összhang alakulásában meghatározó szerepe van a vállalati devizahiteleknek és a mérlegen kívüli kötelezettségvállalásoknak. 2016 óta a vállalati devizahitel-állomány, illetve az azzal összefüggő garanciaállomány és hitelkeret kötelezettségvállalások fokozatosan nőttek és hatással voltak a DMM szerinti stabil devizaforrás igény emelkedésére (28. ábra). A DMM 2018-as módosítása miatt érdemben csökkent a mérlegen kívüli kötelezettségvállalások stabil forrás igénye a szabályozásban, így ez nem készítette a bankokat erőteljes forrásoldali alkalmazkodásra, sőt érdemben nőtt a szabad pufferek mértéke. Az azóta bekövetkezett eszköznövekményt a bankok elsősorban vállalati ügyfélbetétekkel vagy éven túli devizaforrásokkal finanszírozták. A járvány miatti szigorítás megfelelt a szektorszintű pufferek mértékét, de addicionális alkalmazkodási igényt nem támasztott. Több bank esetében a szigorítást követően ezen új feltételek mellett is nőni tudott a stabil devizaforrások többlete, elsősorban a járvány hatására történő devizahitel-folyósítások visszaesése miatt.

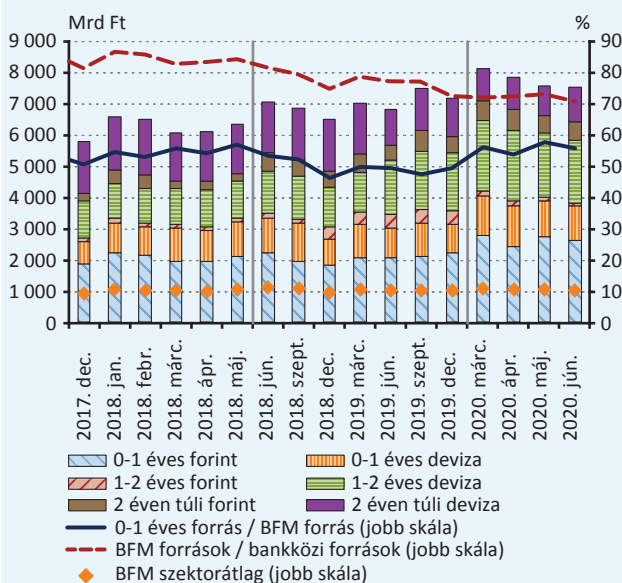
A bankszektor szintjén lényegében mérlegen belüli devizális összhang alakult ki. A korábban viszonylag stabilan 3 százalékos szektorszintű DEM 2019 végétől csökkenésnek indult és 0 közelébe mérséklődött. Ebben döntő szerepe volt a devizaeszközök csökkenésének. A szektorális kép hátterében jelentős diverzitás figyelhető meg. A devizaeszköz többletes bankok aránya mind darabszám, mind mérlegfőösszeg szerint historikusan alacsony szintre, 30, illetve 50 százalékra csökkent. A nagyobb mérlegfőösszeggel rendelkező intézményekre tehát jellemzőbb a pozitív DEM, néhány

29. ábra
Mérlegen belüli nyitott devizapozíció és nettó devizaswap pozíció

Forrás: MNB

30. ábra
A bankrendszer BFM által célzott pénzügyi vállalati forrásainak alakulása

Megjegyzés: Bruttó súlyozatlan források. 2018. június előtt becsült számok havi gyakorisággal, 2018. júniustól BFM jelentés szerinti negyedéves adatok, 2020. márciustól BFM jelentés szerinti havi adatok. BFM források aránya a BFM által célzott források az összes pénzügyi vállalatoktól származó forrásra vetítve. 0-1 éves források aránya a BFM forrásokon belül.

Forrás: MNB.

nagyobb nemzetközileg is aktív hitelintézet növekvő külföldi eszközállomány-bővülése mellett. A devizaswapok finanszírozási célú igénybevétele egyedileg továbbra is jellemző, a bankszektor nettó devizaszerző pozíciója azonban inkább jövedelemszerző célúnak tekinthető (29. ábra). A márciusi szigorítások néhány deviza carry trade ügyletre fókuszáló üzleti modellel működő bank kivételével, összességében nem követeltek jelentős alkalmazkodást. Továbbra is van mód a mérlegen belüli nyitott pozíciók biztonságos mértékű tagítására, amennyiben a hitelezés azt igényli.

A bankok fenntartható mértékben és kedvező szerkezeti változások mentén növelik a pénzügyi vállalatoktól származó forrásait. A pénzügyi vállalatoktól származó forrásokra való ráutaltság több éve stabilan alacsony. Ennek megfelelően az intézmények többsége, köztük a nagybankok is, a bankközi finanszírozási mutató (BFM) előírás által meghatározott maximum szinttől továbbra is távol helyezkedik el. A pénzügyi vállalatoktól származó forrásokon belül 2019 végéig nőtt a BFM által nem célzott biztonságosabb, például jelzáloglevél-alapú forint források, és az éven túli források aránya is (30. ábra). A koronavírus- járvány által befolyásolt 2020. első félévében viszont megugrott a speciális intézményektől, pl. az MNB-től kapott rövid lejáratú források aránya is.

4. keretes írás

Az MNB vizsgált likviditási és finanszírozási szabályozásainak visszatesztelése

Az MNB a pénzügyi válság tapasztalataira tekintettel 2012-et követően több olyan, a rendszerszintű finanszírozási kockázatokat kezelő szabályozást kezdeményezett és vezetett be, amellyel csökkentette a bankok fizetőképességét veszélyeztető kockázatokat, illetve érdemben növelte a pénzügyi rendszer ezen kockázatokkal összefüggő ellenállóképességét. A devizafinanszírozás megfelelési mutató (DMM), a devizaegyensúly mutató (DEM), a bankközi finanszírozási mutató (BFM), valamint az EU szinten bevezetésre kerülő likviditásfedezeti ráta (LCR) olyan preventív jellegű eszköztárként működnek, amelyek összetett mérleg- és mérlegen kívüli hatásmechanizmusaik segítségével képesek lehetnek megakadályozni a rendszerszintű likviditási és finanszírozási kockázatok felépülését, illetve megfelelő sokkellenálló képességet biztosítani egyedi banki, illetve bankrendszeri szinten.

Tekintettel az ezen eszközök által mérsékelt kockázatok legutóbbi válságban betöltött jelentős szerepére, azok hatásosságának felmérése érdekében az MNB megvizsgálta, hogyan hatottak volna a pénzügyi stabilitásra ezek a szabályzások a 2008-as pénzügyi válságot megelőző bevezetés esetén.

Ennek érdekében banki alkalmazkodási módok kerültek definiálásra és rangsorolásra kivitelezhetőség és költségesség alapján. A bankok az első helyre sorolt alkalmazkodással a releváns mérlegbeli korlátaik eléréséig alkalmazkodhattak, majd áttértek a rangsorban következő alkalmazkodási módra. Az alkalmazkodás addig tartott, amíg javítani tudtak szabályozási megfelelésükön, illetve amíg nem teljesítették a szabályozási követelményeket.

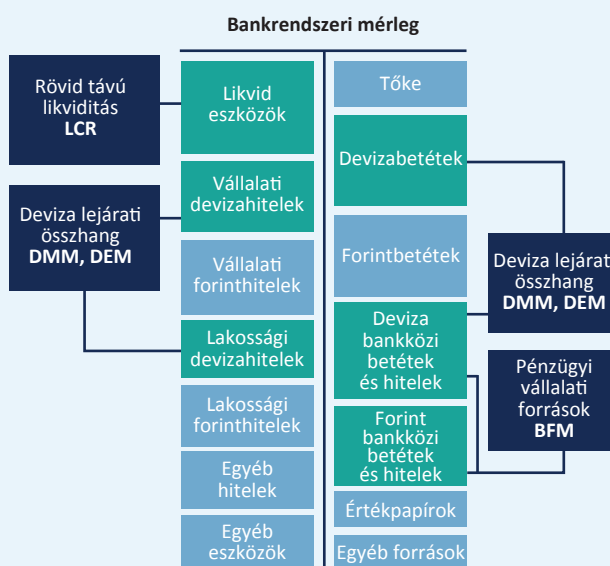
A visszamérés során két alkalmazkodási scenáriót követhetett a vizsgált 13 nagybank. Az első scenárióban korlátozatlan forrásoldali alkalmazkodásra volt lehetőség, meglévő forrásaik devizára váltásával, hosszításával vagy új hosszú devizaforrások bevonásával.

A második scenárióban az új hosszú devizaforrások bevonását limitáló, korlátozott forrásoldali alkalmazkodás mellett eszközoldali, a lakossági devizahitel-állományt érintő alkalmazkodás vált szükségessé.

A vizsgált bankok forrásoldali alkalmazkodásnál teljes, forrás- és eszközoldali alkalmazkodásnál néhány bank esetén részleges megfelelést tudtak elérni. A vizsgálat során az is bebizonyosodott, hogy a legnagyobb alkalmazkodásra a DMM készítette volna a bankokat, és az eszközoldali alkalmazkodás esetén ezt az előírást sikerült volna a legkevesbé teljesíteniük.

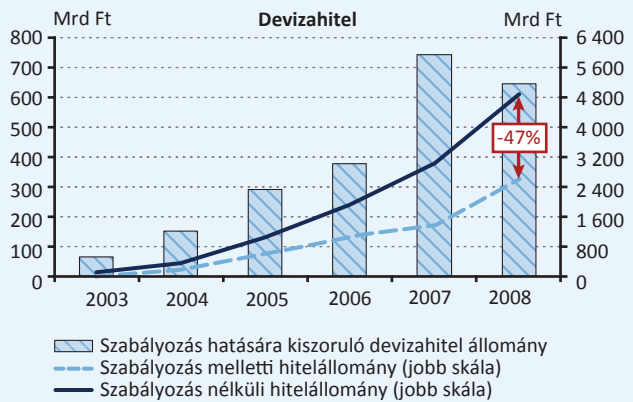
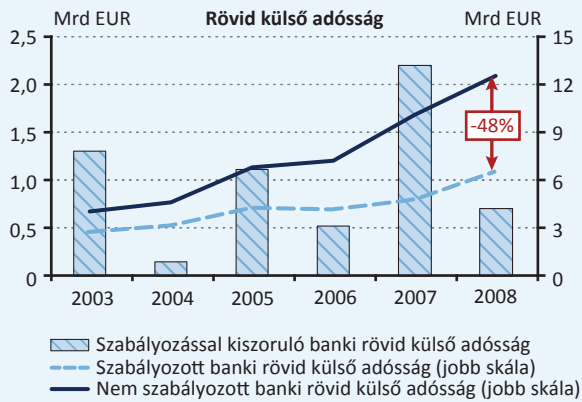
A szabályozások válság előtti bevezetése az egyedi banki stabilitás növekedése mellett, a megfelelő lejárat, illetve devizális megfelelések erősödésének köszönhetően kisebb mértékű bankrendszeri sérülékenységhöz, jelentősen alacsonyabb banki rövid külső adóssághoz, és így nemzetgazdasági külső sérülékenységhöz vezetett volna. Eszközoldali alkalmazkodás esetén a már említett rövid külső adósság mérséklődése erőteljes devizahitelállomány-leépítéssel is kiegészült volna. A szabályozás hatására a devizahitel felfutás szakaszában átlagosan a mérlegfőösszeg 5-9 százalékát elérő devizahitel-állomány csökkentésre lett volna szükség. A szabályozás a megvalósult hitelpálya ismeretében jelentős devizahitel-állományt szoríthatott volna ki.

Az MNB likviditási és finanszírozási szabályainak hatása a banki mérlegre

Forrás: MNB

A szabályozások hatása a hitelintézeti rövid külső adósságra és lakossági devizahitel-állományára 2003-as bevezetés és azt követő fenntartás esetén

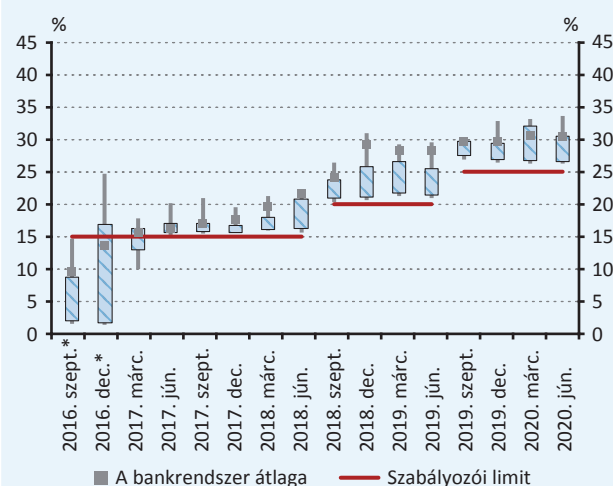
Megjegyzés: Adott évi kizoruló állomány azt mutatja, hogy az eszköztár 2003. évi bevezetése esetén mekkora állománybeli alkalmazkodási szükséglet maradt volna az adott évre. Vonalak esetén kumulált értékek láthatók. A rövid külső adósság az első és második scenárió esetén azonos mértékben csökkent volna. A lakossági devizahitel-állományra kifejtett hatás csak a második scenárió esetén valósult volna meg, amikor az új hosszú devizaforrások bevonása csak korlátozott mértékben volt igénybevehető.

Forrás: MNB

6. Jelzáloghitel-finanszírozás megfelelési mutató

A jelzáloghitel-finanszírozás megfelelési mutató (JMM) előírás 2019. október 1-jétől hatályos módosítása alapján a jelzáloghiteket legalább 25 százalékban hosszabb lejáratú, jelzálogalapú forrásokkal kell finanszírozniuk a bankoknak, valamint az elfogadható források minőségi követelményei is szigorodtak. Ezekhez a változásokhoz a szektor szereplői gördülékenyen alkalmazkodtak. A JMM szabályozás bevezetése és fokozatos szigorítása a stabil forint források arányának növelése mellett hatékonyan támogatta a hazai jelzáloglevél-piac fejlődését is. A koronavírus-járvány hatásainak enyhítése érdekében a JMM számításban alkalmazott keresztfinszírozási korlátozó szabályok átmenetileg felfüggesztésre kerültek.

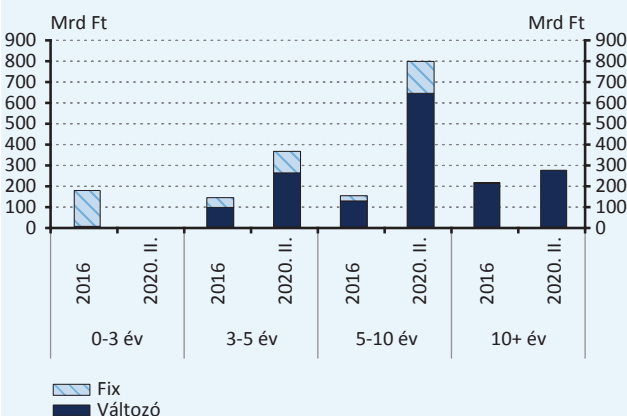
31. ábra
Az intézmények JMM-megfelelésének alakulása

Megjegyzés: Első és kilencedik decilis, valamint alsó és felső kvartilis értékek. *Becslés csak a nagybankokra.

Forrás: MNB.

32. ábra
A jelzáloglevél-állomány futamidő és kamatozás szerinti eloszlása 2016 és 2020 második negyedév végén

Forrás: MNB.

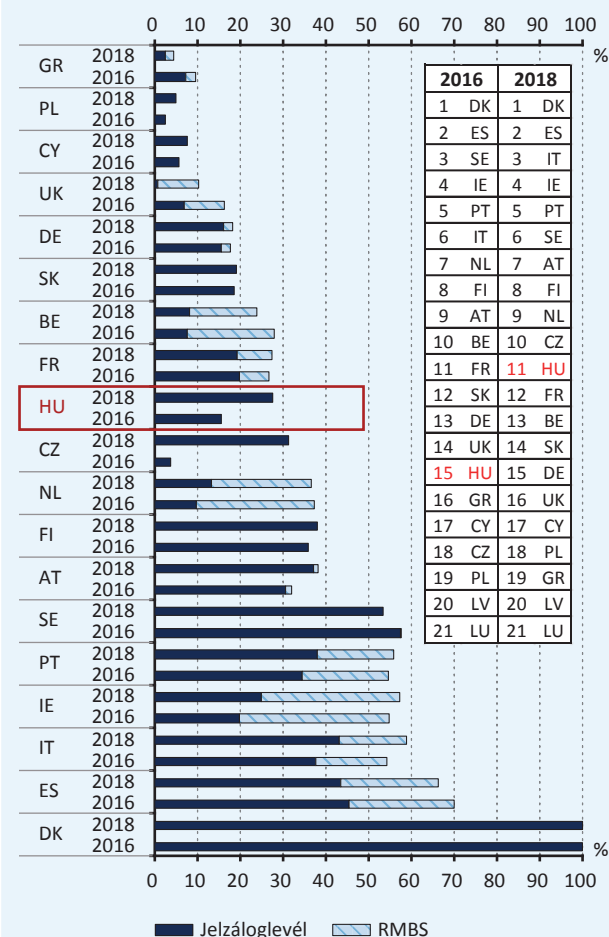
6.1. A JMM ELŐÍRÁS 2019. OKTÓBER 1-JÉTŐL HATÁLYOS MÓDOSÍTÁSÁHOZ GÖRDÜLÉKENYEN ALKALMAZKODTAK A BANKOK

A 2017. április 1-jétől hatályos jelzáloghitel-finanszírozás megfelelési mutató (JMM) elvárt minimum szintje 2019. október 1-jétől 25 százalékra emelkedett, amihez a bankok sikeresen alkalmazkodtak (31. ábra). A bankrendszer forint lejáratú eltéréseinek fokozatos csökkentése érdekében a mutató elvárt szintje a kezdeti 15 százalékról 2018-ban, illetve 2019-ben is 5-5 százalékponttal emelkedett. Az alkalmazkodást segítette az MNB 2018-ban megvalósult jelzáloglevél-vásárlási programja is, amelynek köszönhetően a jelzálogbankkal rendelkező bankcsoportok már 2018 folyamán jelentős mértékű jelzáloglevél-kibocsátásokat valósítottak meg. A bankok nagyrésze jelenleg 25-30 százalék közötti mutatóval rendelkezik. A szabályozásnak refinanszírozási hitel felvételével megfelelő bankok pufferei jellemzően alacsonyabbak, mint a jelzáloglevelet kibocsátó bankcsoportoké. 2019. október 1-jétől a beszámítható források minőségi követelményei is módosultak: az elvárt futamidő kettőről három évre növekedett, valamint a jelzáloglevél, a kibocsátó vagy a garántőr külső hitelminősítő által való minősítése is elvárt. A módosított szabályozás továbbá a piac likviditásának növelése érdekében a banki forgalmazók által árjegyzési célból tartott jelzálogleveleket az adott sorozat névértékének 10 százalékáig, de maximum 3 milliárd forintig mentesíti a banki tulajdonlást ellenőrző előírás alól.

6.2. AZ MNB INTÉZKEDÉSEI HOZZÁJÁRULTAK A HAZAI JELZÁLOGLEVÉL-PIAC FEJLŐDÉSÉHEZ

A JMM-szabályozás bejelentését követően növekedésnek indult a hazai jelzáloglevél-állomány, valamint megváltozott a kibocsátott jelzáloglevelek futamidő szerinti

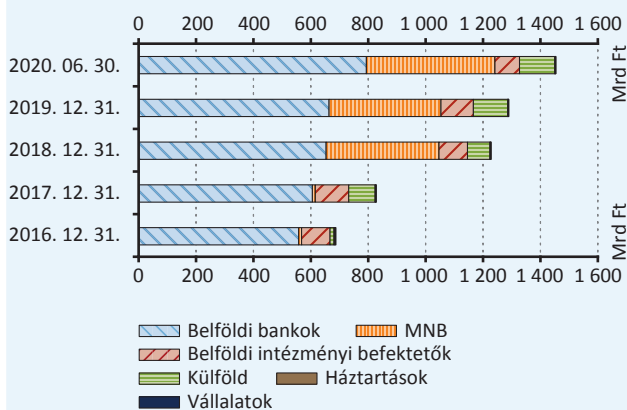
33. ábra
Jelzáloglevél és lakóingatlan fedezett értékpapír (RMBS) állomány a lakossági jelzáloghitelek arányában az EU országokban és az Egyesült Királyságban

Megjegyzés: A hitelezők mérlegében szereplő lakáshitelekhez viszonyítva az időszak végén. A lakáscélú hitelek definíciója kismértékben eltérhet az EU országokban a biztosítékrendszertől és a hitelcéloktól függően.

Forrás: European Mortgage Federation.

34. ábra
A hazai jelzáloglevelek tulajdonosi szektorok szerint

Forrás: MNB.

eloszlása is (32. ábra). Az előírás és az MNB jelzáloglevél-vásárlási programja elősegítették a jelzáloglevél-piac mélyülését, hatásukra a bankok aktívabbak lettek a kibocsátások terén: a 2016 végén forgalomban lévő 679 milliárd forintos jelzáloglevél-állomány 2020. június végére 1440 milliárd forintra nőtt. Ezzel együtt az állomány lejárat szerkezete is megváltozott: 2020. június végére a legtöbb jelzáloglevél az 5-10 éves kategóriába esett, a 3 év alatti eredeti futamidejű állomány pedig szinte eltűnt a JMM szabályozásban meghatározott minimum futamidő elvárás következtében. Ezen felül a jelzáloglevél-állomány túlnyomó része, 82 százaléka fix kamatozású volt 2020. június végén, ami támogatta a fix kamatozású lakossági jelzáloghitelek terjedését is.

Az MNB intézkedéseinek hatására a hazai jelzáloggal fedezett kötvénypiac relatív mérete alapján az EU középmezőnyébe került (33. ábra). A magyar jelzáloglevél-piac 2016-ban a lakossági jelzáloghitel-állományhoz viszonyítva még az EU egyik legkisebbjének számított, 2018 végére azonban már a középmezőnybe került. Hasonló növekedés látszik a régiós országok közül Csehországban és Lengyelországban is, bár utóbbi esetében a piac jelzáloghitel-arányos mérete még 2018 végén is meglehetősen kicsi volt. Az észak- és nyugat-európai országok egy részében azonban még mindig sokkal nagyobb a jelzálogalapú forrásokkal való finanszírozás aránya, így további tér áll rendelkezésre a jelzáloglevél-piac mélyülésére.

6.3. A KORONAVÍRUS HATÁSAINAK ENYHÍTÉSE ÉRDEKÉBEN MÓDOSULT A JMM SZABÁLYOZÁS

A koronavírussal járó pénzügyi bizonytalanságok hatásának enyhítése érdekében a JMM-ben alkalmazott banki jelzáloglevél tulajdonlást korlátozó szabályok 2020. március 24-től felfüggesztésre kerültek. A belföldi bankok a legjelentősebb befektetők a jelzáloglevél-piacon, bár a banki tulajdonlás aránya 2016-hoz képest mérséklődött, amelynek nagyrészt a jelzáloglevél-vásárlási program, és így az MNB piacon való megjelenése az oka (34. ábra). Mivel a banki jelzáloglevél-kereszttulajdonlások nem biztosítanak szektorszintű stabil forrást, valamint a bankok közötti fertőzés kockázatát is erősítik, ezek ellenőrzése a JMM szabályozás 2018. októberi módosításában is megjelent. A banki jelzáloglevél tulajdonlást korlátozó szabályok átmeneti felfüggesztése azonban szükségessé vált a járványhelyzet okozta pénzügyi bizonytalanságok hatásának enyhítése, a banki hosszú távú forrásbevonás támogatása és a forrásköltségek csökkentése érdekében.

5. keretes írás

A fedezett kötvényeket érintő európai uniós szabályozási fejlemények

A nemzetközi jelzáloglevél-piacok fejlődésének az EU-s jogszabályi változások adhatnak új lendületet. Az EU tőkepiaci unió megteremtésére irányuló akciótervének egyik alappillére a fedezett kötvények harmonizált szabályozásának megteremtése, mely a pénzügyi stabilitási célkitűzéseket is támogatja. A Bizottság korábban megállapította, hogy a fedezett kötvények harmonizált részletszabályainak kialakítása elősegíti a gazdaság finanszírozását, miközben szélesebb körű és biztonságosabb befektetési lehetőségeket biztosít a befektetők számára, és segít megőrizni a pénzügyi stabilitást. Ennek oka, hogy a fedezett kötvények az EU gazdaságának fontos hosszú távú finanszírozási forrásai, a hitelintézeti finanszírozási stratégiák magas stressztűrő képességgel rendelkező elemei. Emellett a fedezett kötvény piac stabil és költséghatékony finanszírozási forrást kínál a hitelintézeteknek, amelyek így megfizethetőbb jelzáloghiteleket nyújthatnak a háztartások és a vállalkozások számára.

A fedezett kötvények harmonizált keretrendszere egy EU-s szinten egységes eszköztípust hoz létre. A 2019. november 27-én elfogadott, a harmonizációra irányuló szabályozási csomag a fedezett kötvény irányelvet és a CRR módosítását foglalja magában. Az irányelv rögzíti a tagállami szabályozások sarokpontjait: így a hitelintézeti kibocsátást, a kettős fedezeti mechanizmust, a csódtávolság követelményét, a fedezeti halmaz elkülönítésének előírását, a közfelügyelet és a közigazgatási szankciók, intézkedések részletszabályait. Emellett azonban számos esetben teret hagy a tagállami jogalkotónak. A CRR módosítás rögzíti, hogy csak azon fedezett kötvények részesíthetők kedvezményes kockázati súlyozásban a tőkekövetelmény számítása során, melyek tekintetében legalább 5 százalékos, illetve bizonyos feltételek teljesülése esetén legalább 2 százalékos túlfedezetet is alkalmaznak.

A fedezett kötvény szabályozási csomag magyarországi szabályozáshoz képest új elemei

Fedezett kötvényekről szóló irányelv

A hazai szabályozáshoz képest új elemek

- **Fedezeti eszközök** – a CRR 129. cikk szerinti és a irányelv alapján szabályozott eszközök
- **Részletesebb tájékoztatási követelmények** – kockázatfeltárás, fedezetek részletes jellemzése
- **Likviditási puffer (180 nap)** – a fedezett kötvény-program nettó likviditáskiáramlásának fedezete
- **Közfelügyelet** – kötvényprogramok engedélyezése minden esetben
- **Logó** – európai fedezett kötvény, európai (prémium) fedezett kötvény

Tagállami opciók

- Unión kívüli biztosítékeszközök
- Fedezeti halmaz összetétele
- Csoporton belüli összevont fedezett kötvény-struktúrák
- Fedezeti ellenőrré vonatkozó szabályok
- Meghosszabbítható lejárat szerkezet

Forrás: MNB

+ CRR2

129. Cikk

- **Túlfedezés** – főszabály 5%, de legalább 2%

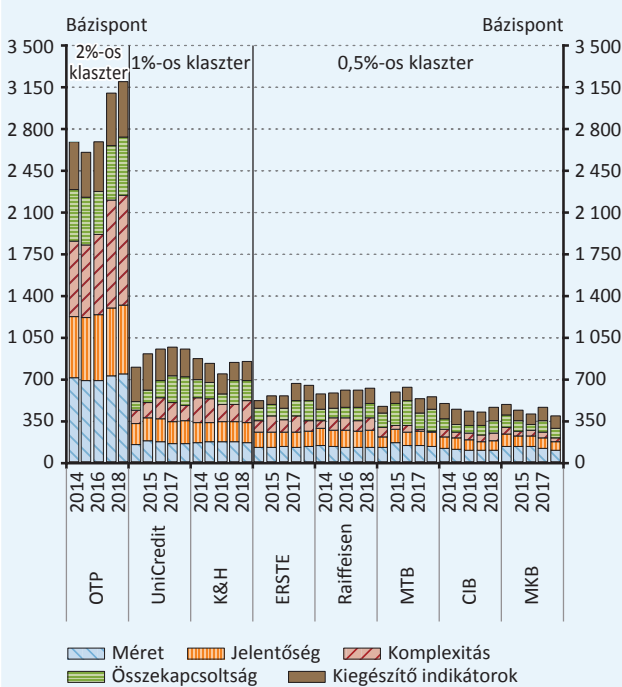
A hazai szabályozás nagyrészt megfelel az irányelv rendelkezéseinek, megjelenik azonban néhány új elem is a fedezett kötvényekkel szemben támasztott követelményeket illetően. A hazai szabályozáshoz képest a legnagyobb változást a fedezeti halmazra vonatkozó likviditási követelmény előírása jelenti, melynek értelmében a fedezeti halmaz likviditási pufferének 180 napon keresztül fedezetet kell biztosítania a fedezett kötvény-program maximális összesített nettó likviditáskiáramlására. Az irányelvet a tagállamoknak 2021. július 8-ig kell a hazai jogba implementálniuk, a módosult nemzeti szabályozásokat és a CRR módosítás rendelkezéseit legkésőbb 2022. július 8-tól kell alkalmazni. Az irányelv implementálása során a tagállami opciók tekintetében szükséges lesz döntést hozni, illetve a hatályos szabályozást is felül kell vizsgálni.

A szabályozási csomag elfogadása pozitív hatással lehet a magyar jelzáloglevél-piacra. Az EU-szinten integráltabb fedezett kötvény-piac kialakítását célzó harmonizált szabályozás támogathatja a magyar jelzáloglevél-piac további fejlődését. Az egységes követelmények a nemzetközi befektetők nagyobb aktivitásához járulhatnak hozzá a magyar jelzáloglevél-piacon, amely támogatná a JMM szabályozás által is célzott aktív piac és diverzifikált befektetői bázis létrejöttét.

7. Rendszerszinten jelentős intézmények tőkepuffere

Az MNB 2019-es felülvizsgálatát követően változatlanul hagyta a hazai (ún. egyéb) rendszerszinten jelentős intézmények (Other Systemically Important Institutions – O-SII) körét és a 2020-tól érvényes, a korábbi években előirányzott végleges pufferrátáikat. A koronavírus-járvány okozta rendkívüli körülményekre tekintettel azonban az MNB 2020. július 1-jétől a pufferek teljes ideiglenes feloldásáról döntött. A végleges puffereket 2022-től három év alatt, fokozatosan kell majd újból megképezniük az intézményeknek. Visszatekintve megállapítható, hogy a fokozatosan emelkedő pufferráták 2019-ben sem jelentettek lényegi korlátot a hitelezés bővülésének a stabil tőkehelyzet mellett működő bankrendszerben. A pufferek ideiglenes feloldásával felszabaduló tőke a bankrendszer sokkellenálló képességének erősítését és a hitelezési kapacitásának fenntartását támogatja.

35. ábra
A rendszerszinten jelentősnek minősített bankok pontszámainak időbeli alakulása (2014-től 2018-ig)

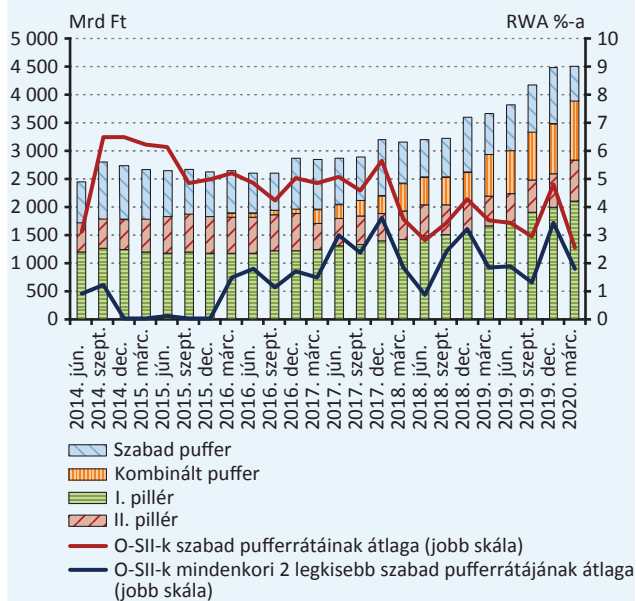

Megjegyzés: Végleges O-SII pufferráta klaszterek 2024-től.
Forrás: MNB

A rendszerszinten jelentős intézmények köre a rendszeres éves felülvizsgálatot követően továbbra sem változott. Az MNB a Magyarországon székhellyel rendelkező, ún. egyéb rendszerszinten jelentős intézmények (Other Systemically Important Institutions – O-SII) 2019-es azonosítása során tíz alapmutató, valamint öt kiegészítő mutató súlyozott átlagiként álltak elő a rendszerszintű jelentőséget reprezentáló pontszámok.⁸ Ezek továbbra is nyolc bankcsoportnál haladták meg a rendszerszintű jelentőséget reprezentáló 350 bázispontos küszöbértéket (35. ábra). A 2016-ban előirányzott végleges O-SII pufferráta szintek módosítását a kockázatok alakulása nem indokolta.

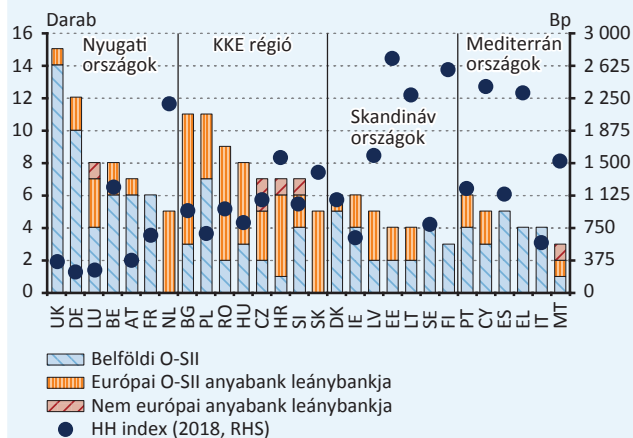
Az MNB a koronavírus-járvány okozta rendkívüli körülményekre tekintettel feloldotta az O-SII tőkepuffereket. A koronavírus-járvány következtében kibontakozó rendkívüli gazdasági körülmények miatt szükségessé vált a hitelpiac negatív hatásaiból fakadó potenciális rendszerkockázatok mérséklése, amit a tőkekövetelmények csökkentése is támogathat. Az MNB erre tekintettel a pénzügyi stabilitás fenntartása céljából az előírt O-SII tőkepufferek átmeneti feloldásáról döntött, amelynek értelmében 2020. július 1-től az O-SII tőkepufferráták 0 százalékra csökkentek. Az átmeneti pufferráták a felépítési pályán 2022-ben és 2023-ban a tervezett végleges mérték egynegyedével növekednek évente és 2024-ben eléri előirányzott végleges szintjüket (35. ábra). A feloldás támogatja a hazai hitelintézetek hitelezési kapacitásának, ezáltal a reálgazdaságot finanszírozó szerepüknek a fenntartását.

36. ábra
O-SII bankok szabad tőkepuffereinek alakulása

Forrás: MNB.

37. ábra
Az O-SII intézmények száma nemzetközi összehasonlításban (2019)

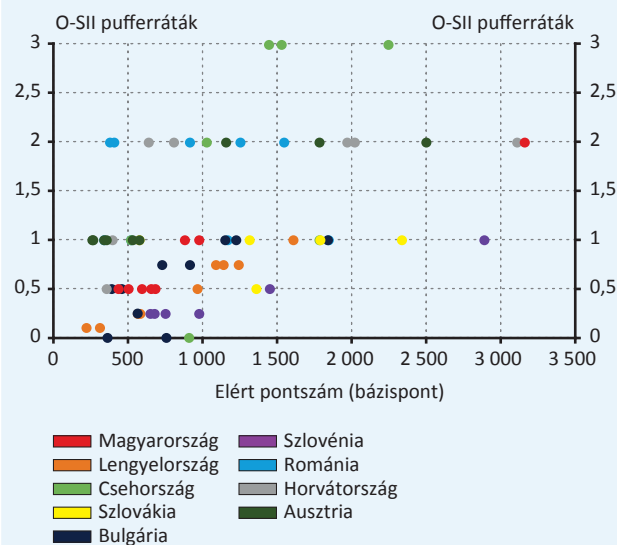
Forrás: MNB, ESRB

A rendszerszintű jelentőséget mérő aktuális pontszámok továbbra sem indokolták a 2024-re előirányzott végleges O-SII pufferráták módosítását. Az elmúlt öt azonosítás és rendszerszintű jelentőség mérés tapasztalatai alapján a pontszámok éves változása nem okozott olyan mértékű átrendeződést egyetlen O-SII relatív pozíciójában, illetve rendszerszintű jelentőségében sem, ami a korábban 2020-ra megállapított 2, 1 és 0,5 százalékos pufferráták 2024-es célértékeinek vagy a felépítési pályáknak a módosítását igényelné, azok továbbra is arányosnak tekinthetők a rendszerszintű jelentőséggel (35. ábra). A pufferráták célértékeit az MNB az éves rendszeres felülvizsgálatok során a hitelintézetek rendszerkockázati jelentőségének változásai alapján szükség esetén módosíthatja.

A hazai O-SII-k tőkehelyezete stabil, a fokozatosan felépített pufferek a jelen helyzetben a hitelezési aktivitás és a veszteségviselő képesség fenntartását támogatják. A nyolc, rendszerszinten jelentős intézményként azonosított intézmény csoportszintű összesített O-SII tőkepuffere a 2019. december 31-i teljes kockázati kitettség-értékek alapján a 2020-ra megállapított pufferrátákkal számolva 359 milliárd forint. Visszatekintve a pufferek fokozatos emelkedése nem követelt az aggregált hitelezési aktivitást lényegesen korlátozó alkalmazkodást. Az O-SII bankok teljes kockázati kitettséérték arányos szabad pufferei átlagosan érdemben csökkentek az elmúlt években, amely tendencia egyedileg időben és az O-SII bankok keresztmetszetét tekintve is jelentős variancia mellett mutatható csak ki (36. ábra). 2020 első negyedében a pufferek emelkedése (a feloldásuk előtti állapotban) és a kockázati kitettséérték bővülése azonban már jelentősen szűkítették az intézmények szabad puffereit.

A végleges hazai O-SII pufferráták a rendszerszintű jelentőséggel arányosnak tekinthetők a KKE régióban is. Az EU-ban – beleértve az EFTA-tagokat is – a 2019-es felülvizsgálat során azonosított O-SII-k száma megközelíti a kétszázat. Az azonosított hazai intézmények száma a KKE régió átlagához közeli és a piaci koncentrációval is arányos (37. ábra). Néhány KKE ország szigorúbbnak tekinthető (pl. HR, RO, AT),

38. ábra
Végleges O-SII pufferráták a KKE régióban

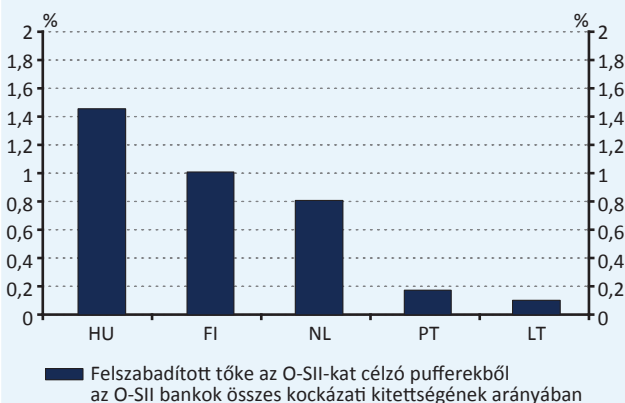

Megjegyzés: Csehország az O-SII-ként azonosított intézményekre vonatkozóan SyRB puffert ír elő.

Forrás: MNB, ESRB.

mivel az alacsonyabb jelentőséget mérő pontszámokat elért bankoknak a hazai végleges rátáknál magasabb O-SII pufferrátákat írtak elő, máshol pont fordítva, a magasabb pontszámokhoz is alacsonyabb vagy azonos pufferrátát állapítottak meg (38. ábra). A járvány hatására csak néhány tagállam enyhített az O-SII pufferrátá előírásokon vagy az O-SII bankokat szigorúbban célzó SyRB rátákon (39. ábra). A régiós országok közül Ausztria rendszeresen vizsgálja a pufferek felszabadításának szükségességét. Máshol csak a pufferek egy részét szabadították fel (FI, NL), vagy a bevezetéshez kapcsolódó átmeneti időszakot hosszabbították meg (PT, LT).

39. ábra
Az O-SII bankokat célzó tőkepufferek feloldásával felszabaduló tőke az O-SII bankok összes kockázati kitettségének arányában

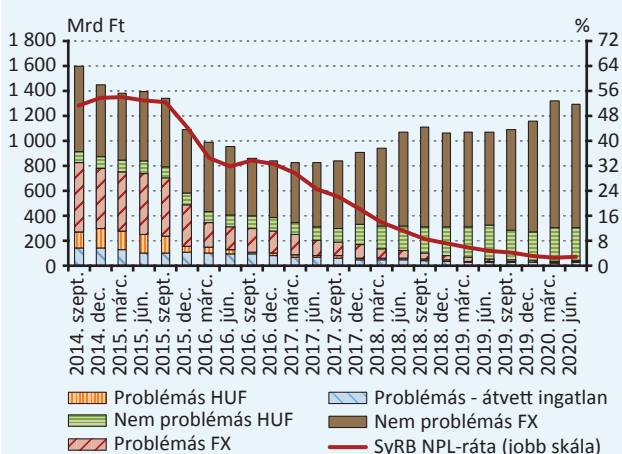

Forrás: MNB számítása felhasználva a tagállami hatóságok közleményeit

8. Rendszerkockázati tőkepuffer

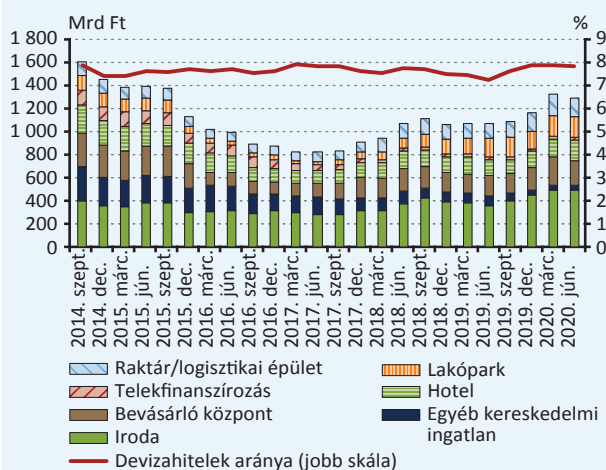
A rendszerkockázati tőkepuffert (Systemic Risk Buffer – SyRB) az MNB a kereskedelmi ingatlannal fedezett projekthitelek nemteljesítéséből fakadó kockázatok kezelésére alkalmazta. A kereskedelmiingatlan-piacok kedvező folyamatainak köszönhetően és a tőkepuffer általi ösztönzésével a bankrendszer problémás kereskedelmiingatlan-kitettségeiből fakadó rendszerkockázatok az elmúlt években alacsony szintre csökkentek, 2019. július 1-jétől egy banknak sem kellett SyRB-t tartania. 2019 őszén az MNB felülvizsgálta a követelményt annak érdekében, hogy a tőkepuffer hatékonyabb gátját képezze a jövőbeli kockázatok felépülésének úgy, hogy a tőkepufferráta meghatározása során nem csak a problémás, hanem a nem-problémás deviza projekthitel-állományok is figyelembe vételre kerüljenek. Bár 2020. január 1-től egy bank sem képzett SyRB-t a kalibráció preventív jellegének megfelelően, a koronavírus-járvány miatt esetlegesen növekvő arányú átstrukturálások negatív hatásainak enyhítésére az MNB úgy döntött, 2020-ban nem vizsgálja felül a rendszerkockázati tőkepufferrátákat.

40. ábra
A belföldi problémás és nem problémás projekthitel-, valamint átvett ingatlankitettségek

Forrás: MNB.

41. ábra
Belföldi kereskedelmiingatlan-kitettségek alakulása ingatlantípus szerint

Forrás: MNB.

8.1. A PROBLÉMÁS KERESKEDELMINGATLAN-KITETTSÉGEKKEL ÖSSZEFÜGGŐ RENDSZERKOCKÁZAT MINIMÁLISRA CSÖKKENT

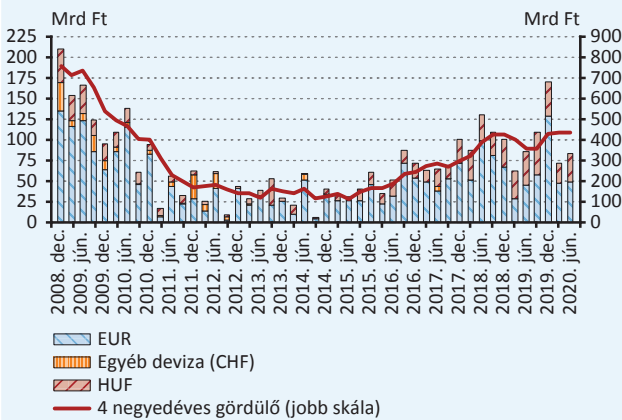
2019 második felében már egy banknak sem kellett a problémás kereskedelmiingatlan-kitettségekkel összefüggésben rendszerkockázati tőkepuffert (Systemic Risk Buffer – SyRB) képeznie. Miközben az alkalmazkodás nagyobb része az SyRB első előírásáig lezajlott, az eszköz azt követően is fenntartotta az ösztönzést a mérlegtisztításra. A kedvező piaci körülmények támogatásával 2019 márciusának végére a problémás állományok olyan szintre csökkentek, hogy már egy bank számára sem volt indokolt a tőkepuffer előírása. A portfóliótisztulást ezt követően sem állt meg, a bankrendszeri jövedelmezőséget és hitelképességet rontó állomány nagysága a teljes állományra vetítve bőven az elfogadható 5 százalékos szint alá csökkent (40. ábra).

8.2. AZ MNB 2019-BEN PREVENTÍV JELLEGGEL SZIGORÍTOTTA A RENDSZERKOCKÁZATI TŐKEPUFFER ELŐÍRÁST

2016 óta ismét dinamikusán nőtt a döntően külföldi devizában megvalósuló kereskedelmiingatlan-piaci projekthitelezés. A konjunktúra elsősorban eurófinanszírozás mellett az iroda, a lakópark és logisztikai épületek finanszírozásában jelentkezett (41. ábra). Ezzel kapcsolatban pénzügyi stabilitási probléma egyelőre nem jelentkezett, azonban a rendszerkockázatok újbóli felépülésének veszélye miatt indokolt volt a preventív jellegű beavatkozás.

A külföldi devizában történő projekthitelezés túlzott mértékű felfutásának megelőzése érdekében 2019 végén módosultak az SyRB alkalmazásának feltételei. A valós

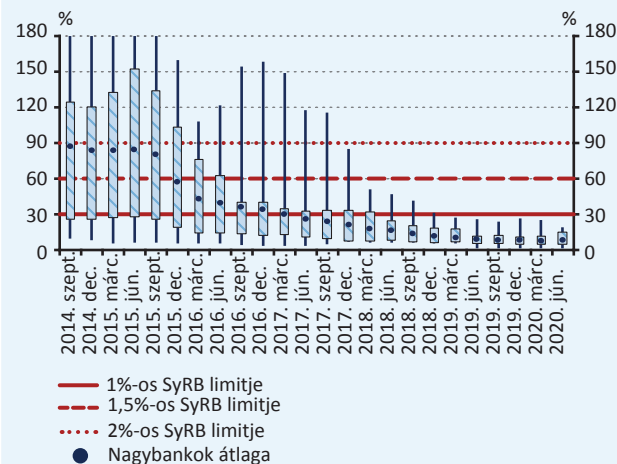
42. ábra
Belföldi kereskedelmiingatlan-projekthitelek új folyósításának alakulása

Megjegyzés: kiszűrve állományátruházás miatti új folyósításnak elkönnyvelt tételek. Belföldi ingatlanfejlesztési és -vásárlási projekthitelek.

Forrás: MNB.

43. ábra
A nagybankok kalibrációs mutatóinak időbeli alakulása és eloszlása a 2019-ben módosított SyRB kalibráció szerint

Forrás: MNB.

devizafedezettséggel több esetben nem rendelkező, így potenciálisan rendszerkockázatot hordozó deviza projekt-hitel-kitettségek magas aránya és korábban látható gyors növekedése miatt a tőkepuffer alkalmazásának olyan átalakítása vált szükségessé, amely mind a projekthitel-állomány túlzott növekedésére, mind annak devizális szerkezetére képes hatást kifejteni (42. ábra). Ezért a problémás állomány teljes beszámítása mellett a problémásnak nem minősülő belföldi deviza projekthitelek is figyelembevételre kerültek 5 százalékos súllyal, első alkalommal az SyRB 2020. január 1-jétől hatályos rátáinak megállapításakor, ami azonban – az intézkedés preventív jellegének megfelelően – nem eredményezte egyik bank esetében sem effektív tőkekövetelmény kiszabását, elegendő teret hagyva az egészséges szerkezetű projekthitelezés folytatására. Ugyanakkor az aktuális kalibráció a korábbi tapasztalatok alapján érdemi korlátot jelenthet a kockázatos projekthitel-állományok felépülésének, illetve kellőképp növelheti az érintett intézmények rendszerkockázattal kapcsolatos sokkellenálló képességét (43. ábra).

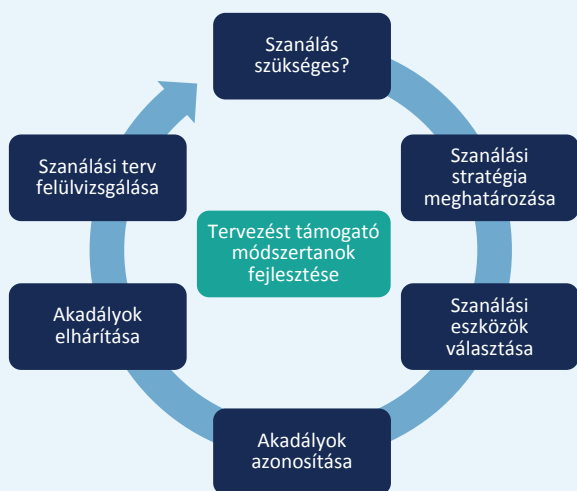
8.3. A KORONAVÍRUS-JÁRVÁNYRA TEKINTETTEL AZ MNB FELÜGGESZTETTE AZ SYRB ALKALMAZÁSÁT

A koronavírus világjárvány hatásainak enyhítése érdekében az MNB a soron következő 2020. év végi felülvizsgálatkor nem állapít meg tőkekövetelményt. A kereskedelmiingatlan projekthitel portfóliók minősége, elsősorban a járvány által súlyosan érintett ágazatok és ingatlantípusok esetében romolhat, ami tőkepuffer előírását tenné szükségessé a jelenlegi keretek között. Ez prociklikus, a válsághelyzet negatív hatásait mélyítő, hitelezést visszafogó hatást fejthetne ki, ami a stabilitási kockázatok növekedésével járhat. A döntés így a várható nehézségek áthidalását és a bankrendszer hitelezési kapacitásának fennmaradását támogatja. Az MNB ugyanakkor folyamatosan monitorozza a banki hitelfortfólió minőségét, valamint a kereskedelmiingatlan-piaci folyamatokat, és szükség esetén beavatkozik a kockázatok csökkentése érdekében.

9. Az MNB szanálási tevékenysége

Szanálási hatósággént a kizárólag Magyarországon működő hitelintézetek és befektetési vállalkozások válsághelyzetének kezelésére vonatkozó szanálási terveket az MNB önállóan készíti el, azokat folyamatosan fejleszti. Az MNB 2019 második félévében jelentős előrelépést tett a válságkezelési keretrendszer fejlesztésében: tovább mélyítette a szanálási terveket és megkezdte a szanálási keretrendszert teljessé tevő MREL (Minimum Requirement for own funds and Eligible Liabilities) követelmények előírását, amelyek mértékét évente felülvizsgálja. 2020 elején teljeskörűvé váltak a MREL előírások, azonban tekintettel a koronavírus-járványra, a közbülső MREL céloknak való megfelelést az MNB hat hónappal elhalasztotta. További fontos fejlemény lesz a BRRD2 szabályok 2020-as hazai implementálása.

44. ábra
A szanálási tervezés folyamata

Forrás: MNB.

45. ábra
Szanálási eszközök

Bail-in	Kötelezettségek átalakítása tulajdoni részesedéssé
Vagyonsértékesítés	Intézmény részvényeinek, eszközeinek és kötelezettségeinek értékesítése
Eszközelkülönítés	Intézmény eszközeinek, jogainak vagy kötelezettségeinek átadása állami vagyongazdálkodó szervezetnek
Hídbank	Intézmény (egy részének) átadása állami, a szanálási hatóság által ellenőrzött, ideiglenesen működő entitásnak

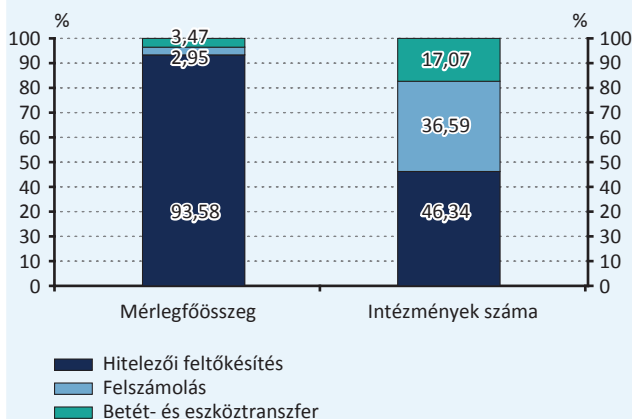
Forrás: MNB.

9.1. A SZANÁLÁSI TERVEK FOLYAMATOSAN FEJLŐDNEK, MÉLYÜLNEK

A szanálási tervek minden intézmény esetén egy esetlegesen bekövetkező, súlyos, hatósági beavatkozás nélkül nem helyreállítható válsághelyzet kezelésére készülnek fel, és a beavatkozás indokoltságát és lehetséges irányait elemzik (44. ábra). A tervek kiindulópontja az MNB értékelése arról, hogy az adott intézmény válsághelyzete esetén annak felszámolása megfelelő lehet-e. Az értékelésben az MNB azt mérlegeli, hogy ekkor sérülne-e a pénzügyi rendszerbe vetett bizalom, tovább terjedne-e a válság a pénzügyi rendszer más szereplőire, illetve az adott intézmény által nyújtott szolgáltatások kiesése milyen kockázatokkal járhat. Ha az értékelés alapján a felszámolás nem megvalósítható, a szanálási terv tartalmazza a válsághelyzet kezelésére preferált szanálási eszközt, eszközöket (45. ábra). 2019 második felére az MNB szanálási tervezése teljessé vált, valamennyi, a szanálási törvény hatálya alá tartozó hazai intézmény rendelkezik szanálási tervvel.

A szanálási eszközök alkalmazását az adott intézmény egyedi jellemzőinek értékelésével határozza meg az MNB. A szanálási tervek az intézmények jelentős része – elsősorban a befektetési vállalkozások döntő többsége és kis hitelintézetek – esetében a felszámolást előzetesen megfelelő eszköznek értékelik a piacról történő kivezetésre. Ugyanakkor a pénzügyi rendszerben jelentősebb szereppel bíró intézmények esetén az MNB egyéb szanálási eszköz, a hitelezői feltőkésítés alkalmazását tervezi a válságkezelésben, az érintett intézmény folyamatos működésének fenntartása érdekében (46. ábra). Egy konkrét válsághelyzetben azonban

46. ábra
Preferált szanálási eszközök a hazai intézményeknél

Forrás: MNB.

47. ábra
MREL követelmény transzfer stratégiák (egyszerűsített szanálás) esetén

FELTŐKÉSÍTÉSI MENNYISÉG	Egyedi elemzés alapján, transzferálandó portfóliótól függően
VESZTESÉGVISELÉSI MENNYISÉG	Tőkepuffer Pillér 2. Pillér 1.

Forrás: MNB.

48. ábra
MREL-követelmény nagybankok esetén

Piacbizalmi elvárás	Tőkepuffer	Nincs
FELTŐKÉSÍTÉSI MENNYISÉG	Pillér 2. Pillér 1.	Szanált intézményre a várható RWA csökkenés függvényében számolódik: – csak bail-in: teljes tőkekövetelmény mértékének megfelelő mérlegösszehúzóadás – validált szerkezetátalakítási terv alapján: méret csökkenés portfólió értékesítés/leválasztás miatt
VESZTESÉGVISELÉSI MENNYISÉG	Tőkepuffer Pillér 2. Pillér 1.	Rendelet meghatározza a mértékét, nincs mozgástere a szanálási hatóságnak

Forrás: MNB.

a ténylegesen alkalmazott szanálási eszköz az aktuális körülményektől függ.

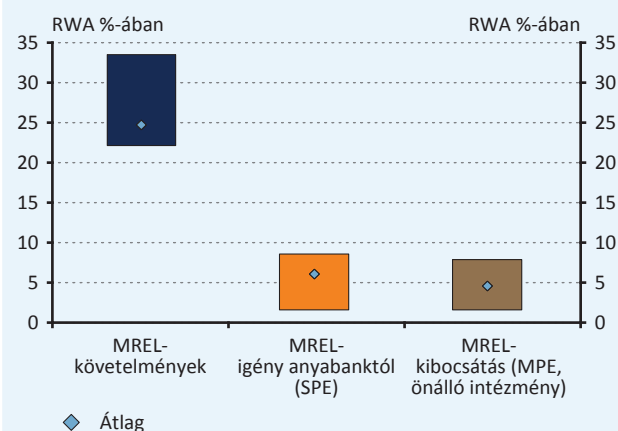
9.2. AZ MNB 2020. ELSŐ NEGYEDÉVÉRE BEFEJEZTE AZ MREL KÖVETELMÉNYEK ELŐÍRÁSÁT

Az MNB a szavatoló tőkére és leírható vagy átalakítható kötelezettségekre vonatkozó minimumkövetelményeket (MREL⁹) előírta. Az MREL követelmény előírásával az MNB a tőkekövetelményen felül is meghatározhatja olyan, válsághelyzet esetén részlegesen vagy teljesen leírásra kerülő, illetve tőkévé átalakítható források tartását, melyek biztosítják a tulajdonosok majd a hitelezők veszteségviselését, illetve a feltőkésítéshez való hozzájárulásukat. Abban, hogy szükséges-e MREL-követelmény előírása, a szanálási tervben rögzített, preferált szanálási eszköz megválasztása a döntő tényező (47. ábra és 48. ábra). A MREL követelményeket az MNB a 2018 novemberében publikált alapelvek¹⁰ szerint határozta meg.

A követelményt az MNB által meghatározott 4 éves alkalmazkodási időt követően folyamatosan teljesíteniük kell az intézményeknek, azonban a koronavírus-járvánnyal kapcsolatos helyzetre tekintettel a közbülső alkalmazkodási célok első határidejét az MNB hat hónappal elhalasztotta.

Az MNB, figyelembe véve a nemzetközi jogszabályi változásokat és annak várható hazai implementációját, 2020-ban áttekinti és megváltoztatja a MREL előírásra vonatkozó alapelveit. Az alapelvek változtatását a BRRD2 2020. december 28-ig kötelező hazai implementálása teszi szükségessé. Az MNB az alapelvek felülvizsgálatakor a pénzügyi stabilitási védőháló megfelelő erőssége mellett továbbra is kiemelten szem előtt tartja az egyenlő versenyfeltételek és a hazai intézmények nemzetközi versenyképességének biztosítását. A BRRD2 implementálásával az új MREL alapelvek az MNB előzetes értékelése szerint nem jelent érdemi szigorítást rövid távon a hazai bankrendszer számára.

49. ábra
Nagybankok MREL-követelménye az RWA arányában
és a szükséges alkalmazkodás mértéke szanálási
stratégiától függően

Megjegyzés: Az ábrán minimum és maximum értékek láthatók.

Forrás: MNB.

Az MNB folyamatosan nyomon követi, hogy az MREL követelménynek való megfelelés a hazai bankszektorban milyen alkalmazkodást tesz szükségessé. Az MREL követelmény jelenleg csak azon intézmények esetében jelent a tőkekövetelményen felül kötelezettséget, melyek szanálási eszköz a hitelezői feltőkésítési eszköz alkalmazása a preferált szanálási eszköz. Az érintett intézmények többsége alkalmazkodásra kényszerül az MREL követelmény teljesítéséhez (49. ábra). A bankcsoportokhoz nem tartozó intézmények és az anyavállalatok külső forrásbevonással, elsősorban tőke- vagy kötvénykibocsátással tudják biztosítani a követelménynek való megfelelésüket. Az EU-s székhelyű bankcsoportok hazai leánybankjai esetében az önálló külső forrásbevonás szükségessége a bankcsoport szanálási stratégiájától függ.

10. Az MNB pénzügyi fogyasztóvédelmi tevékenysége

A pénzügyi stabilitás fenntartásához a pénzügyi rendszerbe vetett bizalmon keresztül nagyban hozzájárul az MNB pénzügyi fogyasztóvédelmi tevékenysége is, amely az elmúlt években egyre összetettebbé és hangsúlyosabbá vált. Ennek megfelelően a 2020-2025. közötti időszakra vonatkozó felügyeleti stratégiában is kiemelt szerepet kap az erőteljes, termékfókuszú pénzügyi fogyasztóvédelem biztosítása. 2019-ben és 2020 első félévében is az aktív, folyamatos fogyasztóvédelmi felügyelésen volt a hangsúly. Az MNB ennek keretében kiemelt figyelemmel követte az ún. fair banki szabályok betartását, a változó kamatozással kapcsolatos fogyasztói oldali kockázatokat és a hitelkártya-szerződésekkel összefüggő fogyasztóvédelmi kérdéseket. Az elmúlt év tapasztalatai alapján a jövőben az online elérhető határon átnyúló szolgáltatásokhoz kapcsolódó megfelelő tájékoztatás és a tudatos fogyasztói döntések támogatása kerülhet fókuszba.

50. ábra

A fogyasztóvédelem számokban

FOGYASZTÓVÉDELME hitelintézeti szektor		
2020 H1	2019	2018
Indított vizsgálatok száma		
106	151	182
Jogsértést megállapító határozatok száma		
46	93	109
Fogyasztóvédelmi bírság (millió Ft)		
43,2	50,1	149
Fogyasztóvédelmi figyelmeztetések száma		
20	80	63

Megjegyzés: A hitelintézeti szektor alatt a hitelintézetek és a hozzájuk tartozó pénzügyi vállalkozások értendők.

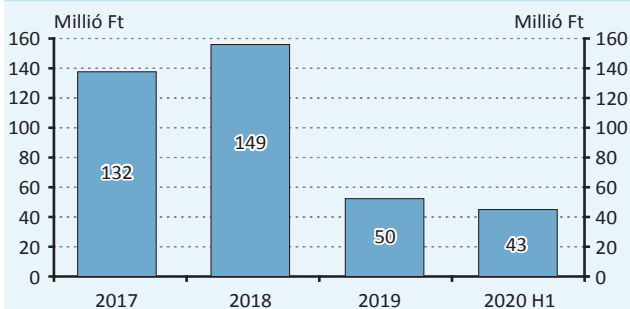
Forrás: MNB.

10.1. AZ MNB A FELÜGYELETI ESZKÖZEI RÉVÉN IS TÁMOGATJA A PÉNZÜGYI STABILITÁS FENNTARTÁSÁT

A pénzügyi stabilitás fenntartásának alapvető feltétele a pénzügyi rendszerbe vetett bizalom erősítése, amit az MNB fogyasztóvédelmi tevékenységével is támogat. A közelmúltbeli pénzügyi válság rámutatott a fogyasztóvédelem szükségességére a pénzügyi szektor hosszú távú stabilitásának fenntartása kapcsán. A pénzügyi fogyasztóvédelem, (1) a pénzügyi szolgáltatásokról vagy termékekről a fogyasztóknak nyújtott pontos, egyszerű, összehasonlítható tájékoztatás elősegítésével, (2) a pénzügyi intézményekkel folytatott vitarendezéshez való olcsó és hatékony hozzáférés biztosításával, (3) valamint a pénzügyi tudatosság javításával növeli a pénzügyi rendszerrel szembeni bizalmat¹¹. A pénzügyi fogyasztóvédelem a pénzügyi intézményektől megköveteli, hogy tisztességes, nem kényszerítő és megalapozott gyakorlatokat alkalmazzanak a pénzügyi termékek és szolgáltatások fogyasztók számára történő hirdetése és értékesítése során. A megfelelő tájékoztatási és vitarendezési mechanizmusok elérhetősége esetén a fogyasztók megalapozott döntést hozhatnak kockázatvállalásuk tekintetében, ami csökkentheti túlzott eladósodásuk kockázatát, és növeli a pénzügyi rendszer sokkellenállóképességét is.

2019-ben és 2020 első félévében a klasszikus fogyasztóvédelmi felügyelési tevékenység mellett előtérbe került és hangsúlyossá vált az MNB folyamatos fogyasztóvédelmi felügyelési tevékenysége. E tevékenységének keretei között az MNB vezetői levelekben, illetve fogyasztóvédelmi figyelmeztetésekben hívta fel az intézmények figyelmét a jogsértő, illetve a fogyasztóvédelmi szempontból aggályos gyakorlatokra, és szükség szerint a fogyasztók

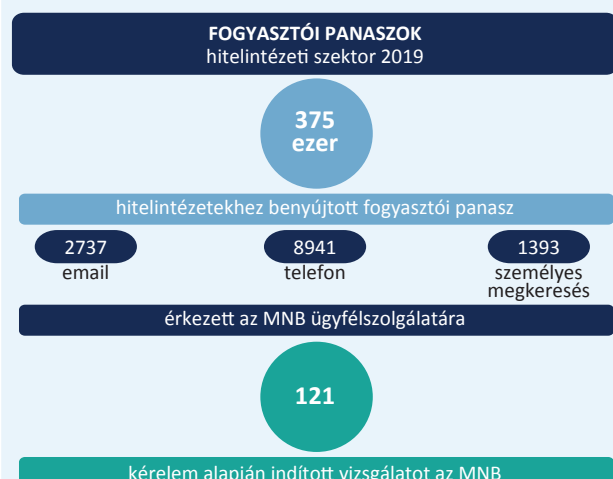
51. ábra
Fogyasztóvédelmi bírságösszegek alakulása a hitelintézeti szektorban

Megjegyzés: A hitelintézeti szektor alatt a hitelintézetek és a hozzájuk tartozó pénzügyi vállalkozások értendők.

Forrás: MNB.

52. ábra
A panaszok számának alakulása 2019-ben

Megjegyzés: A hitelintézeti szektor alatt a hitelintézetek és a hozzájuk tartozó pénzügyi vállalkozások értendők.

Forrás: MNB.

pénzügyi kompenzációját is szorgalmazta az intézményeknél (50. ábra).

10.3. AZ MNB A KLASSZIKUS HATÓSÁGI ELLENŐRZÉSI TEVÉKENYSÉGRE IS KELLŐ HANGSÚLYT FEKTETETT

A fogyasztóvédelmi ellenőrzési tevékenység eredményeképpen 2019-ben 50,1 millió Ft, míg 2020 első félévében már 42,7 millió Ft összegben került sor fogyasztóvédelmi bírság kiszabására (51. ábra). A kiszabott fogyasztóvédelmi bírság összege a 2018. évhez képest jelentős mértékben csökkent. A mindinkább erőteljesebben érvényesülő, prevenciót célzó folyamatos felügyelési tevékenység mellett 2020 első félévében a fogyasztóvédelmi bírságösszeg időarányosan emelkedett. 2019. évben a hitelintézeti szektorban összesen 375 ezer panaszt rögzítettek az intézmények, ami csökkenést jelent a 2018. évhez képest (52. ábra). 2020 első félévében a panaszok száma az előző év azonos időszakához képest a fizetési moratóriumra is tekintettel több, mint 13%-kal emelkedett. A hitelintézetek panaszstatisztikái alapján a legjellemzőbb fogyasztói problémák 2019-ben az elszámolásból, a pénzügyi visszaélésekből, a szolgáltatások minőségéből és a jutalékok, költségek és díjak mértékéből adódtak. Az előző évhez képest jelentősen emelkedtek a pénzügyi visszaélésekkel kapcsolatos, intézményekhez érkezett panaszok (2. táblázat).

Az MNB hivatalból fogyasztóvédelmi ellenőrzési eljárást csak indokolt esetben – így például a fogyasztók széles körét érintő kockázatok azonosítására figyelemmel –, illetve megalapozott gyanú esetén indított. A fogyasztók nem megfelelő tájékoztatása az intézmények hirdetési gyakorlata során 2019-ben is kockázatot jelentett a pénzpiacra. A kapcsolódó fogyasztóvédelmi vizsgálatok hiányosságokat, illetve megtévesztő gyakorlatot tártak fel az intézmények kereskedelmi kommunikációjában. A 2019. évben és 2020 első félévében lezárt, kereskedelmi kommunikációra vonatkozó vizsgálatok esetében 5 intézményt érintően, összesen 23,5 millió Ft összegű fogyasztóvédelmi bírság kiszabására került sor.

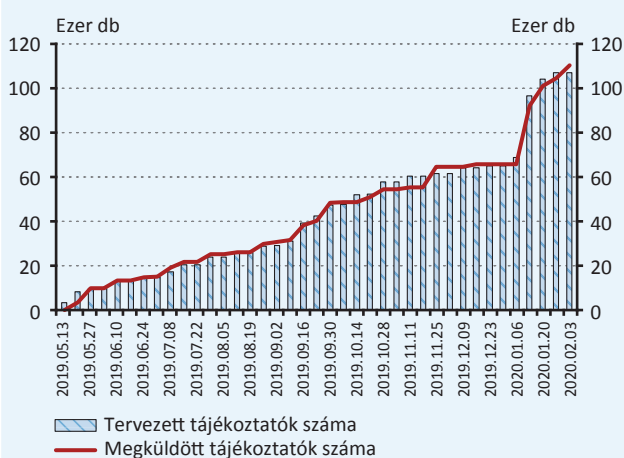
Emellett – a korábbi évekhez hasonlóan – továbbra is kiemelt figyelem övezte a fair banki jogszabályok betartását. A 2018-ban indított, 10 intézményt érintő fair banki vizsgálatok a 2019. évben zárultak le. Az MNB a vizsgált 10 pénzügyi intézményből 8 vonatkozásában állapított meg jogszabálysértést, és 7 intézmény esetében összesen közel 7 millió Ft összegű fogyasztóvédelmi bírságot szabott ki. A jellemző jogszabálysértések a fogyasztói hitelek kamatfeltételeinek módosítását megelőzően nyújtandó tájékoztatás elmaradása, valamint a fogyasztói hitelek kamatainak egyoldalú, ügyfelek számára kedvezőtlen módosításai voltak.

2. táblázat
Az intézményekhez beérkezett panaszok témakörei

Panaszok témái	2020 H1	2019	Változás	2018
Elszámolás	35 479	75 935	-8%	82 752
Pénzügyi visszaélés	51 001	68 790	135%	29 248
Szolgáltatás minősége	23 982	45 092	28%	35 136
Jutalék, költség, díj mértéke	20 308	38 764	2%	38 067
Megbízás teljesítése	18 734	30 036	29%	23 218
Egyéb	12 457	24 203	26%	19 262
Elektronikus szolgáltatás	8 529	20 841	40%	14 852
Nyilvántartási hiányosság	5 752	8 617	5%	8 196
Számlaegyenleg vitatása	3 907	8 006	-39%	13 231
Tájékoztatás szerződés fennállása alatt	3 016	6 702	38%	4 843

Megjegyzés: A hitelintézeti szektor alatt a hitelintézetek és a hozzájuk tartozó pénzügyi vállalkozások értendők. Az elszámolás kategória alatt a felek közötti pénzügyi elszámolási panaszok értendők.

Forrás: MNB.

53. ábra
Kamatkockázatról szóló tájékoztató levelek száma

Forrás: MNB.

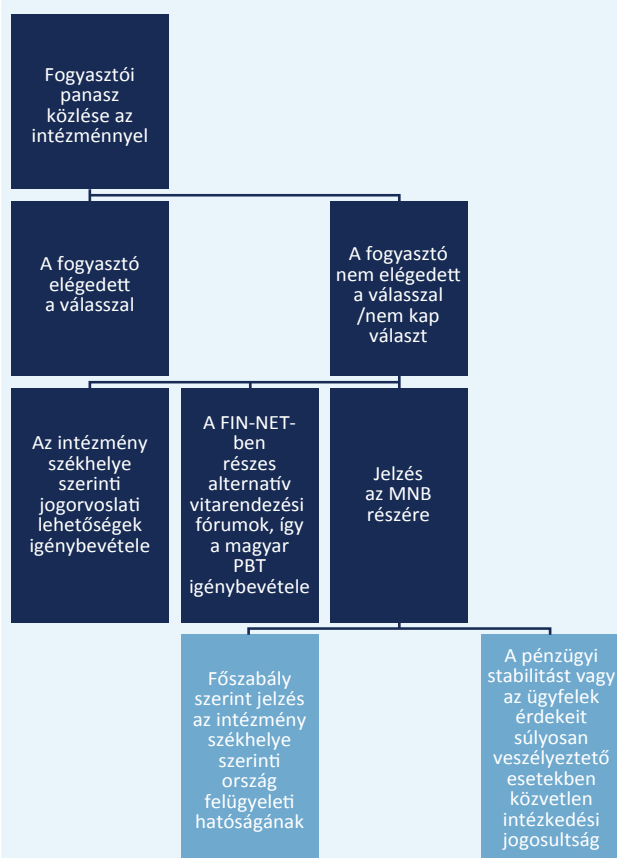
10.4. A HITELTERMÉKEKET ÉRINTŐ FOGYASZTÓVÉDELMI KÉRDÉSEKBE AZ MNB AKTÍVAN LÉP FEL

A változó kamatozású jelzáloghitelek kamatkockázatának csökkentésére az MNB ajánlást adott ki¹². Az ajánlásban rögzített elvárás, hogy a pénzügyi intézmények személyre szóló tájékoztatást adjanak a „fair bank” törvény hatálybalépése, azaz 2015. február 1. előtt kötött, legalább 10 éves hátralévő futamidővel rendelkező szerződéssel bíró lakossági ügyfelek számára. A tájékoztatás célja, hogy a fogyasztók a meglévő jelzáloghitelek kapcsán ne csupán az aktuális kamatmértékeket és törlesztőrészeket mérlegeteljék, hanem a kamatváltozás kockázatának lehetséges következményeit is értékeljék. Az érintett lakossági ügyfeleknek megküldött tájékoztatásban ezért a törlesztőrészlet összegén keresztül bemutatásra kerül a konkrét fogyasztói jelzáloghitel-szerződés kamatának változásából eredő kockázat, továbbá a bankon belüli szerződésmódosítási lehetőségek a hosszabb kamatperiódusokban, illetve a futamidő végéig rögzített hitelkamattal rendelkező jelzáloghitelre. Az MNB továbbá az ajánlásban az átszerződés lehetőségének minél egyszerűbb megteremtését szorgalmazta, csak a szerződésmódosításhoz közvetlenül kapcsolódó, objektíven indokolható díjak és költségek érintett fogyasztóra való áthárítása mellett.

Habár az ajánlás által elvárt tájékoztatók megküldése már 2019 közepén megkezdődött, egyelőre kevés ügyfél élt az átszerződés lehetőségével. A tájékoztatások megküldésének folyamata még nem zárult le, ugyanakkor a banki adat-szolgáltatások alapján 109 ezer szerződés esetében, közel 784 milliárd forint tőkeösszegű hiteltartozást érintően került sor az Ajánlás szerinti tájékoztatás fogyasztóknak való megküldésére (53. ábra). Mindemellett több mint 2 ezer fogyasztó élt a szerződésmódosítás lehetőségével, amelyvel mintegy 20 milliárd forint összegű, változó kamatozású hitelállomány került fixálásra. A pénzügyi intézmények az Ajánlásnak való megfelelés során követték azon, az MNB által jó gyakorlatként megfogalmazott elvárást, miszerint a hosszútávú kamatrögzítéshez tartozó referenciakamat megváltoztatása mellett az eredeti kamatfelár változatlan marad. A továbbra is változó kamatozású jelzáloghitellel rendelkezők az ajánlás alapján ezentúl évente kapnak tájékoztatást a kamatkockázatról.

2019-ben ezen túl az MNB a hitelkártya-szerződésekkel összefüggő fogyasztóvédelmi kérdéseket monitorozta kiemelten. A kártyás fizetési forgalom dinamikus növekedésére és az utóbbi években megjelenő innovatív pénzforgalmi megoldásokra, továbbá a hitelkártyatermék bonyolult, a fogyasztók számára gyakran nehezen áttekinthető konstrukciójára figyelemmel az MNB jelenleg a hitelkártya-szerződések tisztességességtelen, illetve nem kellően

54. ábra
A határon átnyúló szolgáltatókkal kapcsolatos fogyasztói jelzések kezelése

Megjegyzés: A FIN-NET a pénzügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos fogyasztói panaszok bíróságon kívüli rendezésével foglalkozó tagállami testületek hálózata.

Forrás: MNB

világos szerződési feltételekre fókuszáló elemzését végzi, a piac valamennyi meghatározó szereplőjére kiterjedően. Az elemzési folyamat lezárása 2020-ban várható.

10.5. AZ MNB FIGYELEMMEL KÍSÉRI A HATÁRON ÁTNYÚLÓ SZOLGÁLTATÁSOKAT, VALAMINT A MORATÓRIUMHOZ KAPCSOLÓDÓ ÉS AZ ÚJ PÉNZFORGALMI SZABÁLYOKAT

Az MNB a határon átnyúló szolgáltatások kapcsán szükség szerint, hatáskörének keretei között megteszi a szükséges intézkedéseket a magyar fogyasztók pénzügyi érdekeinek és biztonságának védelmében. Fontos azonban kiemelni, hogy az MNB eszközei a határon átnyúló szolgáltatókkal szemben korlátozottak, emellett adatszolgáltatás hiányában a jegybank kevés információval rendelkezik mind a szolgáltatást nyújtók, mind a szolgáltatásokat igénybe vevő ügyfelek tekintetében. 2019-ben a magyar piacon erősödött a határon átnyúló szolgáltatást nyújtó intézmények üzleti aktivitása. E szolgáltatók jellemzően elektronikus pénz kibocsátásával kapcsolatos, illetve pénzforgalmi szolgáltatásokat nyújtanak a fogyasztók számára, és esetükben fogyasztóvédelmi kockázatot jelent – többek között – a szolgáltatásnyújtás során történő nyelvhasználat, a panaszkezelési és alternatív vitarendezési mechanizmusok megfelelősége, a szolgáltatások feltételeivel és díjaival kapcsolatban nyújtott tájékoztatás megfelelősége, elérhetősége, és a betétvédelem hiányával kapcsolatos tájékoztatás hangsúlyossága. A jogszabályi környezetre tekintettel ugyanakkor a fogadó ország(ok) fogyasztóvédelmi felügyelése, valamint intézkedési lehetőségei ezen intézmények határon átnyúló szolgáltatásnyújtásai vonatkozásában behatároltak. Az MNB – főszabály szerint – csak a szolgáltató székhelye szerinti felügyelet intézkedésének elmaradása esetén, illetve a fogyasztók széles körét súlyosan veszélyeztető magatartások esetében, kivételesen rendelkezik közvetlen intézkedési jogosultsággal (54. ábra), az esetleges intézkedéseket megalapozó információhoz azonban csak közvetetten jut hozzá.

A 2020. március 18-át követően életbe lépett fizetési moratórium szabályainak való megfelelést az MNB folyamatos kapcsolattartás mellett ellenőrizte a pénzügyi intézményeknél. 2020. június végéig az MNB 30 intézmény 620 oldalnyi – online és papír alapú – tájékoztatási dokumentumát tekintette át. A fizetési moratórium szabályainak hatályba lépése a hitelszerződések kezelésénél azonnali, gyors – különösen informatikai – módosításokat tett szükségessé a pénzügyi intézményeknél. A módosítások végrehajtása során felmerült anomáliákra és intézményi megkeresésekre tekintettel – a közvetlen intézkedések mellett – a fizetési moratóriumra vonatkozó jogszabályok egységes alkalmazási

55. ábra A pénzforgalmi szolgáltatók által készített új tájékoztatók

Megjegyzés: A Díjjegyzék a pénzforgalmi szolgáltatók honlapján elérhető, rendszeresen aktualizált dokumentum. A Díjkimutatás évente egyszer, január 31-ig kerül megküldésre elektronikusán, vagy papír alapon.

Forrás: MNB.

gyakorlata érdekében az MNB 2020. június végéig összesen 11 témakörben, 76 kérdést felölelő GYIK dokumentumot¹³ tett közzé, orientálva ezzel a piaci szereplőket. Továbbá az MNB iránymutatással élt a pénzügyi intézményektől kapott mintegy félszáz, jogértelmezési kérdésben is.

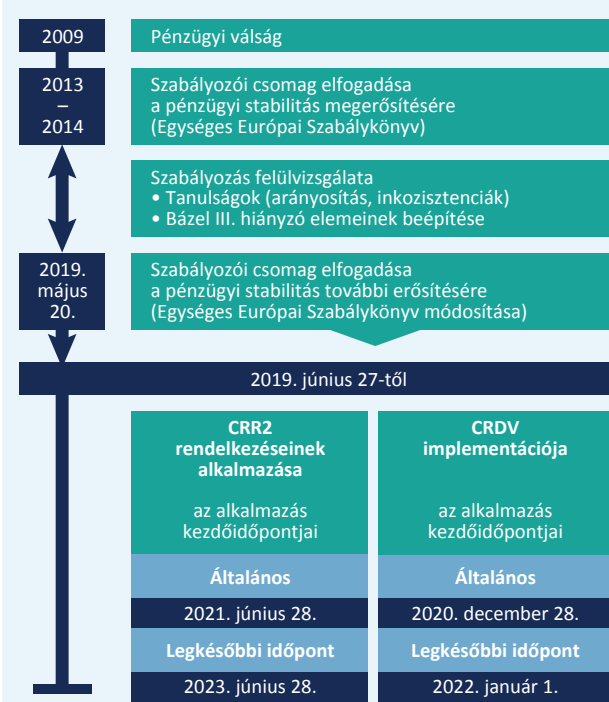
A fizetési számla irányelv¹⁴ alapján 2019. július 31-től új szabályok¹⁵ léptek életbe. Az EU szinten egységes formátumú tájékoztatók közzétételét, megküldését az MNB ellenőrzi. Az úgynevezett díjjegyzék a fogyasztók előzetes tájékoztatását szolgálja, tulajdonképpen az intézményi hirdetmények egységes szerkezetű és nyelvezetű kivonata. A díjjegyzékek egyszerű összehasonlíthatósága érdekében az MNB egy online alkalmazást fejlesztett¹⁶, ahol a szolgáltatások díjainak jól áttekinthető formában történő összehasonlítását követően a Bankszámlaválasztó programban¹⁷ lehetőség nyílik a számlanyitást, illetve számlaváltást tervező fogyasztók számára a fizetési szokásoknak megfelelő ajánlatok áttekintése és a megfelelő termék kiválasztása.¹⁸

2020-tól a pénzforgalmi szolgáltatóknak évente egyszer, január 31-ig díjmentesen a fogyasztók rendelkezésére kell bocsátani az úgynevezett díjkimutatást (55. ábra). Ennek célja, hogy bemutassa a fizetési számlához kapcsolódó összes szolgáltatás igénybevételével felmerült, ténylegesen megfizetett díjat, valamint a fizetett, és kapott kamatokat. Különösen fontos ez, mert az MNB tanulmányai alapján megállapítható, hogy a magyar jövedelmekhez viszonyítva a számla szolgáltatások túl drágák¹⁹ és sokféle címen, nehezen áttekinthető módon kerülnek felszámításra különböző díjak. Alig jellemző továbbá az EU számos országában látható csomagalapú árazási gyakorlat, amely szükséges lenne ahhoz, hogy az azonnali fizetési rendszer bevezetésével nyílt lehetőségeket az ügyfelek és a kereskedők, szolgáltatók megfelelő módon használhassák ki.

11. Kiemelt téma: A pénzügyi szabályozás uniós keretrendszerének változásai

2019-ben, több éves előkészítő munkát követően az Egységes Európai Szabálykönyv módosítására vonatkozó jogszabályokat fogadtak el az Európai Unió tagállamai. A módosítások célja sokrétű volt: kiemelt célként szerepelt a bázeli keretrendszer hiányzó elemeinek uniós jogrendszerbe illesztése a pénzügyi közvetítőrendszer stabilitásának és ellenállóképességének további növelése érdekében és az elmúlt évek gyakorlati tapasztalatai alapján felmerült szabályozói dilemmák feloldása a jogalkalmazás hatékonyságának fokozása érdekében. A módosítás következtében érdemben változott a mikroprudenciális keretrendszer számos eleme, és a makroprudenciális szabályozás keretei is több ponton módosultak. A makroprudenciális eszköztár uniós szabályozásának változásai leginkább a rendszerkockázati tőkepuffer és a rendszerszinten jelentős intézményekre vonatkozó tőkepuffer hazai alkalmazását érinthetik. A koronavírus-járványra figyelemmel eszközölt legutóbbi módosítások kapcsán fontos kiemelni, hogy azok a prudenciális keretrendszert alapvetően nem módosították, a makroprudenciális eszköztárat nem érintették.

56. ábra
Az Egységes Európai Szabálykönyv elfogadásának és módosításának időrendje

Forrás: MNB

11.1. AZ EGYSÉGES EURÓPAI SZABÁLYKÖNYV MÓDOSÍTÁSA ÉRDEMI VÁLTOZÁSOKAT HOZOTT A PRUDENCIÁLIS ESZKÖZTÁRBAN

A pénzügyi intézmények prudenciális követelményeit meghatározó Egységes Európai Szabálykönyv 2019-es módosítása jelentős változásokat hozott a banki szabályozásban. A pénzügyi válságot követően az uniós tagállamok a Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság által kidolgozott, a bankok prudenciális működésére vonatkozó sztxenderdek uniós szintű implementálásának megkezdéséről döntöttek. A folyamat során egy uniós szinten harmonizált szabályozási csomag került kialakításra (ún. Egységes Európai Szabálykönyv), ami azonban közel sem jelentette a folyamat lezárását (56. ábra). 2019-ben felülvizsgálták a Szabálykönyvet, s az ennek eredményeképpen létrejött jogszabálmódosító csomag leginkább a szabályozási csomag 2013-ban elfogadott elemeit, a tőkekövetelmény rendeletet (CRR, Capital Requirements Regulation) és irányelvet (CRD IV, Capital Requirements Directive) érintette (57. ábra). A módosított szabályok fokozatosan, 2023. június 28-ig bezárólag kerülnek bevezetésre, az irányelv-módosítás implementálását pedig 2020. december 28-ig kell elvégezni.

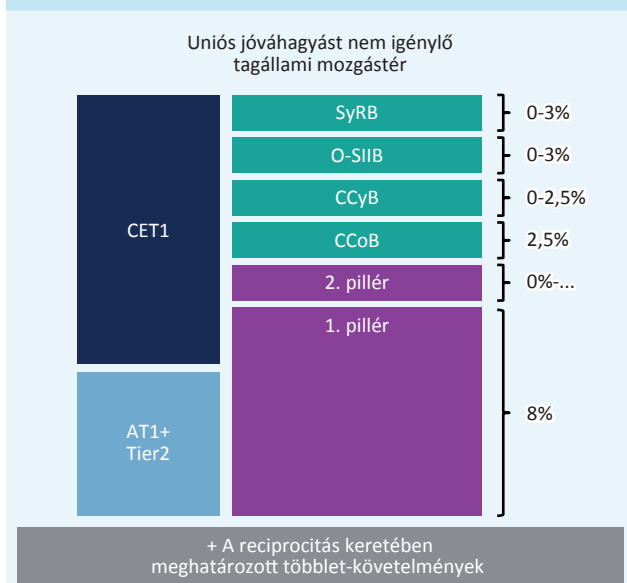
A felülvizsgálat keretében mind a mikroprudenciális, mind a makroprudenciális keretrendszer módosítására sor került. A változások indokai sokrétűek: általános célkitűzés-ként jelent meg a Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság által kidolgozott, ún. Bazel III. keretrendszer hiányzó elemeinek uniós szabályozásba illesztése, valamint indokoltá vált a szabályok arányosítása is, ami tekintettel van a bankok üzleti modelljére és méretére. A módosítás alapján – számos egyéb

57. ábra
Az Egységes Európai Szabálykönyv aktuális, legfontosabb joganyagai

Nem igényel tagállami átültetést	
CRR2	A bankokra vonatkozó prudenciális követelményekről szóló rendelet (tőkekövetelmény-rendelet)
Tagállami átültetést igényel	
CRD V	A bankok tőkepuffereiről és felügyeletéről szóló irányelv (tőkekövetelmény-irányelv)
BRRD2	A bankok helyreállításáról és szanálásáról szóló irányelv
DGSD	A betétbiztosítási rendszerekről szóló irányelv
Kapcsolódó joganyagok	
A fentiek egységes alkalmazását és végrehajtását biztosító, felhatalmazáson alapuló jogi aktusok	
Egyes banki szolgáltatásokat szabályozó jogi aktusok (pl. pénzforgalmi szolgáltatásokról, lakossági hitelmegállapodásokról szóló irányelvek)	

Forrás: MNB

58. ábra
A tőkepufferek módosítást követő felépítése

Megjegyzés: A 2. pilléres tőkekövetelmény a jövőben nem alkalmazható makroprudenciális kockázatok kezelésére.

Forrás: MNB

rendelkezés mellett – véglegesítésre került a tőkeáttételi rátára, a nettó stabil finanszírozási mutatóra vonatkozó szabályozás, felülvizsgálatra kerültek a nagykockázatvállalásra és kereskedési könyvre vonatkozó szabályok, a kisebb intézmények számára arányosabb követelmények kerültek meghatározásra és a kis- és középvállalkozások finanszírozásának további ösztönzése érdekében is változásokat eszközölt a jogalkotó.

Több változtatást a mikro- és makroprudenciális keretrendszer közötti átfedések, valamint a makroprudenciális tőkekövetelmények tekintetében fennálló inkonzisztenciák ösztönöztek. A 2013-as szabályozási csomag alapján nem minden esetben került élesen elkülönítésre a mikro- és a makroprudenciális eszközrendszer: a szabályozás lehetővé tette akár mindkét típusú kockázat kezelését a hatósági eszköztár ugyanazon elemével, ami egyes országokban sok esetben akadályozta a szabályok harmonizált alkalmazását, illetve a kezelt kockázatok egyértelmű azonosítását. A 2019-es jogszabálmódosító csomag alapján immár élesebben különül el a két keretrendszer, így például a 2. pilléres tőkekövetelmények a jövőben már nem lesznek alkalmazhatók makroprudenciális kockázatok kezelésére (58. ábra). A változások tükrében szükségszerű volt a makroprudenciális hatóság mozgásterének bővítése is.

11.2. VÁLTOZNAK A RENDSZERKOCKÁZATI ÉS A RENDSZERSZINTEN JELENTŐS INTÉZMÉNYEKRE VONATKOZÓ TŐKEPUFFEREK ALKALMAZÁSÁNAK FELTÉTELEI

A rendszerkockázati tőkepufferrel kapcsolatos legjelentősebb hazai vonatkozással is bíró változtatás a tőkekövetelménnyel lefedhető kockázatok körének bővülése és a szektorális alapon való előírás lehetősége. A módosítás eredményeképpen a rendszerkockázati tőkepuffer tartásának előírására immár a CRR-ben és a CRD-ben nem tárgyalt bármilyen jellegű makroprudenciális vagy rendszerszintű kockázatok megelőzése és csökkentése érdekében sor kerülhet, ami bővíti az eszköz alkalmazásának lehetőségeit. A 2. pillér makroprudenciális alkalmazhatósága megszűnésének kompenzációjaként a tőkepuffer kivetése immár alapulhat az ágazati kitettségeken, illetve ezek alcsoportjain is, ami az eszköz célzottabb alkalmazását teszi lehetővé.

Az egyéb rendszerszinten jelentős intézményekre előírható (O-SII) tőkepuffer tekintetében változás, hogy annak kivethető maximuma emelkedni fog. Az egyéb rendszerszinten jelentős intézményekre vonatkozó tőkepuffer-követelmény tekintetében jelentős változás, hogy az eddigi 2 százalék helyett immár 3 százalékban is meghatározhatják

59. ábra
A rendszerkockázati és az egyéb rendszerszinten jelentős intézmények tőkepufferével kapcsolatos általános változások

Eszköz	Mozgástér			
	Módosítás előtt		Módosítás után	
	Tagállami hatáskör	Unió eljárás	Tagállami hatáskör	Unió eljárás
SyRB	0%–3%	3% felett	0%–3%	3% felett
O-SIIB	0%–2%	Nem lehetséges	0%–3%	3% felett

Forrás: MNB

60. ábra
A rendszerkockázati tőkepuffer szektorális alkalmazásának dimenziói

Forrás: MNB

a tagállamok ezen tőkepufferráták mértékét (59. ábra). Továbbá a makroprudenciális hatóságoknak a Bizottság felhatalmazásával akár ezt meghaladó tőkepuffer meghatározására is módja nyílik. Az olyan egyéb rendszerszinten jelentős banknak minősülő leányvállalatok számára előírt O-SII pufferrátáknak, amelyek anyavállalata is rendszerszinten jelentős intézmény, az anyaintézményre előírt rendszerszinten jelentős tőkepufferrátá felső korlátot jelent. Eddig ez a felső korlát a csoportra összevont alapon alkalmazandó pufferrátá, vagy az 1 százalékos közül a magasabb volt. A módosítások nyomán az ilyen intézményekre előírt pufferrátá a csoportra összevont alapon alkalmazandó pufferrátá és az 1 százalék összege, vagy 3 százalék (illetve a csoportra vonatkozó bizottsági felhatalmazáson alapuló 3 százalék feletti pufferrátá) közül az alacsonyabb.

11.3. A SZABÁLYOZÁSI KERETEK VÁLTOZÁSA MIATT SZÜKSÉGSÉ VÁLIK A HAZAI ESZKÖZTÁR ELEMINEK FELÜLVIZSGÁLATA

Az új szabályozás mellett is fenntartható az SyRB jelenlegi hazai alkalmazása, valamint a rendszerkockázatok új dimenzióinak kezelése is lehetővé válik. A kereskedelmi-ingatlan-projekthitelek kapcsán hatályos SyRB alkalmazása az új szabályozási kereteken belül is fenntartható, illetve a banki és bankrendszeri működés egészét érintő rendszerkockázat miatt továbbra is indokolt. E mellett azonban az MNB-nek lehetősége nyílik olyan, szektorális jellegű strukturális és ciklikus kockázatok kezelésére is, amelyek más makroprudenciális eszközökkel nem kezelhetők. A rendszerkockázati tekintetben releváns szektor meghatározása során kombinálható a kitevesség a földrajzi, partner, ágazati, termék, portfólióminőségi vagy egyéb dimenziója (60. ábra).

Az O-SII pufferek esetleges emelése hosszabb távon lehet vizsgálandó. Az MNB a koronavírus-járványhelyzet gazdasági hatásainak mérséklése érdekében bevezetett intézkedései keretében 2020. július 1-től feloldotta az O-SII puffereket. A tőkekövetelmény felépítésének tervezett pályája szerinti, 2022-től induló újbóli, fokozatos felépítést követően lehet indokolt megvizsgálni azt, hogy az O-SII pufferráták 2020. márciusát megelőzően alkalmazott arányai szerinti 2 százalékos helyett az uniós szabályrendszer módosítása által biztosított 3 százalékos pufferrátá tartományon megemelve állapítsa meg a hazai O-SII bankok pufferrátáit.

A nettó stabil forrásellátottsági ráta bevezetésével az MNB oldalán is bővül a finanszírozási kockázatok kezelési lehetőségeinek köre. A jogszabály-módosító csomag hangsúlyos eleme a nettó stabil forrásellátottsági rátára (NSFR) vonatkozó részletszabályok meghatározása és 2021. június 28-i hatályú alkalmazása. A nemzeti makroprudenciális hatóságokra

3. táblázat

A CRR koronavírus-járvánnyal összefüggő átmeneti módosításának főbb elemei

Az intézmények tőkeszükségletének átmeneti enyhítésére vonatkozó intézkedések
1. A megnövekvő IFRS 9 céltartalék képzési kötelezettség hatását enyhítő intézkedések kiterjesztése két évvel
2. Az államilag garantált hitelek mentesítése a nemteljesítéstől számított első hét évben a minimum értékvesztés képzési kötelezettség alól
3. A tőkeáttételi mutató puffer alkalmazásának elhalasztása 2023. január 1-re
4. Egyes már előírányzott szabályok alkalmazásának előre hozása: • Szoftverek értékének szavatoló tőkéből való levonás alóli mentesítése • Kedvezményes kockázati súlyozási szabályok: – meghatározott nyugdíj- vagy fizetésfedezetű hitelek – KKV szorzó módosítása – infrastrukturális finanszírozáshoz kapcsolódó szorzó bevezetése
A jegybanki likviditásnövelés gazdaságba való hatékony becsatornázását támogató intézkedések
5. A központi banknál elhelyezett tartalékok tőkeáttételi mutató számítása során való mentesítési lehetőség követelményeinek enyhítése
Forrás: MNB

nézve ez kettős relevanciával bír. Egyrészt, a banki alkalmazkodás folyamatát nyomon kell követni, a monitoring adatszolgáltatási feltételeinek mielőbbi megteremtésével. Másrészt, ki kell alakítani az NSFR hazai alkalmazásának kondícióit az EU jogszabályi keretekben meglévő mozgástérre tekintettel, így például az egyedi szintű megfelelés alóli mentesítés, a kis intézmények által alkalmazható egyszerűsített NSFR alkalmazása és az egyéb itt fel nem sorolt nemzeti diszkréciók tekintetében. Harmadrészt, lehetővé válik a nemzeti hatóságok számára, hogy az NSFR keretrendszert – meghatározott uniós eljárás lefolytatása után – pénzügyi stabilitási célkitűzések mentén módosítsák, a CRR 458. cikke szerinti nemzeti rugalmassági eszközök keretein belül.

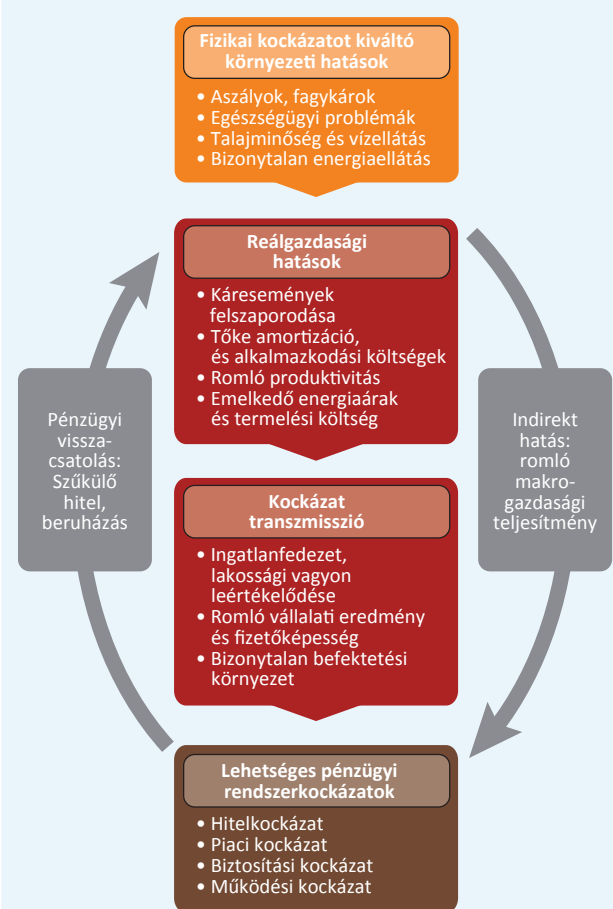
11.4. A KORONAVÍRUS-JÁRVÁNY HATÁSAI AZ UNIÓS SZABÁLYOZÁSRA

2020. június 26-án jelent meg a CRR koronavírus-járvánnyal összefüggő átmeneti módosítása, mely célja annak biztosítása, hogy a hitelintézetek hitelezési kapacitásai bővüljenek a bankrendszeri stabilitás megőrzése mellett. Elismerve az uniós szabályozás által biztosított nemzeti mozgástér hitelezés ösztönzésére irányuló hatékony kihasználását, uniós szinten is indokoltá vált a bankok működésének további támogatása, ily módon is segítve a reálgazdasági szereplők hitelhez jutását. Erre a prudenciális szabályozási keret érdemi módosítása és a makroprudenciális eszköztár változtatása nélkül került sor, főként az eredetileg meghatározott határidők módosításával és célzott mentesítések bevezetésével (3. táblázat).

12. Kiemelt téma: A klímaváltozás és a zöld tranzíció lehetséges pénzügyi stabilitási következményei

Az éghajlatváltozás következtében fellépő környezeti károk fizikai kockázattal szembesítik a globális és a hazai gazdaságot is. A globális felmelegedés mérséklését célzó szabályozások, illetve az ehhez szükséges zöld technológiai és szocio-ökonomiai tranzíció a szabályozói beavatkozástól és a technológiai fejlődési pályáktól függően a magas üvegházhatású gázok kibocsátásával járó gazdasági tevékenységeket jelentősen korlátozhatják. Ez az érintett vállalatokat, illetve az azokat finanszírozó pénzügyi intézményeket az ebből fakadó veszteségeknek és leértékelődésnek, vagyis tranzíciós kockázatoknak tehetik ki. Az MNB elkezdte felmérni a hazai pénzügyi rendszer kitétségét az éghajlatváltozással járó potenciális rendszerkockázatok mentén. Továbbá a nemzetközi szabályozási irányokhoz hasonlóan elkezdte vizsgálni a bankrendszert a zöld finanszírozás felé terelő ösztönzők kialakításának lehetőségeit a makroprudenciális szabályozásban is, elsőként a jelzáloghitel-finanszírozás megfelelési mutatóra (JMM) vonatkozó előírás keretében.

61. ábra
A fizikai kockázatok csatornái

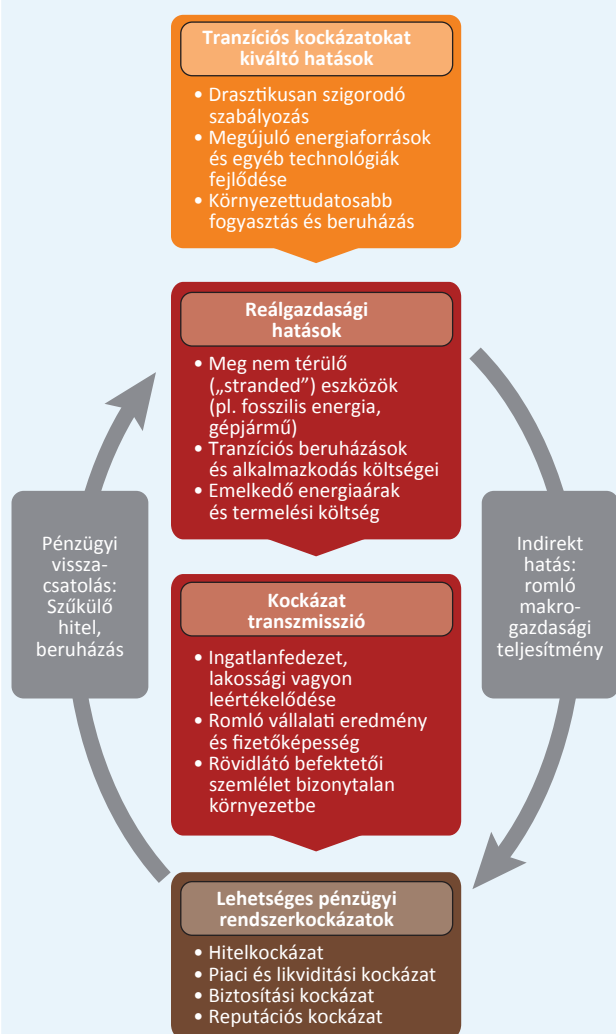
Forrás: MNB, felhasználva NGFS, 2019

12.1. AZ ÉGHAJLATVÁLTOZÁS KÖVETKEZTÉBEN FIZIKAI ÉS TRANZÍCIÓS (ÁTÁLLÁSI) KOCKÁZATOKKAL SZEMBESÜLHET A GAZDASÁG

A klímaváltozás okozta környezeti károk kockázatának emelkedése a pénzügyi rendszer számára ún. **fizikai kockázatot** támaszt. A fizikai kockázatok legkézenfekvőbb példája a biztosított káresemények megszorodásának kockázata, ami a kifizetési kötelezettségek megugrásával járhat a biztosítási szektorban. Ugyanakkor a környezeti károk egyéb közvetlen és közvetett csatornákon is kockázatot jelenthetnek a pénzügyi rendszer számára (61. ábra), például a hitelből finanszírozott gazdasági tevékenységek zavarain, a károk okozta rendkívüli költségek miatt az üzleti tervek megvalósíthatatlanságán, vagy a fedezetként bevont ingatlanok leértékelődésén keresztül.

Az ÜHG (üvegházhatású gázok) kibocsátás csökkentése, a klímasemleges gazdaság megteremtése jelentős **beruházásokat és bankrendszeri szerepvállalást igényel a köz-eljövőben**. A gazdaság zöld transzformációjának beruházási igénye, a zöld beruházási rés (investment gap) globálisan és az Európai Unióban is jelentős. Magyarország Nemzeti Energia- és Klímaterve (NEKT, 2020) alapján a karbonsemleges villamosenergia-termeléshez, a földgázfelhasználás teljes kiváltásához, és a közlekedés teljeskörű elektromos alapra helyezéséhez mintegy 50 ezer milliárd forintba lenne szükség 2050-ig.²⁰ Mindez a bankrendszer számára is jelentős feladatokat, de egyben üzleti lehetőségeket is támaszt.

62. ábra
A tranzíciós kockázatok csatornái

Forrás: MNB, felhasználva NGFS, 2019

63. ábra
A klímaváltozással kapcsolatos fizikai és tranzíciós kockázatok interakciója

		Kitűzött klímaváltozási célok elérésre kerülnek-e?	
		Teljesített	Nem teljesített
Tranzíciós pálya	Rendezetlen	Jelentős tranzíciós kockázat Drasztikusan gyors és váratlan szabályozói beavatkozás	Jelentős fizikai és tranzíciós kockázat A szabályozó elkészik, drasztikus beavatkozást hajt végre
	Rendezett	Mérsékelt tranzíciós és fizikai kockázat Időben megkezdődik a szabályozói beavatkozás és mérsékelt a bizonytalanság	Jelentős fizikai kockázat Nincs váratlan szabályozási sokk, de a klímapolitikai célok nem teljesülnek kielégítően
		Fizikai kockázatok	

Forrás: NGFS, 2019

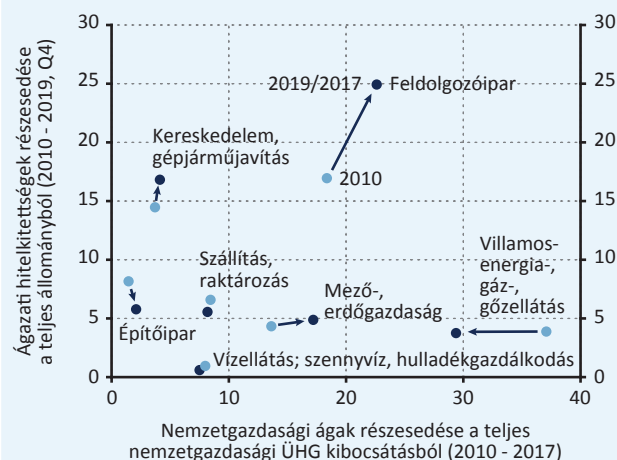
A bizonytalan és túlságosan gyors szabályozás vezérelte zöld tranzíció sokként érheti a magas ÜHG kibocsátással működő ágazatokat. Ún. tranzíciós kockázat lép fel, amikor a politikai vállalások, a technológiai fejlődés, vagy a közvélemény hatására a magas ÜHG kibocsátással termelő vállalatok értékeltsége intenzíven és váratlanul átárazódik (ECB, 2019).²¹ Ez közvetlenül sújthatja a fosszilis energiaforrások kitermelésével foglalkozó ágazatokat, azonban a termelési láncban szorosan kapcsolódó vállalatokat vagy termékeket is kedvezőtlenül érintheti (pl. gépjármű gyártás) (62. ábra). A sokkhatás kockázatát nem csak a szabályozási pályát övező esetleges bizonytalanság és a váratlan drasztikus szigorítások erősíthetik fel, de a tipikusan rövid távú befektetési horizont (short-termism) is, amelyre mint a rövidlátóság tragédiájára is hivatkoznak („tragedy of the horizon”, Carney, 2015).²²

A pénzügyi szabályozás feladata is, hogy támogassa az ideális egyensúlyt a fizikai kockázatok és környezeti károk mérséklése, valamint a túlságosan drasztikus és rövid távú beavatkozások között (az 63. ábra a két kockázat interakciójából adódó legegyszerűbb, tipikus stressz forgatókönyveket foglalja össze).

12.2. PÉNZÜGYI RENDSZERKOCKÁZATOK KELETKEZHETNEK AZ ÉGHAJLATVÁLTOZÁS ÉS A ZÖLD TRANZÍCIÓ MIATT

Banki és biztosítói oldalról a fizikai és tranzíciós kockázatok számos kockázattípus felerősödésében megjelenhetnek. Hitelkockázatot támaszthat az ÜHG intenzív tevékenységet folytató vállalati ügyfelek eredményének romlása, illetve a lakossági ingatlanfedezetek leértékelődése. Hasonlóan a piaci kockázat és a likviditási kockázat felerősödésével járhat az érintett ágazatok értékpapírjainak leértékelődése és tömeges eladása. Felerősödő elemi károk, egészségügyi hatások biztosítási kockázatait a biztosítási szektor fizikai kockázatait növelhetik, de a terjedő zöld technológiák árazása körüli bizonytalanság tranzíciós kockázatokkal is szembesítheti a biztosítókat²³. Végül reputációs kockázatot generálhat a klímaváltozás következményeire érzékeny pénzügyi eszközök értékelése körüli bizonytalanság, illetve az ügyfelek és befektetők környezettudatosságának terjedésével a befektetési és szolgáltató választási preferenciáik változása.

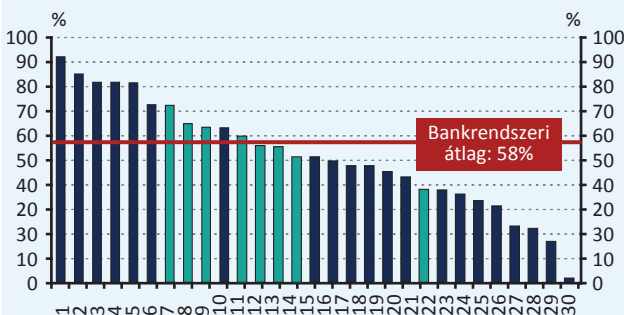
64. ábra
A 7 legtöbb ÜHG-t kibocsátó nemzetgazdasági ág részesedése a teljes ÜHG kibocsátásból és a teljes bankrendszeri hitelállományból

Megjegyzés: A világoskék jelölők a 2010-es értékeket, a sötétkék jelölők a 2017-es ÜHG kibocsátásból és a 2019-es hitelállományból való részesedések értékeit mutatják.

Forrás: MNB

65. ábra
A 7 legtöbb ÜHG-t kibocsátó ágazat hiteleinek aránya az egyes bankcsoportok hazai vállalatoknak nyújtott hitelein belül 2018 végén

Megjegyzés: A narancssárga oszlopok az O-SII bankokhoz tartoznak. A bankrendszeri átlag súlyozott a kiemelt ágazatok kitettségeivel. A 7 legtöbb hazai üvegházhatású gázt (ÜHG) kibocsátó ágazat (Mezőgazdaság, feldolgozóipar, energiaellátás, szennyvíz, hulladékkezelés, építőipar, kereskedelem, gépjárműjavítás, szállítás, raktározás) együttesen a teljes hazai ÜHG kibocsátás 90%-áért felelős.

Forrás: MNB

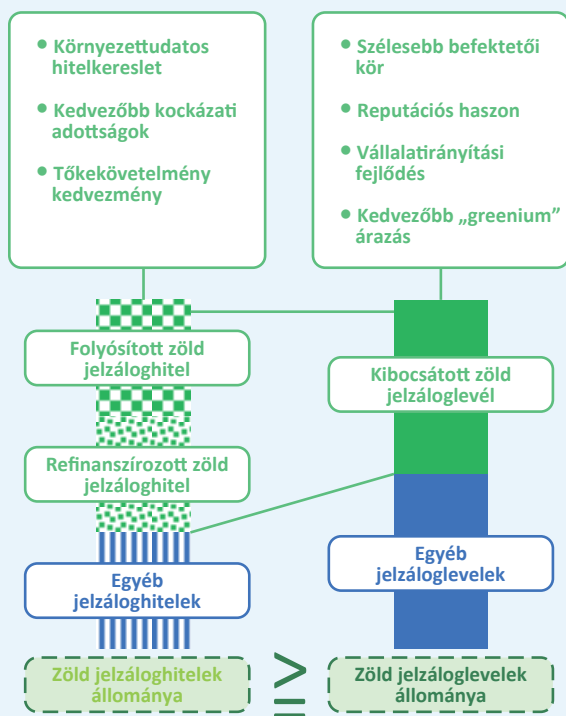
A hitelfelvevő háztartásoknál a fedezeti ingatlan értékelésén keresztül jelentkezhetnek a zöld tranzíció hatásai. A tapasztalati vizsgálatok²⁴ csak nemrég kezdődtek és egyelőre nem támasztják alá egyértelműen a tranzíció pozitív hatásait. Azonban az első eredmények megerősítik azokat a hipotéziseket, miszerint a fenntartható és környezetbarát ingatlanok várhatóan jobban megőrzik értéküket, továbbá a jelzáloghitel-adósok hitelkockázatára pozitív hatással lehet az ingatlanfedezet energiahatékonyágának, illetve fenntartóságának mértéke.

12.3. A HAZAI BANKRENDSZERNEK IS ÉRDEMES FELKÉSZÜLNIE AZ ÉGHAJLATVÁLTOZÁSSAL KAPCSOLATOS KOCKÁZATOKRA

A hazai bankok kitettségeinek mértéke a magas ÜHG kibocsátással működő ágazatokkal szemben jelentős, bár számottevő szórás figyelhető meg. Bankrendszeri, magas aggregált szinten a feldolgozóipar kivételével kedvező, negatív összefüggés látszik a hitelállomány részesedése és a nemzetgazdasági ágazat ÜHG kibocsátásból való részesedése között (64. ábra). Azonban ezt egyedi banki szinten vizsgálva árnyaltabb a helyzet. Bizonyos rendszerszinten jelentős bankok nagymértékű kitettségekkel bírnak egyrészt a jelentősebb ÜHG kibocsátást produkáló ágazatokkal szemben (65. ábra), másrészt egy-egy magas ÜHG kibocsátású szektorral szemben koncentráltak lehetnek kitettségeik.

A kockázatmérséklés első lépése lehetővé tenni a piaci befektetők, hitelezők számára a szennyező tevékenységeket végző vállalatok kockázatainak értékelését. Az MNB vizsgálja az éghajlatváltozással kapcsolatos kockázati stressz forgatókönyvek kiértékelésének lehetőségeit, a környezeti kockázatokról és a fenntarthatósági (ESG) vállalásokról tájékoztató közzétételi követelmények bevezetését. Ezen túl már meghirdette a banki tőkekedvezményel ösztönzött zöld hitelezési és adatgyűjtési programot.²⁵ Ezen adatok remélhetőleg lehetőséget adnak a zöld hipotézisek (a zöld lakossági jelzáloghitelek kedvezőbb kockázati tulajdonságainak) empirikus vizsgálatára is.

66. ábra
Zöld jelzáloglevelek és jelzáloghitelek kibocsátásának sémája és potenciális előnyei

Forrás: MNB, Lakossági zöld hitelezés Magyarországon (2019)

67. ábra
Zöld jelzáloglevél minősítés és kibocsátás lépései

Forrás: MNB

A diverzifikált bankrendszeri finanszírozást is előmozdít-hatja a zöld eszközök kínálatának megfelelő mértékű bőví-tése a beruházási kereslet igényeinek kielégítésére. A pénz-ügyi vállalatok által kibocsátott zöld kötvények a nemzetközi tőkepiacok egyelőre egy aránylag kicsi, de gyorsan növekvő szegmensét alkotják.²⁶ Miközben zajlik már az EU szabályo-zás keretében a zöld kötvények sztenderdjeinek megállapítá-sa (lásd 6. keretes írás: Nemzetközi szabályozói kezdeménye-zések a zöld finanszírozásban), addig Európa-szerte találunk példát és jó gyakorlatot az erre specializált külső minősítők által tanúsítottan zöld hitelcélokat finanszírozó kötvény, il-letve energiahatékony lakóingatlanokat finanszírozó fede-zett kötvények kibocsátására.²⁷ A hazai bankrendszerben is ez utóbbi, a zöld jelzáloglevél-kibocsátás jelenthet egy potenciális belépési pontot a zöld kötvénypiacra. Ez a nem-zetközi példákhoz megfelelően a megfelelő információk bir-tokában megvalósítható a jelzálogbankok veszteségviselés szempontjából elkülöníthető egységes fedezeti halmazon és a már meglévő zöld kitettségeken is. A zöld kibocsátá-soknak a kedvező reputációs, vállalatirányítási és ESG célok megerősítésén túl rendszerkockázati szempontból is kedve-ző piacépítő hatása lehetne, ha segítségével a hazai bank-rendszeren kívüli jelzáloglevél-befektetők kereslete bővülne, ezzel erősítve a bankok stabil forrásbevonását.

Az MNB vizsgálja, hogy a JMM szabályozás keretében be-vezetett kedvezménnyel miként támogatható a zöld jel-záloglevél-kibocsátás. Ennek előfeltételei a zöld hiteldefi-níció kialakítása és a zöld jelzáloghitelekkel finanszírozott ingatlanok energiahatékonyására vonatkozó információk elérhetősége a bankok számára, amelyek lehetőségeit az MNB szintén vizsgálja (66. ábra és 67. ábra).

6. keretes írás

Nemzetközi szabályozói kezdeményezések a zöld finanszírozásban

Az elmúlt években a prudenciális hatóságok világszerte egyre több figyelmet fordítanak az éghajlatváltozás kockázatainak megértésére. A Párizsi Megállapodásban²⁸ résztvevő országok arra törekednek, hogy a pénzügyi források áramlása összhangban álljon az üvegházhatású gázok alacsonyabb szintű kibocsátásával. A mára már több mint 50 jegybankot és prudenciális hatóságot (köztük az MNB-t is), illetve egy tucat egyéb nemzetközi pénzügyi sztenderdalkotó szervezetet magában foglaló felügyeleti és jegybanki szervezet, az NGFS²⁹, a pénzügyi felügyeleti és jegybanki gyakorlatra vonatkozó ajánlásokkal, a kutatómunka és a globális szabályozások kialakításának támogatásával, tudásmegosztással törekszik elősegíteni, hogy a hatóságok és a pénzügyi intézmények szerte a világban figyelmet fordítsanak az éghajlatváltozás kockázataira.³⁰ Az Európai Bizottság fenntarthatósági célú kezdeményezései közül kiemelendő a 2018 márciusában közzétett Cselekvési Terve a fenntartható növekedés finanszírozására³¹, amely többek között lefekteti a zöld tranzíciót támogató bankrendszeri prudenciális szabályozás sarokköveit.

Rövid távon a kockázati monitoring kialakítása és a fenntartható gazdaságot finanszírozó piaci tevékenységek támogatása, míg a kockázatok esetleges felerősödésével az ellenállóképesség megerősítése lehet a makroprudenciális cél. Jelenleg az éghajlatváltozásból fakadó rendszerkockázatok kezelésének fókuszában a kockázatok megértése és a világszerte jelentős adathiány enyhítése áll. A szabályozói és a piaci szereplők körében is további felkészülést igényel az információk hiánya, amely elengedhetetlen a környezeti kockázatok monitoring rendszereinek kialakításához, a zöld és barna pénzügyi termékek árazásához és kockázati tulajdonságaiknak felméréséhez, valamint a pénzügyi közvetítés által finanszírozott tevékenységek fenntarthatóságának megállapításához. A preventív szabályozói beavatkozások pozitív ösztönzőkkel és a piacra jutó információk bővítésével törekednek a tőke- és hitelallokációt a fenntartható gazdasági tevékenységek irányába terelni. Ezzel együtt azonban az ESRB jelentése³² is felveti, hogy hosszú távon, a tárgyalt kockázatok felerősödésével felmerülhet a veszteségviselő-képességet erősítő makroprudenciális tőkepufferek, nagykockázati limitek, vagy akár a kitettségek szintjén a mögöttes gazdasági (vagy fogyasztási) tevékenység ÜHG kibocsátásának intenzitása alapján megállapított tőkeelőírások alkalmazása. A jelentős ÜHG kibocsátó fejlődő gazdaságok közül több már alkalmaz bizonyos makroprudenciális szabályokat a kockázatmentesítésre³³ (bár esetenként lényegesen más gazdasági és intézményi adottságok mellett, mint például Kínában).

A fizikai és tranzíciós kockázatok értékelése és kezelése újfajta kockázatkezelési szemléletet igényel, az ún. szcenárió alapú módszerek felhasználására már ma is léteznek úttörő példák³⁴. A közeljövőben az NGFS is várhatóan publikálja globális ajánlásait a klíma stressz szcenárió elemzésekhez. Az Európai Bankhatóság (EBA) jogszabályi mandátuma alapján a következő években megkezdje a klíma stressz tesztek módszertanának vizsgálatát, és ezt ajánlja a hitelintézeteknek is. Elsőként 2020-ban önkéntes érzékenységi vizsgálat keretében méri fel a tárgyalt fizikai és tranzíciós kockázatok hatását.

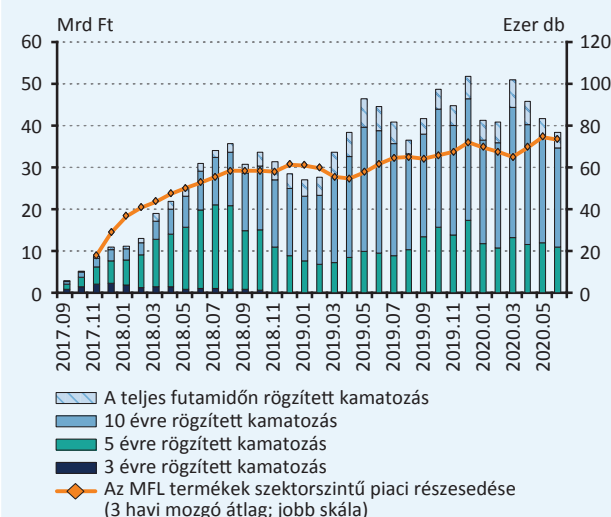
A befektetők és hitelezők kockázatkezelési eljárásainak átalakításán túl szükséges megteremteni azokat a befektetési lehetőségeket, amelyek a felismert kockázatokkal szemben alternatívát jelentenek és elősegíthetik a zöld beruházások és hitelcélok finanszírozását. Már folyamatban van a megújított EU fenntartható pénzügyi stratégia keretében és egy dedikált konzultációs folyamat tárgyaként is az Európai Bizottság által kidolgozott zöld kötvény sztenderdjének nyilvános konzultációja. A sztenderdek a legjobb piaci gyakorlatra építve egy önkéntes keretrendszer megteremtését célozzák. Így egyrészt a verifikációs és a jelentési kötelezettségek komplexitásával járó költségeket kívánják csökkenteni. Továbbá kapcsolatot teremtenének a zöld kötvények és a 2019-es EU Taxonómia Rendelet alapján kialakítás alatt álló zöld gazdasági tevékenységek taxonómiája között. Ez utóbbi kapcsán szintén kidolgozás alatt van az a felhatalmazáson alapuló jogi aktus, amelyben definiálásra kerülnek az éghajlatváltozás mérséklését és az adaptációt támogató fenntartható gazdasági tevékenységek azonosításához alkalmas technikai szűrőkritériumok, így az ingatlan fejlesztéssel és kereskedelemmel kapcsolatosak is. Jelenleg a piaci vagy non-profit külső minősítések (például Climate Bond Initiative minősítési folyamata) teszik lehetővé, hogy a kibocsátók a minősítési követelmények teljesítésével elérjenek egy szélesebb befektetői keresletet a zöld befektetéseket kereső intézmények révén.

Közzétételi követelmények bevezetésével javítható a befektetők ellátása nyilvános információval a hitelintézetek fenntartható pénzügyi tevékenységéről. Mind a hitelintézeti kockázattudatosságra és -elemzésre, mind pedig a befektetők tájékozódására jelentős pozitív hatással lehet a klímaváltozással kapcsolatos kockázatokra vonatkozó közzétételi követelmények fejlesztése. Globálisan a pénzügyi vállalatok számára a G20 által létrehozott Pénzügyi Stabilitási Tanács (FSB) TFCD munkacsoportja adott ajánlást³⁵ a klímaváltozáshoz kapcsolódó kockázatok, illetve azok menedzsmentjének megjelenítéséről a közzétételekben, illetve javasolja a stressz szcenárió elemzések eredményének a nyilvánosságra hozatalát is. Az Európai Unió tagállamai számára az EBA fog kialakítani az éghajlatváltozás kockázatait is magában foglaló ESG nyilvánosságra hozatali sztenderdeket.

13. Kiemelt téma: A minősített fogyasztóbarát termékkör szerepe a pénzügyi stabilitási célok elérésében

A Magyar Nemzeti Bank (MNB) a bankrendszeri verseny erősítése érdekében 2017 júniusában vezette be a Minősített Fogyasztóbarát minősítési keretrendszert. A minősített termékek sikerességét jelzi, hogy 2020 második negyedévére a háztartások több mint 1000 milliárd forint értékben vettek fel Minősített Fogyasztóbarát Lakáshiteleket (MFL), amelyek piaci részesedése a potenciálisan minősíthető lakáshitelek körében meghaladta a 70 százalékot. A lakáshitelek mellett a valós kockázatok ellen védő, Minősített Fogyasztóbarát Otthonbiztosítások 2020 januárja óta érhetők el a fogyasztók számára. A Minősített Fogyasztóbarát termékkör 2021 januárjától a Minősített Fogyasztóbarát Személyi Hitel termékkel bővül, amely a személyi hitel piaci verseny élénkítése mellett a banki digitalizációs folyamatok fejlesztését is támogatja.

68. ábra
Az új MFL kihelyezések kamatperiódus szerinti megoszlásának alakulása

Megjegyzés: A potenciálisan minősíthető banki lakáshitelek körében.

Forrás: MNB.

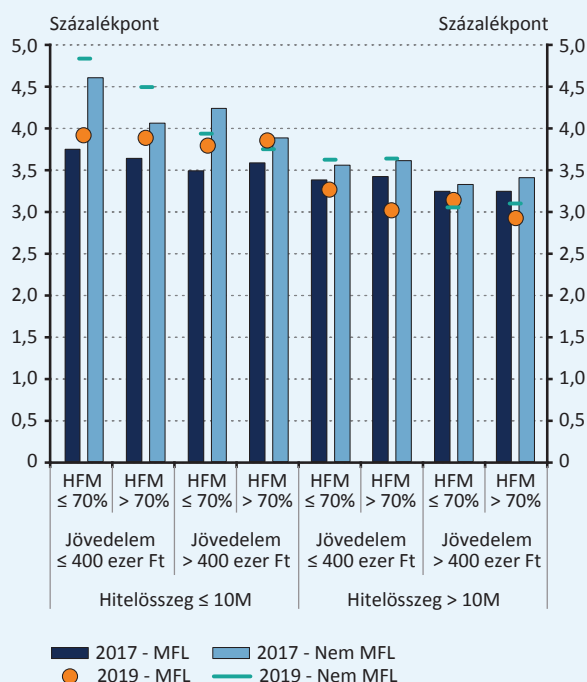
13.1. A MINŐSÍTETT FOGYASZTÓBARÁT LAKÁSHITELEK 3 ÉV ALATT A LAKÁSHITELPIAC MEGHATÁROZÓ TERMÉKÉVÉ VÁLTAK

Az elmúlt három év alatt közel 1100 milliárd forint értékben több mint 80 ezer hitelfelvevő vett fel minősített lakáshitelt, jellemzően 10 évre vagy a teljes futamidőre rögzített kamatozással. 2020 júniusára a Minősített Fogyasztóbarát Lakáshitel (MFL) folyósítások összértéke megközelítette az 1100 milliárd forintot. A minősített lakáshitelek 2020-ra meghatározóvá váltak a lakáshitel-piacon, 2020 júniusára már több mint 70 százalékos piaci részesedést értek el, támogatva a változó kamatozású hitelek visszaszorulását is (68. ábra).

A minősített lakáshitelek a verseny élénkítésével támogatták a kamatfelárak mérséklődését. A 2019-ben kihelyezett MFL termékek referencia kamat feletti THM-felára a hitel jellemzőitől függően akár 1 százalékponttal is kisebb lehetett a nem minősített lakáshitelekhez képest. Az MFL termékek nem minősített lakáshitelekhez viszonyított alacsonyabb kamatfelára a fogyasztói csoportok széles körében, kockázati jellemzőktől függetlenül érvényesült: A termékek árazását leginkább befolyásoló tényezők, azonos futamidő, hitelösszeg, jövedelem és hitelfedezeti érték mellett nyújtott minősített termékek rendre alacsonyabb kamatfelárral rendelkeznek a nem minősített termékekhez képest (69. ábra).

69. ábra

Az MFL és minősítéssel nem rendelkező lakáshitelek átlagos THM-alapú felára különböző kockázati jellemzők esetén

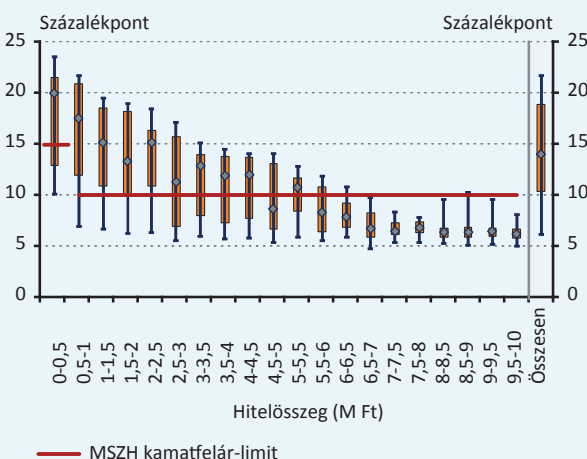

Megjegyzés: A kamatfelárat változó kamatozás esetén a THM és a 3 havi BUBOR, éven túli kamatfixálás esetén pedig a megfelelő lejáratú BIRS hozam különbségeként számítottuk.

Forrás: MNB

70. ábra

Az újonnan folyósított személyi hitelek kamatfeláreloszlása

Megjegyzés: A veszélyhelyzet előtti 12 hónapban (2019.03.-2020.02.) kihelyezett banki személyi hitelek. A vízszintes tengelyen, zárójelben a kamatfelár-limit szempontjából potenciálisan minősíthető termékek volumen szerinti arányát jelöltük.

Forrás: MNB

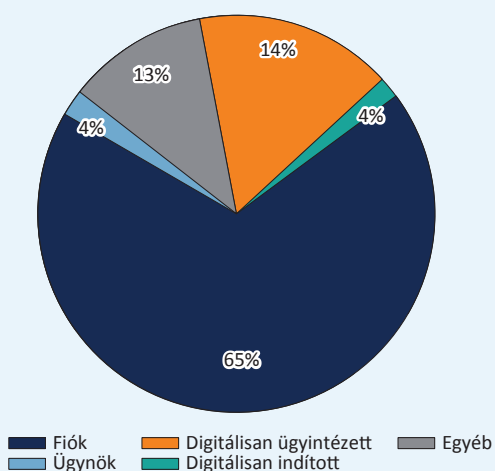
13.2. A MINŐSÍTETT FOGYASZTÓBARÁT KERETRENDSZER BŐVÍTÉSE A LAKÁSBIZTOSÍTÁSI ÉS SZEMÉLYI HITEL PIACON FOLYTATÓDIK

A hazai lakásbiztosítási üzletág hatékonysága a minősítési keretrendszer lakásbiztosításokra való kiterjesztésével javítható lehet. A fogyasztók számára 2020 márciusától elérhető Minősített Fogyasztóbarát Otthonbiztosítások (MFO) magas szintű szolgáltatást nyújtanak az ügyfeleknek, főleges többlétszolgáltatások és kiadások nélkül, könnyen összehasonlítható módon. Az MFO termékek a lakásbiztosítási piaci verseny élénkítése és a kedvező fogyasztóvédelmi jellemzők mellett a pénzügyi stabilitás növeléséhez is hozzájárulnak a lakáshitelek ingatlanfedezetei értékének fenntartását szolgáló biztosítási piac hatékonyabb működésén keresztül.

Az MNB a Minősített Fogyasztóbarát termékminősítés személyi hitelekre történő kiterjesztésével is támogatja a bankrendszeri verseny élénkítését és ösztönzi a banki digitalizáció fejlesztését. Az MSZH termékek kialakításának fő szempontjai a törlesztőrészletek kiszámíthatósága, a minősített ajánlatok egyszerű összehasonlíthatósága, ezen keresztül a személyi hitel piaci verseny erősítése és a kamatfelárak mérséklése volt. Ennek megfelelően az MSZH termékek szabadfelhasználású és/vagy hitelkiváltási célú, legfeljebb 7 éves futamidővel rendelkező, a teljes futamidőre kamatfixált termékek lesznek. Az alkalmazható maximális kamatfelár a hitelnyújtók által választott referenciakamat felett 500 ezer Ft hitelösszegig 15, 500 ezer Ft hitelösszeg felett 10 százalékpontban került meghatározásra, ami a jelenlegi piaci gyakorlatokhoz képest alacsonyabb árazást követel majd meg a legtöbb intézmény esetében (70. ábra). Ez a piaci verseny élénkülése esetén lényegi megtakarításokhoz vezethet a hitelfelvevők oldalán.

AZ MSZH minősítés fontos fogyasztóvédelmi elemekkel is bír. Az MSZH termékek esetén a termékhez kapcsolódó határidők – folyósítási határidő, előtörlesztés elszámolásának határideje – maximálásra kerülnek. Az MSZH termékek esetén egységes, könnyen átlátható, a jogszabályi maximumnál kedvezőbb díjstruktúra kerül alkalmazásra. A pénzügyi tudatosság növelése érdekében kötelező a potenciális ügyfelek egységes szerkezetű és tartalmú figyelemfelhívása és tájékoztatása.

71. ábra
Lakossági személyi hitelfolyósítás az értékesítés módja szerint

Megjegyzés: 2020.01-2020.06. közötti időszak, volumen szerint, hitelintézeti szektor. Becslés banki adatszolgáltatások és piaci információk felhasználásával.

Forrás: MNB.

Az MSZH termékek a koronavírus miatt is előtérbe került online hitelezési folyamatok fejlesztését is megfelelően támogatják. 2021. áprilistól a már meglévő ügyfeleknek, 2021. júliustól pedig minden ügyfélnek teljeskörű online hitelfelvétel keretében is elérhetők lesznek a minősített személyi hitel termékek. Ezzel az MSZH termékek az MNB várakozása szerint az online értékesítési csatornák jelenleg még alacsony, de a koronavírus-járvány ideje alatt egyre növekvő kihasználtságát is erősítik majd (71. ábra), mely a fogyasztói előnyök mellett a hitelnyújtók működésének hatékonyságát is növelheti, hozzájárulva ezzel a fenntartható jövedelmezőséghez is.

Melléklet: A ciklikus rendszerkockázatok mérésére használt eszközök nemzetközi összehasonlítása

PÉNZÜGYI RENDSZERKOCKÁZATI TÉRKÉPEK RÉSZLETES DOKUMENTÁCIÓVAL

Belgium: National Bank of Belgium (2019): *Financial Stability Report, 2019*, 129–148.

Írország: Central Bank of Ireland (2019): *Systemic Risk Pack*, March 2019.

Németország: Tente, N., Stein, I., Silbermann, L., Deckers, T. (2015): The countercyclical capital buffer in Germany: Analytical framework for the assessment of an appropriate domestic buffer rate, *Deutsche Bundesbank*. Az aktuális verziót lásd itt: https://www.bafin.de/SharedDocs/Downloads/DE/Bericht/dl_ccb_indikatoren.html

Norvégia: Arbatli, E. C., Johansen, R. M. (2017): A Heatmap for Monitoring Systemic Risk in Norway, *Norges Bank, Staff Memo*, No. 10/2017.

Olaszország: Venditti, F., Columba, F., Sorrentino, A. M. (2018): A risk dashboard for the Italian economy, *Banca d'Italia, Occasional Papers*, No. 425.

Svédország: Finansinspektionen (2015): Finansinspektionen's Vulnerability Indicators, *FI Analysis*, No. 2.; Finansinspektionen (2017): Vulnerability indicators for liquidity, *FI Analysis*, No. 2.

PÉNZÜGYI RENDSZERKOCKÁZATI TÉRKÉPEK RÖVID DOKUMENTÁCIÓVAL

Hollandia: De Nederlandsche Bank (2019): *Financial Stability Report, Autumn 2019*, 16–19.

Magyarország: Magyar Nemzeti Bank (2017): Az irányadó anticiklikus tőkepufferráta meghatározásának alapjául szolgáló módszertan és a ciklikus rendszerszintű pénzügyi

kockázat kialakulását jelző kiegészítő indikátorok, <https://www.mnb.hu/letoltes/ccyb-modszertan-uj-hu-1.pdf>.

Spanyolország: Mencía, J., Saurina, J. (2016): Macroprudential policy: objectives, instruments and indicators, *Banco de España, Occasional Papers*, No. 1601.

Szlovákia: Národná banka Slovenska (2019): Indicators from Quarterly Commentaries, <https://www.nbs.sk/en/financial-market-supervision1/macprudential-policy/data-and-indicators>.

PÉNZÜGYI CIKLUS INDEX

Csehország: Plašil, M., Seidler, J., Hlaváč, P. (2016): A New Measure of the Financial Cycle: Application to the Czech Republic, *Eastern European Economics*, Vol. 54 (4), 296–318.

Horvátország: Dumičić, M. (2015): Financial Stability Indicators – the Case of Croatia, *Croatian National Bank, Working Papers*, No. 43.

Litvánia: Lietuvos Bankas (2019): *Financial Stability Review, 2019*, Chart 29.

Németország: Deutsche Bundesbank (2018): *Financial Stability Review, 2018*, 47–49.

Portugália: Banco de Portugal (2019): *Financial Stability Report, June 2019*, Box 3, 118–124.

Svédország: Giordani, P., Spector, E., Zhang, X. (2017): A new early warning indicator of financial fragility in Sweden, *Sveriges Riksbank, Economic Commentaries*, No. 1/2017.

Szlovákia: Rychtárik, Š. (2014): Analytical background for the counter-cyclical capital buffer decisions in Slovakia, *Národná banka Slovenska, Biatec*, Vol. 22 (4), 10–15.; Rychtárik, Š. (2018): Follow-up on CCyB in Slovakia: build-up, calibration and release, *Národná banka Slovenska, Biatec*, Vol. 26 (3), 20–24.

PÉNZÜGYI VÁLSÁG VALÓSZÍNŰSÉGE

Franciaország: Coudert, V., Idier, J. (2016): An Early Warning System for Macro-prudential Policy in France, *Banque de France, Working papers*, No. 609.

Írország: O'Brien, M., Wosser, M. (2018): An Early Warning System for Systemic Banking Crises: A Robust Model Specification, *Central Bank of Ireland, Research Technical Paper*, No. 9/2018.

Lengyelország: Narodowy Bank Polski (2016): Countercyclical capital buffer and early warning models for banking crises: Application for Poland (csak lengyelül érhető el: Antycykliczny bufor kapitałowy i modele wczesnego ostrzegania przed kryzysami bankowymi: Zastosowanie dla Polski); Narodowy Bank Polski (2019): Financial Stability Report, December 2019, Figure 5.1.

Litvánia: Valinskytė, N., Rupeika, G. (2015): Leading indicators for the countercyclical capital buffer in Lithuania, *Lietuvos Bankas, Occasional Paper Series*, No. 4.

Norvégia: Anundsen, A. K., Gerdrup, K., Hansen, F., Kragh-Sørensen, K. (2016): Bubbles and Crises: The Role of House Prices and Credit, *Journal of Applied Econometrics*, Vol. 31 (7), 1291–1311.; Norges Bank (2019): A framework for advice on the countercyclical capital buffer, *Norges Bank Papers*, No. 4/2019.

CIKLIKUS RENDSZERKOCKÁZATOK EGYES RÉSZCSOPORTJAIT MÉRŐ ALINDEXEK

Belgium: National Bank of Belgium (2019): *Financial Stability Report*, 2019, 129–148.

Norvégia: Norges Bank (2019): A framework for advice on the countercyclical capital buffer, *Norges Bank Papers*, No. 4/2019.

Olaszország: Venditti, F., Columba, F., Sorrentino, A. M. (2018): A risk dashboard for the Italian economy, *Banca d'Italia, Occasional Papers*, No. 425.

Spanyolország: Mencía, J., Saurina, J. (2016): Macroprudential policy: objectives, instruments and indicators, *Banco de España, Occasional Papers*, No. 1601.

Svédország: Finansinspektionen (2015): Finansinspektionen's Vulnerability Indicators, *FI Analysis*, No. 2.; Finansinspektionen (2017): Vulnerability indicators for liquidity, *FI Analysis*, No. 2.

Magyarázó változók segítségével becsült hitel/GDP-rés

Dánia: Grinderslev, O. J., Kramp, P. L., Kronborg, A. F., Pedersen, J. (2017): Financial cycles: What are they and what do they look like in Denmark?, *Danmarks Nationalbank, Working Papers*, No. 115.

Írország: O'Brien, E., O'Brien, M., Velasco, S. (2018): Measuring and mitigating cyclical systemic risk in Ireland: The application of the countercyclical capital buffer, *Central Bank of Ireland, Financial Stability Notes*, No. 4/2018.

Magyarország: Hosszú, Zs., Körmendi, Gy., Mérő, B. (2015): Univariate and multivariate filters to measure the credit gap, *Magyar Nemzeti Bank, Occasional Papers*, No. 118.; Kocsis, L., Sallay, M. (2018): Credit-to-GDP gap calculation using multivariate HP filter, *Magyar Nemzeti Bank, Occasional Papers*, No. 136.

Spanyolország: Galán, J. E., Mencía, J. (2018): Empirical assessment of alternative structural methods for identifying cyclical systemic risk in Europe, *Banco de España, Working Papers*, No. 1825.

Végjegyzetek

- ¹ A fontosabb nyomon követett mutatók definíciói a következők. Standardizált hitel/GDP-rés: A GDP-arányos hitelállomány hosszú távú trendjétől való eltérése az ESRB módszertani ajánlásának (ESRB/2014/1, https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/recommendations/140630_ESRB_Recommendation_hu.pdf) alapesete szerint számítva. Addicionális hitel/GDP-rés: A standardizált hitel/GDP-résnek a magyar pénzügyi rendszer sajátosságai alapján megváltoztatott módszertan szerint számított verziója. Részletesebben lásd: <https://www.mnb.hu/letoltes/ccyb-modszertan-uj-hu-1.pdf>. Többváltozós addicionális hitel/GDP-rés: Az addicionális hitel/GDP-résnek a hitelezési ciklussal kapcsolatban lévő gazdasági jelenségeket mérő és pontos statisztikai kritériumok szerint kiválogatott mutatók segítségével számított verziója. Részletesebben lásd: Kocsis L. és Sallay M. (2018): Credit-to-GDP gap calculation using multivariate HP filter, MNB Occasional Papers, No 136. <https://www.mnb.hu/letoltes/mnb-op-136-final-1.pdf>
- ² Az index egy, a pénzügyi rendszer fundamentumait hatékonyan megragadó, gyors reagálását indikátor, amely a pénzügyi rendszer egyes alpiacait együttesen tekintve, az együtt-mozgások figyelembevételével mutatja meg a pénzügyi rendszer aktuális stressz szintjét. Az index előállításának részleteit tartalmazza Szendrei T. és Varga K. (2017): FISS – A factor based index of systemic stress in the financial system, MNB Working Papers, No. 2017/9. <https://www.mnb.hu/letoltes/mnb-wp-2017-9-final-1.pdf>.
- ³ ESRB 2014/1-es ajánlása az anticiklikus tőkepufferráták meghatározására vonatkozó útmutatásról.
- ⁴ Lásd például: Drehmann, M., Juselius, M. (2014): Evaluating early warning indicators of banking crises: satisfying policy requirements, International Journal of Forecasting, Vol. 30 (3), 759–780.; European Systemic Risk Board (2014): Operationalising the countercyclical capital buffer: indicator selection, threshold identification and calibration options, European Systemic Risk Board, Occasional Paper Series, No. 5.; Drehmann, M., Yetman J. (2018): Why you should use the Hodrick-Prescott filter – at least to generate credit gaps, BIS Working Papers, No. 744.
- ⁵ Lásd például: Coudert, V., Idier J. (2018): Reducing model risk in early warning systems for banking crises in the euro area, International Economics, vol. 156, 98–116.; Tölö, E., Laakkonen, H., Kalatie, S. (2018): Evaluating Indicators for Use in Setting the Countercyclical Capital Buffer, International Journal of Central Banking, Vol. 14 (2), 51–111.; Galán, J. E. (2019): Measuring credit-to-gdp gaps. The Hodrick-Prescott filter revisited, Banco de España, Documentos Ocasionales, No. 1906.
- ⁶ A Magyar Nemzeti Bank 9/2019. (IV.15.) számú ajánlása, <https://www.mnb.hu/letoltes/9-2019-kamatkockazat.pdf>
- ⁷ <https://www.mnb.hu/letoltes/vezetoi-korlevel-a-lakossagi-jelzaloghitelekhez-szukseges-onero-penzugyi-intezmenyek-altali-ertekelesevel-kapcsolatos-elvarasokrol.pdf>
- ⁸ Az azonosítási módszertanról és az egyéb rendszerszinten jelentős intézmények tőkepuffer rátáinak kalibrálásának módszertanáról az MNB Módszertani Tájékoztatója ad bővebb tájékoztatást: <https://www.mnb.hu/letoltes/modszertani-tajekoztato-hu-honlap.pdf>.
- ⁹ MREL: a szavatoló tőkére és leírható vagy átalakítható kötelezettségekre vonatkozó minimumkövetelmény (Minimum Requirement for own funds and Eligible Liabilities).
- ¹⁰ <https://www.mnb.hu/szanalas/mrel>
- ¹¹ Rutledge, S. L. (2010). Consumer protection and financial literacy: lessons from nine country studies. The World Bank.
- ¹² A Magyar Nemzeti Bank 9/2019. (IV.15.) számú ajánlása a változó kamatozású jelzaloghitelek kamatkockázatáról, valamint az annak kezeléséről való tájékoztatás elősegítéséről
- ¹³ <https://www.mnb.hu/felugyelet/engedelyezes-es-intezmenyfelugyeles/fogyasztovedelmi-kapcsolattartoknak-szolo-informaciok/aktualitasok>
- ¹⁴ Az Európai Parlament és Tanács 2014/92/EU irányelve (2014. július 23.) a fizetési számlákhoz kapcsolódó díjak összehasonlíthatóságáról, a fizetési-számla váltásáról és az alapszintű fizetési számla nyitásáról, illetve használatáról
- ¹⁵ 144/2018. (VIII.13.) Korm. rendelet a fogyasztók részére vezetett fizetési számlákhoz kapcsolódó díjakról történő tájékoztatás egyes kérdéseiről
- ¹⁶ <https://pad.mnb.hu/>
- ¹⁷ <https://alk.mnb.hu/fogyasztoknak/alkalmazasok/szvp>
- ¹⁸ Mindkét alkalmazás az MNB által üzemeltetett Pénzügyi Navigátor oldalon keresztül érhető el. <https://www.mnb.hu/fogyasztovedelem/penzugyi-navigator>

- ¹⁹ <https://www.mnb.hu/letoltes/mnb-penzforgalmi-arazas-nemzetkozi-osszehasonlitasban-002.pdf>
- ²⁰ NEKT, 2020: https://www.kormany.hu/download/b/40/c1000/Strat%C3%A9gi%C3%A1k_20200116.zip#!DocumentBrowse
- ²¹ Giuzio, M., Krusec, D., Levels, A., Melo, A. S., Mikkonen, K. és Radulova, P. (2019): A Climate change and financial stability. ECB Financial Stability Review, May 2019. <https://www.ecb.europa.eu/pub/financial-stability/fsr/html/ecb.fsr201905~266e856634.en.html#toc44>
- ²² Carney, M. (2015): Breaking the tragedy of the horizon – climate change and financial stability. Speech at Lloyd's of London, London, 29 September 2015. <https://www.bis.org/review/r151009a.pdf> . Erről lásd bővebben <http://tragedyofthehorizon.com/>
- ²³ Cleary, Patrick, William Harding, Jeremy McDaniels, Jean-Philippe Svoronos, and Jeffery Yong. 2019. "FSI Insights on Policy Implementation Turning up the Heat – Climate Risk Assessment in the Insurance Sector." <https://www.bis.org/fsi/publ/insights20.pdf>
- ²⁴ Guin, B. and Korhonen, P. (2018): Insulated from risk? The relationship between the energy efficiency of properties and mortgage defaults. <https://bankunderground.co.uk/2018/10/16/insulated-from-risk-the-relationship-between-the-energy-efficiency-of-properties-and-mortgage-defaults/>
- EeMAP (2019): Technical Report on the Econometric Assessment and Results. https://eemap.energyefficientmortgages.eu/wp-content/uploads/EeMAP_D5.3_UNIVE_Final.pdf
- Mariani, M., Amoruso, P., Caragnano, A. and Zito, M. (2018): Green Real Estate: Does It Create Value? Financial and Sustainability Analysis on European Green REITs. International Journal of Business and Management; Vol. 13, No. 7.
- Bauer, R., Eichholtz, P., Kok, N. and Quigley, J. M. (2011): How Green Is Your Property Portfolio? The Global Real Estate Sustainability Benchmark, Rotman International Journal of Pension Management, Volume 4, Issue 1.
- EeDaPP (2020): Final report on correlation analysis between energy efficiency and risk. https://eedapp.energyefficientmortgages.eu/wp-content/uploads/2020/08/EeDaPP_D57_27Aug20-1.pdf
- ²⁵ <https://www.mnb.hu/letoltes/lakossagi-zold-hitelezes-magyarorszagon.pdf> és <https://www.mnb.hu/letoltes/tajekoztato-zold-kedvezmeny-2020-julius.pdf>
- ²⁶ Az összes magán és állami szektor által kibocsátott zöld kötvényértékét 2019-ben 258 milliárd US dollárra becsüli a CBI, ami +51 százalékkal 2018-hoz képest. Forrás: 2019 Green Bond Market Summary, Climate Bond Initiative, February 2020
- ²⁷ Példák az EU zöld fedezett kötvény kibocsátásaira, DE: Berlin Hyp, KfW, LBBW, Deutsche Hypo; DK: Nykredit, Danske Bank; FR: Société Générale, Groupe BPCE; NO: DNB, Spabøl (Sparebank1), Sparebanken Sor; PL: PKO, ING Hipoteczny; SE: Landshypotek Bank, SCBC (SBAB group). Ezek a kibocsátások mindegyik megfelelt a Green Bond Principles alapelveinek, és majdnem a fele a példákban a Climate Bond Standard tanúsítványok követelményeinek.
- ²⁸ ENSZ Éghajlatváltozási keretegyezménye (UNFCCC) tagjai által kötött Párizsi Megállapodás 2. cikkének c) pontja alapján
- ²⁹ Network of Central Banks and Supervisors for Greening the Financial System: <https://www.ngfs.net/en>
- ³⁰ Az NGFS első átfogó jelentése megtalálható itt: https://www.ngfs.net/sites/default/files/medias/documents/ngfs_first_comprehensive_report_-_17042019_0.pdf
- ³¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0097&from=EN>
- ³² https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/asc/Reports_ASC_6_1602.pdf
- ³³ D'Orazio, P. és Valente, M. (2019): The role of finance in environmental innovation diffusion: An evolutionary modeling approach. Journal of Economic Behavior & Organization, Vol. 162, June 2019, 417-439. oldalak. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0167268118303457>
- ³⁴ DnB éghajlatváltozási stressz tesztje: https://www.dnb.nl/binaries/Working%20paper%20No.%20625_tcm46-382291.pdf és https://www.dnb.nl/binaries/OS_Transition_risk_stress_test_versie_web_tcm46-379397.pdf, BoE konzultációja az éghajlatváltozási stressz tesztéről: <https://www.bankofengland.co.uk/news/2019/december/boe-consults-on-proposals-for-stress-testing-the-financial-stability-implications-of-climate-change>
- ³⁵ <https://www.fsb-tcfd.org/wp-content/uploads/2017/06/FINAL-2017-TCFD-Report-11052018.pdf>

Gróf Széchenyi István

(1791. szeptember 21. - 1860. április 8.)

Politikus, közíró, közgazdász, a Batthyány-kormány közlekedési minisztere, akit Kossuth Lajos a „legnagyobb magyarnak” nevezett. Apja Széchenyi Ferenc gróf, a Magyar Nemzeti Múzeum és Könyvtár alapítója, anyja Festetich Julianna, a Georgikont alapító Festetich György gróf leánya.

Széchenyi István máig érvényes üzeneteket hordozó eszméivel, közírói és politikai tevékenységével megvetette a modern Magyarország alapjait. A gróf a magyar politika egyik legkiemelkedőbb és legjelentősebb alakja, akinek nevéhez a magyar gazdaság, a közlekedés és a sport megreformálása fűződik. Számos közhasznú intézmény alapítója és névadója, beutazta Európát, megismerte az akkoriban a gazdasági és politikai fejlődés élén járó Angliát. Széchenyi István felismerte, hogy a fel-emelkedés érdekében Magyarországnak reformokra van szüksége és életcéljának tekintette az iparosodó, polgárosodó Magyarország alapjainak megvetését.

1830-ban megjelent „Hitel” című munkája Magyarország polgári átalakulásának, gazdasági-társadalmi programjának összefoglalása. Az írással Széchenyi gróf célja az volt, hogy rádöbbsen a nemességet az ország társadalmi-gazdasági átalakításának fontosságára. Hasonlóan nagy jelentőségű műve a „Stádium” (1833), amelyben 12 pontba szedett javaslatba foglalta reform-programjának sarokpontjait, köztük az önkéntes és kötelező örökváltságot; az ősiség eltörlését; a parasztság szabad birtoklási jogát; az ipar és kereskedelem szabadságát. Széchenyinek ebben a művében már megjelent a jogegyenlőség és a közteherviselés gondolata is.

Az 1848-as forradalom után Széchenyi István részt vállalt a Batthyány-kormány munkájában, miniszterként nagy energiával látott hozzá közlekedési programjának megvalósításához.

MAKROPRUDENCIÁLIS JELENTÉS

2020

Nyomda: Prospektus Kft.

8200 Veszprém, Tartu u. 6.

mnb.hu

©MAGYAR NEMZETI BANK

1054 BUDAPEST, SZABADSÁG TÉR 9.